

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארץ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מור שהולך לפניו לעולמי
עולמים ולנצח נצחים (אשר בנחל).

למוד יומי

ב'בלי ירושלמי תוספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת משפטים תשפ"ו

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

בארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגדאוו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים

פונעם ראש ישיבה שליט"א
דופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

גדפס ע"י

קרן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

אבסדרה תבנית אולם – אף עב גדולה היה בו ארבע מחצות, כדתנן בבסכת מדות
בבא בתא, א': עלם לאבסדרה הוא דומה ורחו
ארבעים אמה ורחבו עשרים אמה, וחמש אמות לראיתו של מילא היו על גביו. ואבסדרה אין
לה אלא שלש דפנות, בדומה בטמון. מפני מה נברא העולם כו' – מפני שדומה
לאבסדרה, ועד אמרין בפרק 'לא יחפור' (בבא
בבא בתא, א'): עלם לאבסדרה הוא דומה ורחו
צפנית אינה מסובבת, מכל מקום מחמת שפחה
אולם רחב וגובה מאד ולא היו לו דלתות – דומה
לאבסדרה, שגאה כפוצץ בעד אחד. מפני רבי.
שפודים של ברזל – קרי לזה שפודים מפני
שלא היו בה גביעים כפתורים
ופרודים, כדאמרין לעיל: באה חזב – באה
גביעים כפתורים ופרודים. מפני רבי. **גובהה** של
מנורה ששנה עשר טפחים – יש אומרים בשם
רבנו הם דנפקא ליה לסבא מנזנין שאנץ
השולחן לצורך לחם הפנים, שדיו גובהו ששנה
עשר טפחים. ותמורה היתה לזאת על השולחן.
ונראה ולא אמר רבנו הם דבר זה מעולם, דהא
טפינים כנגד לחם הפנים, ולקמן בפרק 'שחי'
הלחם' (טז, כג.) אמרין ולרבי מאיר מקדש שולחן
שנים עשר טפחים למעלה, ולרבי יהודה תשעה
עשר לבד (מרגלי) השולחן אמה וחצי. מפני רבי.
וטפח שבו דהא גביע כפתור ופרח – יש תימה
למה היה משונה משאר גביעים כפתורים ופרחים
שהיה לכל אחד טפח, ולשלשה אלו לא היה כי
אם טפח: מפני רבי.

אבן

שעשה משה – פשרים לו וכשרים לדורות, הצוצרות –
קשרות לו ופסולות לדורות. הצוצרות מאי מעמא?
אילמא דאמר קרא: "עשה לך" – קד ולא לדורות, אלא
מעמיה, "ועשית לך ארון עץ", הכי נמי דלך – ולא
לדורות!! אלא, אי למאן דאמר: "לך" – משיך, אי
למאן דאמר: כפובל, בשלך אני וצא יתור משיך;
האי נמי מביעי ליה להכיו – שאני התם, דאמר קרא
"לך" "לך", הרי זמני: "עשה לך" "והיו לך". הני רב
פפא בריה דרב גינן קמיה דרב יוסף: מנורה היתה
באה מן העשית מן הנה, עשאה של כסף – קשרה;
של בעני ושל אבר ושל גינסמון – רבי פוסל, ורבי יוסי
ברבי יהודה מכשיר; של עץ ושל עצם ושל זכוכית –
דברי הכל פסולה. אמר ליה: מאי דעתך? אמר ליה:
בין מר ובין מר כללי ופרטי דרשי, מזה מר סבר: מה
הפרט מפורש – של מתכת, אף כל – של מתכת, וזה
סבר: מה הפרט מפורש – דבר חשוב, אף כל – דבר
חשוב. אמר ליה: כמי דידך מקמי דידך, דתניא: כלי
שרת שעשעאן של עץ – רבי פוסל, ורבי יוסי בריבי יהודה

מכשיר. במאי קא מיפלגי? רבי דרשי כללי ופרטי, ורבי יוסי בריבי יהודה דרשי ריבוי וימיעוטי;
רבי דרשי כללי ופרטי: "ועשית מנרת" – כלל, "זהב מהור" – פרט, "מקשה תעשה המנורה" –
חור וכלל; כלל ופרטי וכלל – אי אהא דן אלא בעני הפרט. מה הפרט מפורש – של מתכת, אף
כל – של מתכת. רבי בריבי יהודה דרשי ריבוי וימיעוטי: "ועשית מנורת" – ריבה, "זהב
מהור" – מיעת, "מקשה תעשה המנורה" – חור וריבה; ריבה וימעת וריבה – ריבה הכל, ומאי
רבי? רבי כל מילי, ומאי מיעת? מיעת של חרס – ארובה, כמי דידך מקמי דידך! – לא סלקא
דעתך, דתניא: אין לו זהב – מביא אף של כסף, של נחשת, של ברזל, ושל ברזל ושל עופרת;
רבי יוסי בריבי יהודה מכשיר אף בשל עץ, ותניא איך: לא יעשה אדם בית תבנית היכל,
אבסדרה כנגד אולם, חצר כנגד עזרה, שלחן כנגד שלחן, מנורה כנגד מנורה, אכל עושה הוא
של חמשה ושל ששה ושל ששנה; ושל שבעה לא יעשה ואפילו משיא מיני מתכות. רבי יוסי
בר רבי יהודה אומר: אף של עץ לא יעשה, כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי. אמרו לו: משה
ראיה? שפודים של ברזל היו וחיפוסו בבנין, העשירו – עשאוהו של כסף, חורו והעשירו – עשאוהו
של זהב. אמר שמואל משמיה דסבא: גובהה של מנורה ששנה עשר טפחים; התנאים והפרח
של טפחים, ומספחים חלק, וטפח שבו גביע וכפתור ופרח, ומספחים חלק, וטפח כפתור, ושני
קנים יוצאין מנחת אילך ואחר אילך ונמשכין ועולין כנגד גובהה של מנורה, וטפח חלק,
וטפח כפתור, ושני קנים יוצאין מנחת אחד ואחר אילך ונמשכין ועולין כנגד גובהה של מנורה,
וטפח חלק, ושני קנים יוצאין מנחת אחד ואחר אילך ונמשכין ועולין כנגד גובהה של מנורה,
וטפחים חלק, נשתתרו שם שלשה טפחים שבהן שלשה גביעין וכפתור
ופרח. וגביעין למה הן דומין? כמין פסולת אלכסנדריים, כפתורים למה הן דומין? כמין תפוחי
הכרתים, פרחים למה הן דומין? כמין פרחי העמודין, ונמצאו גביעין – עשרים ושנים, כפתורים
אחד עשר, פרחים – תשעה. גביעים מעבדין זה את זה, כפתורים מעבדין זה את זה, פרחים
מעבדין זה את זה, גביעים כפתורים ופרחים – מעבדין זה את זה. בשלמא גביעים עשרים ושנים
– דכתיב: "וכמנרה ארבעה גביעים" וגו', וכתיב: "שלשה גביעים משיךים כפנה האחד

אלא – אתי האי "לך", אי למאן דאמר בשעת קביעתא דמסכת יומא וכו' – בל: –
משלך, אי למאן דאמר: כפובל אמ דהא אפילו לחפור עבור בשל יחיד – רב פפא דרבי
רובה יותר משלחם. שאני התם – גבי חצוצרות, דאמר קרא "לך" "לך" תרי זמני. בבין
= ברזל, דמורגמין "אבצא", נכפסין = ליתור. לשנא אחרנא מטייל, מאי דעתך –
קאמרת דרבי יוסי בריבי יהודה מכשיר בשל
בעץ ופסל בשל עץ. אמר ליה: רב פפא דרבי
יוסף: בין למר ובין למר, רבי ורבי יוסי בריבי
יהודה כללי ופרטי דרשי, כדאמרין לקמך:
"ועשית מנרת" – כלל, "זהב מהור" – פרט,
"מקשה תעשה" מכל מקום – חור וכלל. פה
הפרט פפורש – זהב ושהוא חשוב) – אף כל
דבר חשוב כגון כסף, אבל אבר ובעץ לא. אמר
ליה – רב יוסף לרב פפא: כמי דידך, וחסר
משנתך שאתה שונה דרבי יוסי פוסל בשל עץ,
ורבי נמי מכשיר בשל אבר ובעץ, ועשית מנרת
כלל – דמשמע מכל דבר. של חרס – שדא
פחות מכל הכלים, ואני ראוי אפילו בשל ברזל
ודם. לא סלקא דעתך – דהרי דידך מותרא,
דאמר רבי יוסי פוסל בשל עץ. אין לו זהב –
למנורה, תבנית זהב – למדת אחר ורחוב
וקומה, שתדא דומה לו בשלשון. אבסדרה –
אין לה מנחיה רביעית, וכן אולם. כנגד אולם –
שדוה רחבו (עשרים ועוביו ארבעים),
כדאמרין בשמעתא קמייתא דעירובין (א, א),
אבל עושה – דמנורה של חמשה או של ששה
קנים או של ששנה. דאני דומה למנורת מקדש
ששם חור בשבעה קנים. ושל שבעה קנים לא
יעשה ואפילו של שאר מיני מתכות – שאני
זהב, ששום דדומה לשל מקדש, שאף הוא כשר
בשאר מיני מתכות. אף של עץ לא יעשה –
שדוה הוא כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי.
בבעין = ברזל, אשתיין. משימה דסבא – משום
זקן אחד. התנאים והפרח – מתחת שלשה
טפחים. פרח = צירין שחוקים הצורפים זהב
בעומק במנורות ובכלים, וטפחים חלק – כלא
שום אורה, הרי חמשה. וטפח שבו – מצד אחד
של מנורה גביע, ומצד שני כפתור = פומל,
ומצד (שני) (ושלישי) פרת אחד אחד מן הגביע
וכפתורים ופרחים שבהן אמצע של מנורה,
דכתיב: "וכמנרה ארבעה גביעים משוקדים
כפתורים ופרחים", ודרשין לקמן: "כפתורים" –
חרי, ופרחים" – חרי, לבד אתון (ר) שבלב קנה
וקנה. וטפחים חלק – הרי ששנה, וטפח כפתור
– הרי תשעה, ושני קנים יוצאים – מן הכפתור,
אחד אילך כו'. שבתן שלש גביעים כפתור ופרח
– שלא היו בטוף המנורה אלא חרי כפתורים
וחרי פרחים, כדכתיב: "כפתורים ופרחים", וחד
(חד) פרח אוקמנא בטפח הסמוך לטפחים חלק
דרחשתיים, אבסדרים – נעששה
באלכסנדרים של מערים. וארכין וצרים הן,
וקרויים מורגים. תפוח הכרתים – מקום.
פרחי העמודים – צירין שצמדין בעמודים.
ונמצאו גביעים כו' – מפרש לקמן.

תמני

כפתור ופרח" וגו', ארבעה ידיה
והמני

מנחות. פרק שלישי - הקומץ רבה דף כט עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ) רכג

אבן היה זה לפני המנורה - משנה היא במסכת תמיד (פרק ג' משנה טו), מפי רבי. **סילוקו** כסידורו - ולמאן דאמר אין תנור מקדש (מנחות צה. ב) לא היה זה שואת סידורו, אלא כלומר דף מפי רבי. **הכא** כתיב כמשפטו וזהו כתיב כתבתי - ואם תאמר: גבי משכן נמי כתיב "ככל אשר אני מראה אותך את תבנית העושן ואת תבנית כל בליו" ויש לומר: דהכא לא כתיב "בדור", וזהו שואת סידורו, ואת תבנית כתיב "בדור", ומשמע דבין השמיים יורד למשה על החר. מפי רבי.

שלישה דברים היו קשין לו למשה: ב) ואם תאמר: ולחשוב נמי הדאי ד"אלו טריפות" (חולין מב. א) דאמר: "זאת החיה אשר תאכל" - מלמד שחפץ הקדוש ברוך הוא כל מין ומין וזרעו לו למשה. ואמר לו: זאת אכול וזאת לא תאכל ויש לשנוא דלא חשב אלא דרובינן "זה". ויש לתמוה דלא חשבו מחצית השקל, דכתיב "אין יחנך", ואמרין שחלק ב' ופ"א (דב) ומודיע רבה ובבבא רבא פ"ק ג' (ג) כיון משמע של אש הראויה למשה ויש לומר: דלא שייך דתם נתקשה, אלא משום דלא היה ידע בשום ענין אם לא היה מראהו. מפי רבי.

קוצו של ירד - פירש בקונטרס: רגל ימיני. וקשה, דהא פשיטא דאין אוטו ומפרש רבינו גמ' דהוא ראשו כפוף, כדאמרין בסמוך: מה מנינו מה כפוף ראשו. ואם תאמר: דאמרין בהגדת "חלק" (סנהדרין צה. ב) "ונער יכתבם" והיינו ירד, שאם השליך נער אבן בקיר ועשה רושם עשה ירד ויש לומר: דבעין ירד קאמר, ולא ירד מיד.

ול **התנאי**, רבי יוסי מביא יהודה אומר: **ששירי מעשה מנורה** (מנורת) בית המקדש יתירה על של משה בדבר זה **קורדיקוני**, והכנסיה **שמונים** פעמים לפזר **המעטות** על כפר! - כיון דקאי קאי. אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן, מאי דכתיב: "על המנרה המהורה?" **שיריו מעשה מקום סהרה**. - אלא מעתה, "על השלחן המהור" - **שיריו מעשה מקום סהור**? אלא, סהור מכלל שהוא טמא, הכא נמי - סהורה מכלל שהיא טמאה! - בשלמא התם כדריש לקיש, דאמר ריש לקיש, מאי דכתיב: "על השלחן המהור", מכלל שהוא טמא? כלי עץ העשוי לנחת הוא, וכל כלי עץ העשוי לנחת אינו מקבל טומאה! אלא, מלמד ששנביתיו אותו לעולי גליל ורגלים וישראלים להם להם הנפים, ואומר להם: ראו חיבתכם לפני המקום. מאי חיבתכם? כדרבי יוחנן, שן דאמר רבי יוחנן, כן לו: גם גדול נעשה בלחם הפנים, סילוקו כסידורו, **שנאמר**: "לשום לחם חם ביום הקלח". אלא הכא סהורה מכלל שהיא טמאה - פשיטא, כלי מתכות נהנה, וכל מתכות מקבלין טומאה! אלא שיריו מעשה מקום סהרה, תנא, רבי יוסי מביא יהודה אומר: ארז של אש ושלחן של אש ומהרה של אש ירדו מן השמים, וראה משה ועשה פניהם, **שנאמר**: "ראה ועשה כתבתיכם אשר אתה מראה ברה". - אלא מעתה, "והקמת את המשכן כמשפטו אשר הראית ברה" הכי נמי? - הכא כתיב: "כמשפטו", התם כתיב: "ככתבתיכם". אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: **גבראל** חגור כמין פסיקא הוה, והראה לו למשה מעשה מנורה, דכתיב: "וזה מעשה המנרה". תנא דבי רבי ישמעאל: **שלישה דברים** היו קשין לו למשה, עד שהראה לו הקדוש ברוך הוא באצבעו, ואלו הן: מנורה, וראש חרש, ושערים; מנורה - דכתיב: "וזה מעשה המנרה"; ראש חרש - דכתיב: "היה זהו להם ראש חרשים"; שערים - דכתיב: "וזה להם הממא"; ויש אומרים: אף הלכות שחיטה, שנאמר: "וזה אשר תעשה על המזבח". "שתי פרשיות שנמננה מעבדות זו את זו, ואפילו כתב אחד מעבדן". פשיטא: אמר רבי יהודה אמר רבי: לא נצרכה אלא לקוצה של יוד. - והא נמי פשיטא! - אלא לכאודך דרב יהודה אמר רבי, דאמר רבי יהודה אמר רבי: כל אות שאין גויל מוקף לה מארבע רוחותיה - פסולה. אמר אשאן בר נרדך משמיה דרב יהודה: ניכח תוכו של ה" - כשר, יריכו - פסול. אמר רבי יואל: **לדי מעשרה** דרב הגוף; ורבי עקב אמר, **לדי** מפרשה לא מצינה דרב יהודה: ניכח תוכו של ה" - כשרי, יריכו, **לדי** מעשרה בו כשעור אות קמנה - כשר, פסול. - אגרא מהוה דרבי אבא איפסיקא

תמי מרי דקנים - דכתיב: "שלישה גביעים משוקדים בקנה האחר". כפתורה - דמנורה נופח תרי, ושתי דקנים - ויש בכל קנה בקנה כפתור, דכתיב: "שלישה גביעים משוקדים בקנה האחד כפתור ופרח" - הרי שמנה, וכפתור תחת שני קנים, וכן לשני האחרונים כדאמרין לעיל, ושני קנים וריקא מנמה - הוה דוד כס. וישנה דקנים) - בכל קנה כפתור ופרח, דכתיב: "בקנה האחד כפתור ופרח". עד פירה - וריכו כל קנה דתחת. אבן גולה כו' - ואם אינה גולה אלא תשעה ספרים. למד לו אבן תחת הכותן? שמי את - אתה הוא גובה שמיים קנים ולמעלה - היה תשעה, ומן הארץ ועד לקנים תשעה, כדמפרש לעיל. הוה מבינות דוב - ופסוק הוא. וזה כסור - שבעה שמורין אותו וסגורו כל התענית שמורין את החרב (ומאן אש). והכתיב אין כסף נחשב - אלמא עשיר הוה, ואת אמרת 'כליתו', ופי ופי כולי האי - דקאמרת: אלא כדבר הכתובי אלף פעמים לבד עד שיצמוד על כפר, אלמא בכל פעם חסר כפר. קורדיקני - שם מטבע, כיון דקאי - עשירי יפה בימי שלמה, קאי - לפיכך לא חסר עשירי אלא דר. פסיקם סהרה - מן השמיים הראי למשה לגד המנורה. ככלל שהוא טמא - כדאמר, מקבל טומאה. ככלל טמא - ובי שרש, שצריך לעשרה מלמעלה ומקבל טומאה. משום פדיה דרש לקיש. לנחת - שאינו מטטל. כלי עץ העשוי לנחת אינו מקבל טומאה, דכתיב גבי שריצים: "מכל כלי עץ או עד את שן" (ויקרא יא). מה שן מטטל מלא וריקם. ששנביתיו אותו - הלכך מטטל מלא וריקם. חום ביום הקלח - משמע כבשוליהם היה חום. כתבתיכם - אחרון ושלוחן המנורה כתיב. וכתביב: "אשר אתה מראה ברה", אלמא הראיה. הכי נמי - דמשכן של אש ירד מן השמים? בתמיד. הכא כתיב כמשפטו - משמע הלכותיו נאמרו לו. התם כתיב כתבתיכם - משמע דהראויה כמותם. חגור כמין פסיקא - אור כתר. אנונים שריצים לעשות מלאכה נאה וחרין עצמן כל יוד נהנה בנדיהם. ראש חרש - בשעת מלא לנמה אינה נראית כי אם מעט ואינה ניכרת, כדאמרין בראש השנה (א. כ) "כזה איהם אם כזה איהם". שריצים - לא היה מביא איה טמא ואיזה טהור. הלכות שחיטה - לא היה מביא מהזכר ומהנמרה. וזה אשר תעשה על המזבח - ועשיה תחתיה ויהיה וזהו כתיב "זהו". אלמא הראיה אנונים. שריצים - דאת אחת מעבדך, דכתיב "כתבתיכם" - כתיבה תמה (שבת קג. ב) "קוצו של יוד - רגל ימיני של יוד. הא נמי פשיטא - הא לא נעשת האות. שאין גויל מוקף לה - שמוצבת אתה אחרת. והיינו דקמנה כתב אחד מעבדך. כלומר הלכות משפט אות אחת מעבדך למוזה ותפילין. תוכו של ה" - רגל ששנביתיו. יריכו - רגל והמנית. לעצמא אחרת: תוכו - הגויל והחלק שבתוכו, ובתפילין קמריה.

אפסיקא **על המזבח**. "שתי פרשיות שנמננה מעבדות זו את זו, ואפילו כתב אחד מעבדן". פשיטא: אמר רבי יהודה אמר רבי: לא נצרכה אלא לקוצה של יוד. - והא נמי פשיטא! - אלא לכאודך דרב יהודה אמר רבי, דאמר רבי יהודה אמר רבי: כל אות שאין גויל מוקף לה מארבע רוחותיה - פסולה. אמר אשאן בר נרדך משמיה דרב יהודה: ניכח תוכו של ה" - כשר, יריכו - פסול. אמר רבי יואל: **לדי מעשרה** דרב הגוף; ורבי עקב אמר, **לדי** מפרשה לא מצינה דרב יהודה: ניכח תוכו של ה" - כשרי, יריכו, **לדי** מעשרה בו כשעור אות קמנה - כשר, פסול. - אגרא מהוה דרבי אבא איפסיקא

ויד אייתי ינוקא דלא חכים ולא טפח בו – מעשה היה בגט שהיה דלית של 'כרת משה' קטנה כמעט כמו יורד, והביא רבי אליהו ינוקא דלא חכים ולא טיפח וקרא בו 'כרת', והבשירו מחר דשמעתין. מפי רבי. **וא** לא הוירג הוא ופסול – שי דלקדק במאן דרביהו 'יורד' חסר לאו ח'.

שעמנו ג' – שי משפירשי: שלשה זיונים, השנים לצד שנטאל אחד מלמעלה ואחד מלמטה והשליש –

1 ימין, כזה: שטענ'ז גיץ. ובפריש שבת
 2 כתבית יד רבנו שלמה יצחקי צייר אחד
 3 מימין ואחד משמאל ואחד ממעלה. כזה:
 4 עוד פירש, שש עשרין לשלשן למעלה,
 5 וזה עשרה. כתיב מימין צריכה רבה
 6 ורמשינע טט רלסטפער ציירה שלשה
 7 שלשה זויגן, ורבינו חם כתב בתיוקן ספר תורה
 8 שלו שהוא שיבוש מפי רבי.
 9 **דחמריה** לגגה דריית – פריש פנקטוס:
 10 שהביאו בלג שמואל של ח עד

למעלה. כזה ורבינו חם פירש: באמצע
נגו של חית בבה מעט, ממי חטאתא
דמלא באמצע כזה. לפרשד הקונטרס לא
תישבט כל דא דאמרינן בסוף
ה'בונה' (שבת קד, ב:) כגון שנטלו
לגו של חית ועשו אש ויניקו. ו**א**תא
אית ליה תנא — פירש בקונטרס בסוף היי
זית ורבינו חם מפריש: תחלה, בזה
ה' תנא דר' בעריבין (ג. א.) ובסוטה
(א. ב.) ובפירוש הקונטרס נראה, שכתב
לגו תחשבה. ותנא דר' כירא, בן דאמר בפירש
ה'בונה' (שבת קד, ב:) מאי טעמא חדרו
דקון לגבי רישא? אמר הקדוש ברוך הוא: רשע,
אם אתה חורר בן אני אשעך כל בית מכותי. מפ
רבי. **ו**תניא — יוצאת — בחדא לאו חיתבת
מנודה ויהא, אלא בדרווח מתירא. מפ רבי.
תנא אם יש בו אחד בן — ודוקא מעשיא, דאי
יכול לתקן במה שיחורר יחובט שלם אמאי יגז

אבל

אִיפְסָקָא לִיה בְּרַעַת רַח' ו'רָחֵם" נִבְקָבָא, אָתָּא
לְקַמְיָה דְּרַבִּי אָבָא, אָמַר לֵיה: אִם מִשְׁתַּיִת בּוֹ כְּשֶׁעוֹר
אוֹת קָמְתָה - כְּשֶׁר, וְאִם לֹא - פְּסוּל. דְּאָמַר בַּר תַּמְרִי,
דִּהוּא כְּמוֹהַ דְּרַבִּי בַר יוֹקִיל, אִיפְסָקָא לִיה בְּרַעַת
דְּיו"ו ו'וִיחֶרֶת". נִבְקָבָא, אָתָּא לְקַמְיָה דְּרַבִּי יוֹזָא, אָמַר
לֵיה: וְיֵל אִינִי יִנְקָא דְלָא חָסִים וְלֹא מִנְשֵׁי, אִי קָר
לִיה "וִיחֶרֶת" - כְּשֶׁר, אִי לֹא - "וִיחֶרֶת" הוּא, וּפְסוּל.
אָמַר בַּר יְהוּדָה אָמַר רַב: כְּשֶׁעָה שֶׁנֶּלְקָה מוֹשֶׁה לְמַרְסָם,
מִנְקָא לְהַקְדוּשׁ שֶׁלָּהוּ הוּא שְׂיִישֵׁב וְקוֹשֵׁר בְּתָרִים
לְאוֹתִיּוֹת, אָמַר לְפָנָיו: רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מִי מַעֲשֶׂה בִּי
יָדִי? אָמַר לוֹ: אֲדָם אַחֶר שֶׁ שְׁעִתִּיד לְחַיּוֹת בְּסוֹף
כְּמַה דּוֹרוֹת וְנִקְבָּא בִּן יוֹסֵף שֵׁמוֹ, שְׁעִתִּיד לְדַרְשׁוֹ עַל
כֵּל קוֹץ וְקוֹץ תִּילִין תִּילִין שֶׁל הַלְלוֹת. אָמַר לְפָנָיו:
רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הִרְאֵהוּ לִי. אָמַר לוֹ: חוּד לְאַחֲרֶיךָ.
הִלָּךְ וְנִשֵּׁב בְּסוֹף שְׁמוֹנֶה שְׁוֹרוֹת, וְלֹא הָיָה יוֹדֵעַ מַה הֵן
אוֹמְרִים, תִּשַּׁשׁ בָּהֶן; בֵּין שְׁהַנִּיעַ לְדָבָר אַחֶר, אָמַר
לוֹ תִּמְלִידָיו: רַבִּי, מִנָּן לֵד? אָמַר לָהֶן: הִלְבָּה לְמַשָּׁה
מִסִּינִי. נִתְיַשְׁבֶּה עֲדָתוֹ. חוּר וְכֹא לְפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרִיחַ
הוּא, אָמַר לְפָנָיו: רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, יֵשׁ לָךְ אֲדָם כְּוֹה
וְאַתָּה נֹתֵן תּוֹרָה עַל יָדֶיךָ? אָמַר לוֹ: שְׁתוּק, כִּדְ עֲלָה
בְּמַחֲשָׁבִה לְפָנֵי. אָמַר לְפָנָיו: רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הִרְאֵתִי
תּוֹרָתוֹ, הִרְאֵנִי שֶׁכֵּן מְמֹרָלִי; אָמַר לָהֶן: חוּר לְאַחֲרֶיךָ,
רָאָה שְׁשׁוֹקֵלֵיךָ בְּשֶׁרֹם הַקְדוּשָׁה? אָמַר לְפָנָיו: רְבוּנוֹ שֶׁל
עוֹלָם. וְזוֹ תּוֹרָה וְזוֹ שְׁכָרָתָהּ אָמַר לוֹ: שְׁתוּק. בַּה עֲלָה

מית צריכות שלשה זיווג, ואילו הן: "עשנו" ג'י' אָמַר רב, דחמיר להו לנגיה דחיות ותלו ליה לכרעיה דה"י: "ואז ברומי של עולם, ותלו ליה לכרעיה דה"י - כדנעא אי דחבו "בביתו ב"י" עדי עד כי ביה י" צור עולמם?" ברוך הוא - הרי לו מחסה בעולם הזה ולעולם הבא. יו שגא דחבו "ביה" ולא חבו "ה" - כדדרש רבי שולח שפרא הקדוש ברוך הוא, אחד בה"י ואחד ביה"ד, עולמם הזה בה"י, אם העולם הזה ביה"ד והעולם הבא בשמים והארץ בהבראם" - אל תקרי "בהבראם" אלא: "בה"י" מפני שדומה לאססדרה, שכל החוצה לצאת

אִי חָדָר בְּתִשְׁבֻּהָ מְעִילָהּ לִיָּהּ . וְלַעֲצִיב בְּהִדְּוָה . לֹא מֵהוּא לְרִיץ וְלַעֲנוּם יִתֵּן חָיָה ? בָּא לְפָנֶיךָ - מִסְּעִינָה אוֹתָהּ דָּהּ הוּא : אִם חֹזֵר - אֲנִי קוֹשֶׁר לוֹ קֶשֶׁר . מִכֵּן מִתְּוֹךְ נִבְרָךְ מִכֵּן שְׂעִדִּיקִים שָׁבוּ בְּפִנּוֹ רֵאשִׁיחֵם , מִכֵּן מַעֲשִׂינָה שֶׁיִּזְכְּרֵנָה ; חֲדָא , הָא דְאָמַר רַב : סֶפֶר תּוֹרַת יֵשׁ בּוֹ שֶׁתִּרְבֶּה - וְיִגְוֹ תֵּאֵנָה : אִם עַשׂ בּוֹ דָּף אֶחָד שְׁלִמָה - מִצִּלָּהּ רִוְיָהּ דְּסִפְרָא שְׁפִיר . אֲמַר לִיה אֲבִי לְרַב יוֹסֵף : אִי אוֹרֵךְ . וְהֵנִי מִלֵּי חֲסִידוֹת , אֲבָל יִתְרוֹת לִיה לֵן בָּהּ . חֲסִידוֹת מֵאָה חֹה לִיה יִתְרוֹת בְּסִפְרֵיהּ , אֶחָא לְקִמְיָה דְּרַבִּי אֲבָא

1 **אִישׁ־יָקָא לִיה בִּרְמֵה דִּי-** בתפילין, וי"ו דויתור - "כל בבור" אירע במקום נקב ורואה
2 במין יוד. **דלא חבים** - דאי חבים, מבין שמורף הוא לומר דרַבָּנן כלפי מעלה, ואומר
3 "דורבן", **לא משש** - שאם משש, אתו וידע לקרות אלא את שלמיה. **חריש** - כגון תהנין
4 שדור תורדי. **מי מעקב** יחד - דמי שנתבה, אטתה צריך לחושין עד עליהם חריש?
5 שנתבה. **ספר** שנתבה, שנתבה דעתי - שנתבה דעתי

1 **ד'העם' ב'ניקבא, אַתא**
 2 **אַם מִשְׁתִּיר בּוֹ מִשְׁעוֹר**
 3 **– פֿאַר, ראַמזי בײַ תּמָר,**
 4 **ל' אײַפֿסיקאַ לײַה בִּרְעָא**
 5 **לִקְמױה דִּרְבּוֹ וִירָא, אַמֵּר**
 6 **בָּנִים וְלֹא טַפֿשׁ, אַז קָרִי**
 7 **וְהָיָה, "הַרְגוּ" מוֹה, אִפְסוּל.**
 8 **עֵתָה שְׁעָלָה הָאָדָם לְקוֹרֵם,**
 9 **שִׁישׁב וְקוֹשֶׁר בְּתָרִים**
 10 **שֶׁל עוֹלָם, מִי מַעֲכֵב עַל**
 11 **יֶשׁ שְׁעָתִיד לְהוֹת בְּסוֹף**
 12 **שָׁמּוּ, שְׁעָתִיד לְרֹאשׁ עַל**
 13 **שֶׁל הַלְבוֹת, אַמֵּר לִפְנֵי:**
 14 **אַמֵּר לוֹ: חוֹזֵר לְאַחֲרָיִךְ.**
 15 **וְלֹא הָיָה יוֹדֵעַ מִזֶּה הָיוּ**
 16 **הַנֶּחֱמָה לְדָבָר אַחֵד, אַמֵּרוּ**
 17 **אַמֵּר לָהֶן: הַקְרֵב לְמִשְׁחָה**
 18 **עוֹלָם, לִפְנֵי תְּלָפִיד בְּרוּךְ**
 19 **אַמֵּר לוֹ: שְׂתוּק, כִּד עוֹלָה**
 20 **רְבוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הִרְאִיתִנִּי**
 21 **לוֹ: חוֹזֵר, חוֹר לְאַחֲרָיִךְ,**
 22 **אַמֵּר לִפְנֵי: רְבוֹנוֹ שֶׁל**
 23 **אַמֵּר לוֹ: שְׂתוּק, כִּד עוֹלָה**
 24 **לוֹ הָיוּ: שְׁעָנְבוֹ וְיָצִי, אַמֵּר**
 25 **וְתָלוּ לִיָּה לְכַרְעִיה דִּה'!"**
 26 **לְכַרְעִיה דִּה' – בִּרְבָּעָא**
 27 **יִי צַר לְעוֹלָמֵינוּ?"**
 28 **עוֹלָם: הָיָה וְלְעוֹלָם תִּבָּא.**
 29 **יִי?" – בִּרְבָּעֵר שֶׁל**
 30 **אַחֵד בִּה"ו וְאַחֵר בִּינ"ד,**
 31 **הָיָה בִּינ"ד וְהָעוֹלָם תִּבָּא**
 32 **תִּקְרִי "בְּהִרְבָּאָם" אֵלָּא:**

אבל

וְלַעֲשֵׂי לְבָדָּהּ! - לֹא מִסְתַּיֵּעַ מִלְּתָא; בְּדִרְשׁ לְקֹשֶׁר, דְּאָמַר
אֵל לִסְהַר - מִסְתַּיֵּעִין אוֹתוֹ, בְּאֵל לִמְבֹא - פּוֹתְחִין לוֹ. וּמֵאֵי טַעְמָא
לוֹ קֹשֶׁר. מִפְּנֵי מַה נִּבְרָא הָעוֹלָם הַבָּא בְּיוֹ"ד? מִפְּנֵי שְׂצֻדִיקִים
אֲשֵׁיהֶם, מִפְּנֵי מַעֲשֵׂיהֶן שְׂאִינִן דּוֹמִין זֶה לַזֶּה. אָמַר רַב יוֹסֵף: הֵי
סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁשֶּׁ בּוֹ שְׁמֵי טַעֲוִיִּת בְּכָל דָּף וּדָף - וַחֲקֹן, שֶׁשֶּׁל -
דָּף אֲחֵר שְׁלִימָה - מַצֵּלֵת עַל כּוּלּוֹ. אָמַר רַבִּי יַצְחָק בֶּר שְׂמוּאֵל
הַאֲבִי לֶרֶב יוֹסֵף: אִי אֵינִי בִּהְיוֹת דָּף שֶׁשֶּׁל טַעֲוִיִּת, מֵאִי? אָמַר
רַב יוֹסֵף: לֵית לָן בֵּהּ חֲסִידוֹת מֵאֵי טַעְמָא לֹא? אָמַר רַב הִנָּחָא: מִשּׁוּם
אֲתָא לְקַמְוִיה דְּרַבִּי אַבָּא, אָמַר לֵיהּ: לֹא אֲמָרִן אֱלֵי חֲסִידוֹת,

אבל

"

שלושה בתוך הדף ושתיים חוץ לדף — אומר רבינו דם דשם צריך שיהא כולו בתוך הדף, מפי רבי. **רבי** יסי אמר אף תולין את השם רבי יצחק אמר אף מוחק וכותב — גזר — היינו לאחר שנתייבשה הבחיבה, ומוחק — היינו בעוד לחה, ואינו דורר כל כך, ומדקדק: רבי יסי אמר אף תולין, רבי יצחק אמר אף מוחק, משמע לכאורה דגזר עדיף

אֵלֶּה שְׁלֹשׁ בְּתוֹךְ הַדָּף אֲשֵׁיתִים חֲזוֹן לְדָרֵךְ. נִדְרָמְנָה לִּי
חִיבָה בַּת שְׁמִי אוֹתִיזוֹת - לֹא יוֹדְעָה לְבִין הַדָּפִין,
אֶלֶּא חֲזוֹן וְכוֹתֵב בְּתַחֲלִיל הַשְּׁמִיָּה. הַמְעוּעָ בָּשֶׁם -
גִּזְרֵה אֶת מַה שֶּׁכָּתֵב, וְתוֹלֵה אֶת מַה שְּׁנֵדֵר, וְכוֹתֵב
אֶת הַשֵּׁם עַל מְקוֹם הַגִּזְרֵה, דְּבִרֵי רַבִּי יִתְיָה. רַבִּי
יֹסִי אוֹמֵר: אֵף תוֹלֵין אֶת הַשֵּׁם. רַבִּי יִצְחָק אוֹמֵר:
אֵף מוֹחֵק וְכוֹתֵב. רַבִּי שְׁמַעוֹן שׁוּזוּרִי אוֹמֵר: כָּל הַשֵּׁם
כְּפֹלֵא תוֹלִין, מִקְצָתוֹ אֵין תוֹלִין. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר
מִשּׁוֹם רַבִּי מֵאִיר: אֵין חוֹבְתִין אֶת הַשֵּׁם לֵב
עַל מְקוֹם הַגִּזְרֵה וְלֹא עַל מְקוֹם הַמִּחָק וְאֵין תוֹלִין
אוֹתוֹ, כִּיכֵד עוֹדֵר מִסִּלָּה אֶת הַיִּדְעָה בְּפֹלֵה וְגוֹנֵה.
אִיתְמֵר: רַב חֲנִינְאֵל אָמַר רַב, הִלְכָּה: תוֹלִין אֶת הַשֵּׁם.
רַבֵּה בַר בַּר חִנָּה אָמַר רַבִּי יִצְחָק כִּי שְׂמוּאֵל, הִלְכָּה:
מוֹחֵק וְכוֹתֵב. וְלִמָּא מִר הִלְכָּה כְּמַר, וְכִר הִלְכָּה
כְּמִר - מִשּׁוֹם דִּאֲפִכִי לְהוּ. אָמַר רַבִּין בַּר חֲנִינָא אָמַר
עוֹיָא אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: הִלְכָּה כְּכִרִי שְׁמַעוֹן שׁוּזוּרִי;
וְלֹא עוֹד, אֶלֶּא כִל מְקוֹם שִׁשְׁנָה רַבִּי שְׁמַעוֹן שׁוּזוּרִי
- הִלְכָּה כְּמוֹתוֹ. אֵיתִיא? אֵיתִיא אֵיתִיא, רַבִּי שְׁמַעוֹן
שׁוּזוּרִי אוֹמֵר: כָּל הַשֵּׁם כְּפֹלֵא תוֹלִין, מִקְצָתוֹ אֵין תוֹלִין;
וְהָא אִיתְמֵר עֲלֵיהּ: אָמַר בַּר חֲנִינָא אָמַר רַב, הִלְכָּה:
תוֹלִין אֶת הַשֵּׁם, וְרַבֵּה בַר בַּר חִנָּה אָמַר רַבִּי יִצְחָק כִּי
שְׂמוּאֵל, הִלְכָּה: מוֹחֵק וְכוֹתֵב; וְהָא אִיתָא, הוּא נִמְי
לִמָּא! אֶלֶּא אֵיתִיא, רַבִּי שְׁמַעוֹן שׁוּזוּרִי אוֹמֵר: אֶפְלוּ בֶן
חֲמִשׁ שָׁנִים וְחֹדֶשׁ בִּשְׁדֵּה - שְׁחִיתַת אִמּוֹ מִסְתַּרְתָּהּ;
הָא אִיתְמֵר עֲלֵיהּ: וְעוֹרֵי אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: הִלְכָּה כְּכִרִי
שְׁמַעוֹן שׁוּזוּרִי, וְהָא אִיתָא, הוּא נִמְי לִמָּא! אֶלֶּא אֵיתִיא,
בְּרַאשׁוֹנֵה הָיוּ אוֹמְרִים: הִיזָא בְּקוֹלֵה וְאָמַר "תִּכְתְּבוּ
גַּם לְאִשְׁתִּי" - הִרִי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְחֲנִינָה, חֲזוֹר לומר: אֵף
הַמִּפְרֵשׁ וְהִיזָא בְּשִׂירָה, רַבִּי שְׁמַעוֹן שׁוּזוּרִי אוֹמֵר:
אֵף הַמְסוֹבֵין, אֵין, אֵין, אֵין, שְׁמַעוֹן שְׁמַעוֹן שֶׁל דְּמֵא
הַמְסוֹבֵין לְהוֹמֵה - וְכִי שְׁמַעוֹן שׁוּזוּרִי אוֹמֵר: אֵין הַחֵל
לְהוֹמֵה לְהוֹמֵה - וְכִי שְׁמַעוֹן שׁוּזוּרִי אוֹמֵר: אֵין הַחֵל

[illegible]

בְּחֵלְדָּה, וְחֹלְדָּה עַל מִינֵיהּ חֹלְדָּה זַרְעָא דְּחֵלְדָּה
אֲבָל אִי אֲמַשְׁר לֹמֵךְ, כֵּן אֵלֶּא לְרִבִּי יִצְחָק אֲרַרְבִּי
יְהוּדָה קָאִי וְלֹא אֲרַרְבִּי יוֹסִי, דְּחֹלְדָּה גֵּרַע מִמֶּנּוּךְ,
כִּדְמַרְיֹנָן כִּדְרַשְׁמֵינָא שְׁרִי פְּקֻדָּה דְּמִגְדֵּלְהָ דְּרַבְנִי
וְעֵצִיא רִבִּי תַנְחֵי שָׁבָת, הֲלֵכֵם בְּכֹן שִׁוְאָה
אֲמַר: מִתּוֹךְ אֵת הַחֹלֵל חֹרֵב וְכֵן הָשֵׁם תּוֹלֵת אֵת
הַחֹלֵל, מִכִּינֵיטָא לֵיהּ דָּתָם בְּשֵׁלֶשׁ חִיבּוֹת שִׁישׁ בָּהֶם
שֵׁם אִי שְׂרִי לַחֲלוֹת, דְּחִיבּוֹת דָּקֻק אֲמַשְׁר בְּכֹן
הָשֵׁם שֵׁם וְחֹלֵל אֵת מִלּוֹךְ בְּכֹן שֵׁם לִפְנֵי שְׁמַיִם,
מִכִּינֵיטָא לֵיהּ אֲפִילוּ בְּשֵׁלֶשׁ חִיבּוֹת שְׁבוּלִים שֵׁם,
נִינְן "אֵל אֱלֹקִים", וְכִדְרַשְׁמֵינָא תְּרֵינֵי אִי שְׂרִי
לַחֲלוֹת אֵת, וְרַבְנֵי נֵי פִּרְשֵׁי חֲלֻלִין עֵרְוָה
מִבְּזוּלָּה לְרִבִּי יוֹסִי, וְלֹא גִרְסִי "אֵקֵי תוּלִין", וְנִמָּן
דְּפִסְקִי תַלְבֵּה תוּלִין קִסְבֵּר דְּרֵיבֵּי תוּלִין אֵת מִתּוֹךְ
וְכוֹתֵן, כֵּן פֻּסֵק רַבִּינִים עַתָּה, אֲבָל אִי אֲמַשְׁר לֹמֵךְ
כִּדְמַרְיֹנָן, כִּדְרַשְׁמֵינָא תוּלִין, וְנִמָּן דְּהִיבֵי שְׁמָא אֵת
גִּרְסִין בְּמִלְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹסִי "אֵקֵי תוּלִין", דְּהָא רִבִּי
יִצְחָק נֵי מִנּוּחַ תוּלִין כִּדְרֵיתָא, מִבְּסַתֵּס סוֹפֵרִים
כִּי פִנֵי, דְּקֻבֵּץ: טַעַם אֵת לֹא הָשֵׁם – יִתְלַן כֵּן
הַשִּׁטְיִן, דְּבִרִּי רַבִּי יִצְחָק, רַבִּי אֲמַר: מִתּוֹךְ
מִשְׁלֻצֵי כְבוֹד אֵת הָשֵׁם, עַל מַה שִּׁמְחָן, וְהָא
נִרְאָה לֹמֵךְ דְּבֵיתָא מִלֵּינָה, דְּמֵר כְּבֹד תוּלִין עֵרְוָה
וְנֵיבֵי רֵיבֵי מִתּוֹךְ עֵרְוָה, וְנִמָּן אֵת לְחֹשֶׁךְ אִי מִלֵּינָה
בְּרִייתָא דְּסַבְּכָה סוֹפֵרִים אֵת, דְּרַשְׁמֵינָא, דְּעַל
כִּרְחֹן אֲלִיבָה דְּרַבִּי מִנְיֹן מִלֵּינָה, קֻרְבֵּת הַבֵּי רַב
שִׁמְעוֹן כֵּן אֲלַעֲסֵה אֲמַר מִשְׁרֵי רַב מִנְיֹן: אֵת
כְּבוֹדָתָא כֵּן הָשֵׁם אֵת לֹא מִקּוֹם הַגֵּר וְלֹא עַל מִקּוֹם
הַמֶּלֶךְ וְאֵת תוּלִין אֵת הָשֵׁם, כִּינֵיט שְׂמֵינָה מִסְּלַק
אֵת אֲדִיעֵיהּ כּוֹלָה וְנִמָּן. מִפְּרִי.
וְלִמָּן רַבִּי הֵלֵכֵם – בְּכֹר: בְּ"חֲגֵג" (א)
(גִּטִּין כֹּת ב) אֵת, וּבִסְפֹךְ מִגִּילָה (לֹא, ב)
בְּחֵרִי דְּבִיתָא, וּבְקִדְשִׁינָא דְּרַבִּי "אֲמַרְוּ" (נֵי)
פְּרִי בְּ"חֲגֵג" אֵת, וְנִמָּן: קִרְוִין טַעַם בְּשֵׁיבֵי אֲרַרְבִּי
לֹא פְּרִי. מִפְּרִי. **תְּרִיבָתָא** מִשְׁעֵי רַב דְּמִנְיֹן
שְׁחֹרָה לְמִקְשָׁה – כֵּן: מִשְׁנֵה הָאֵת מִבְּסַתֵּס דְּמִנְיֹן
(פֶּרֶק ד' מִשְׁנָה א) וְקֻרְבֵּת הָשֵׁם, הֲלֹקֻף מִקְשָׁה
עֵרְוָה אֲבָקָן עַל מִשְׁתַּרְשָׁתָא: חֲלֻלִין אֵת עֵרְוָה
(דְּמִנְיֹן) שְׁוֹאֵלִי בִשְׁבַת וְאוֹכֵלִין עַל פִּי, וְלִמְרֹאנָא
שְׁבַת לֹא אֲבָל עַד עֵרְשֵׁינָה, דְּרַשְׁמֵינָא מִשְׁעֵי
מִנְיֹן שְׁחֹרָה לְמִקְשָׁה, בְּ – וּפְרִישִׁי קִבְּרִינֵיטָה:
בְּשֵׁיבַת חֲקִילוֹ מִשְׁעֵי בְּכֹר שְׁבַת, דְּחֹזֵיל דְּרַבִּי
דְּרַבִּי אֲבִי דְּרֹבִי עֵשִׂי הָרִצִּי שְׁמִירְוִין, וְנֵי טַעַם
הָאֵת כִּדְרַשְׁמֵינָא מִבְּסַתֵּס דְּמִנְיֹן. עַד מִפְּרִישֵׁי שֵׁם
טַעַם אֲחֵר: אִימַת שְׁבַת עַל הָאֵת, כֵּן לִשְׁחֹן
הִדְרַשְׁמֵינָא, מִתְּרִיבִי מִשְׁמֵינָה דְּרַבִּי חִנְנָה: מִפְּרִי
כְּבוֹד הַשֶּׁבֶת תִּחְלֵה, וְאֵת מִפְּרִי כְּבוֹד הַשֶּׁבֶת לֵמַה
לֵי שְׁוֹאֵל עַל יֵדִי עֵלְיָה רַב בִּיבִי בְּכֹר רַבִּי חִנְנָה:
אִימַת שְׁבַת עַל הָאֵת דְּרַבִּי אֲמַר: אֲמַת.
פִּרְיוֹ: שְׁמוֹם שְׁבַת קֻבֵּבֵי לְמַעֲשֵׂי אִימַת שְׁבַת
עֵלְיָה, וּפְרִי, דְּבֵיתָא חִנְנָה: מִשְׁמֵינָה מִפְּרִי שְׁבַת
אֵת, עַד עֵרְשֵׁינָה: מִשְׁמֵי אֲחֵר שְׁמֵינָה עֵלְיָה
אִימַת. תְּנִי: שְׁאֵלֹו בְּחֹלֵל לֹא יֵאֲכַל בִּשְׁבַת, מֵאֵן דְּרַבְנִי
וְטַעַמָּה דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן שְׁחֹרָה מִפְּרִישֵׁי הַיָּמִם: מִשְׁמֵי אִימַת
וּבְתַרְמִתָּה מִשְׁעֵי שֵׁם דְּמִנְיֹן – בְּרִבּוֹ סְפִירָה גֵּרַע יְרִבִּי
דְּמִינִי אֵת אֲפִלּוּתָא דְּרַבִּי רַבִּי יִצְחָק. אֲרַמְדֹנָה. רַבִּי
(עֲזוּרָה ב) מִנְיֹן דְּכְבוֹד בְּמִסְכּוֹן: מִשְׁמֵינָה מִשְׁעֵי שֵׁם דְּמִנְיֹן
תִּנְיָן: הֲלֵכֵם בְּכֹן שִׁמְעוֹן, וְלֹא עַד אֵלֶּא כֵּן שִׁמְעוֹן
דְּמִנְיֹן, אֲבָל בְּחֵלְדָּה יֵיטֵב יֵיטֵב יֵיטֵב יֵיטֵב יֵיטֵב יֵ

ב. **נחיות.** פרק שלישי – הקומץ רבה דף לא עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" – (שטיינזולץ)^{רש"י}
 חוסמת

שירה | דתן בית שמואי אומרים נגודת בפנים כו – בפרק 'כירה' (שבת מב, ב) ושם פירש
בקונטרס רשדיה הוא מרכבת נשים. וקשה: דאם כן למה לי מידיה: דבמזרחים
למדס לא בעינן מיטלטל מלא וריקן. דאפילו פשוט כלי עץ המזרחים למורס מטטא
מורס, כמרכובת בבבורת בפרק 'על אלי מומין' (לח, א) דאומינן: בתר דחוו למדורטוט מדרס –
אלא מומין ועוד קשה: כיז למדורטוט מדרס –

וְאִמְרִים: וּמְדַרְשׁ מִבְּנֵי־
וּמֹדִים אֱלֹהִים וְאֵלֹהִים שְׁאֵין
נִמְדָּר; רַבִּי יוֹסִי אָמַר:
הַלְבֹּבִין נִמְדָּר, וְיִבְיִהֶן
אִמְרִי: אֵם הָיוּ הָעִלִּים
נִמְדָּר, וְאֵם לֹא - מִיֵּינֶה
אָמַר: אֵינִי, דִּתְנֵן, רַבִּי
עֹלָם, וְחִקְמִים אִמְרִים:
רַבִּי אֲמַר: אֵם הָיִין, מִכָּל־
אִמָּא, רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁוֹרִי
שְׁמַעוֹן שְׁוֹרִי: פָּעֻם אַחַת
בְּאִתִּי וְשֹׁאֲלֹתִי אֵת רַבִּי
לֵךְ מִן הַשּׁוּק וְעֶשֶׂה
רִיבָא בְּטַל, וְרוֹב עַמִּי
לִיה כְּתוּרִם מִן הַפְּטוּר
קָח מִן הַגּוֹי: קִסְרָר:
לְהַפְקִיעַ מִדַּ מַּעֲשֶׂה,
הַפְּטוּר, אִיכָא דְאָמַר,
; קִסְרָר: יֵשׁ קִנְיָן לְגוֹי
מַעֲשֶׂה, וְהָוֵה לִיה מִ-
לִיה: קָח מִשְׁתֵּקוֹ -
יֵין מַעֲשֶׂרֶין, שְׁלַח לִיה
פָּאָא, הָא דְאָמַר רַבִּין
רַבִּי חֲנִינָא: הֲלָכָה כְּרַבִּי
א פֶל מְקוֹם שְׁנֵיהֶן רַבִּי
אָף בְּהִתְעַרֵב לִיה מְכַל
מִרְבַּ רַב אֲשִׁי: אָמַר לִי
חֲנִינָא: פְּשִׁימָא;

42 ישמעון שוור, ובכל דוכותא משמע סמא דהתלמוד דשמן חביב משקה, בפרק קמא דשבת
 43 (א, ת) אל בני גמרי ברצין סתירה ואין מוסקין סתירה, ובמסכת מנשרין (פרק ו' משנה ד')
 44 דברי עקיבא בשבעה משקין יין ושמן, ובפרק 'חביב' (שבת קמז, ב) פירי מוהל חלילה
 45 ובפרק קמא דפסחים (ד, יז) אל הוסקי בר עקיבא: במיתין של כהנא אל נגנזו מחללי
 46 ישמן שנפסל בטבול יום בנר שננטא בטמא מזה, ומוקי אל בנר של מתבת דהויא אב תומאה,
 47 ארייא בטמא מזה; אלא בראשון שני חיליה דהו, תתן: כל הפוסל אל תורומה טמא
 48 של משק שחל אפילו למי, מרבי עקיבא אתי קושיא, דשמעין לן דהי שני משק
 49 וי שלא לרצין בר, וקאמר: סלי דיתת ועגבני יוכיחו בר, אבל סתמא דהתלמוד קשה לנו
 50 כלום – דהי קר ארסונים, פירוש: דהי ששמן קרש – דהי קר שנים, ויש פרים שריא
 51 דנקט 'לעולם', וברב דבכמים, ויהי ששמן שוור – אל בקרש שוור, אמרי בר.
 52 פטר, אל אשבתא את דאית ליה תרת: מיתת הני איני פטר, אלא קר, אמר ג' דגרי.
 53 (פטר) לקמן בפרק 'רבי ישמעאל' (מנחות ט, ב) אל קסרי ש קין בסוק פרק קמא דעבודה
 54 הני ואינו פטר לקמן בפרק קרש רבי ישמעאל יחי שומר: דבכל סקוס מדי חלוכי, כי היכי
 55 דרשינן 'ואינו קר' ואלא 'לפטר' בפרק 'השוכר אל הפועל' (בבא מציעא פז, א) ויהי
 56 מציג, ומיהו רביע חם מופרש דארבא, במנזרה דרמיטר לקוח, וצריך עיון אי מירוח
 57 דחיס מן הגרי בר, דמזרחתא מאן? אילמא דמזרחתו גוי דהו, דגרינן משום בעלי כסין
 58 דהני בר,

נודת **בנפנים** - דאמונין חתם: כוורת הקש וכוורת הקנים ובור ספינה אלכסנדריה
ושרה חיבה ומגדל, שמחזיקים ארבעים סאה בלת, שהן כוורים ביבש - יצאו
מתורת כלי ואין מקבילן טומאה. השריה נודת **בנפנים** - אם מחזיק חללה
כורים - טהורה. **במחזין** - עובי התריסים נמדר עמה, דרואן היה חלל
בנפנים היה משלים לכוורים. עובי התריסים

6 הרגלים עביו יותר מן התססים לבזבו
 7 מסגרת כביב לפיהם. ובעניה - ארתו
 8 אויר שמעו הרגלים מחמת אן גמוד, דלא
 9 אמרנון רואן כאלו שותח יורדן עד סוף
 10 הרגלים. טפח - מקום חשוב הוא. שמן
 11 תחילה לעולם - בין שננטח באר הטהומה
 12 לא בארשון או בשני - הוי אדור ארשון.
 13 דקמטא (פסוסים) ח. בל כל הפוסל את
 14 התרומה - טמנא משקל לחיות תחילה. ושמן
 15 משקן. יין לא - במדינה דיון מין אימא
 16 למקח דאמר לא משה חזאן אלא איבא
 17 רבי שמעון שוורי אומר יין. ולא שמן
 18 ורשב. וזהו משקן. ואדך קאמר רבי
 19 דנאי הלכה כרבי שמעון. תעקר לי מבל
 20 גמא בחולין. ולא יכול להרשיע מנמו
 21 מפני חולין המעורבין בו. ואף על גב דנמאי
 22 לא מדיחין מדאורייתא במעשה, אפילו רבי
 23 האלו מדיחין מדרבנן - וזה ליה מן חולין
 24 הפסור על טבל החיזי. קח מן השוק - דנאי
 25 מעט האדקין. דדרי מן פסור מדאורייתא על
 26 הפסור האדקין. ולימא קח מן חנו - דפסור
 27 מדאורייתא חייב מדרבנן. אין רוב עמי הארץ
 28 מעשישן - אלא מספקין בהו ממצה על ממצה.
 29 דחולין איבא לעומה המעורב נתעשר חה לא
 30 נתעשר, אלא ימי אפכא. כן שמעיה. וקשה
 31 ליה אם כן שלוקחה מן הגוי מן שמא עמי
 32 הארץ וה שמכר פדות הללא לא עשין. וזה
 33 ליה מן פסור על החיוב וברא עבתי שבתול
 34 הזה חל גמוד היה וכן שנעמר בחולין
 35 בטל, דמדאורייתא חב בתרי בטל, וזה
 36 ליה פסור מדאורייתא. ורבנן אה דאמוראן בה
 37 אפואר. רבי טפל במעשה, דאצרכי להרשיע
 38 עליו חרומה. ומיה, מניה ובית - אדחולין
 39 מתוקנן נפסור לגמרי, ואפילו חזבא דרבנן
 40 ליכא. ואמר ליה: אן זקח מן השוק ועשר עליו
 41 חסור. ושמך טבל שבו. מסכר: רבי מן הארץ

מערשין וק, ודוה ליה פטור מדאורייתא וחיוב מדרבנן כי האי. ונימא ליה קח מן הגוי, 42
פטור נמי מדאורייתא דקא סלקא דעתין שי קנין (לגוי להפקיע) בו וחיוב מדרבנן. קסבר 43
אין קנין לגוי. איכא דאמרי בו קסבר אף רוב עמי הארץ מעשרין, ושמא זה שמכור לו 44
עושה בו קנין. וקסבר דאמרינן, ונימא להדיה דרוב עמי הארץ דאמרינן, דלגוי – קסבר 45

דודיב היה הוא כחלל, ודודיק קסבר רבי עקבא טומאת משקן לסמא אחרים דאורייתא ב', משקן ליתא תחילה והשתא מ'א: קישא: לימא דרבי עקבא סבר ברבי שמעון שוויו דלא מנכסתי מבכירי, ומיילי לא מנכסתי שבת בריש פ' 'חיות' (קמג. ב.) חלל האבא טומא טמאמ פשירתינו ותרין רבינו נח: דבא מירי בקרש, בדקתי רישא (שמן חלול בש' גיסי, במג. ז' קסבר) בך, דודר קנתי: רבי מאיר אמר שמן תחילה לעולם אפילו קדוש. והשתא ניתא **קטנה** אין עין קנון (מדרים) — ואם אמאי: דהא מפשר משעת מירח הניח ואין קנון למור דרבינו **בבא** מוקים לא רבי מאיר אשכחן דמיא לא מירח דהו ראוט פסח (סבס) שי קנון דרבי נח (א. כא.) א' רבי דודאי היה שי קנון פריש 'השכל' (בבא מעיצא א. א.) ואית ליב נח דאמר ליה: קה מעיצן שאני נקוב או מנכסתי חצא לאיך, ועוד, לא ליקח דרבנן הוא. דרבי נח דאמר יצחק דרבנן מ'איר מפרשי: דהו מילי בשלחן עד לא תאמר. והאשכחן שמיא נח פטר אפילו מדרבנן תובאנו, וע' דאדורטי פריש מנא מ'כורות (א. א.) ופטר אפילו מ'איר

ריון זילבס

רכב

מנחות. פרק שלישי - הקומץ רבה דף לא עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)"

מי קאָמט "במשנתנו"?

מי קאמער 'במשנתנו'? "כל מקום ששנה" קאמער.
 ואמר רב ועירא אמר רב חננאל אמר רב: קרע תבא
 בשני שטיין - ותפור, בשלש - אל ותפור. אמר ליה
 רבבה וזמי לרב איש, הכי אמר רבי רבמה מירפתי
 במשניה דרבא: הא דאמרין בשלש אל ותפור - לא
 אמרין אלא בעתיקתא, אבל חדתתא לית לן בה; ולא
 עתיקתא - עתיקתא ממש, ולא חדתתא - חדתתא
 ממש, אלא הא דלא אפיצין, הא דאפיצין; והני מילי
 בגדין, אבל בגדין לא. בעי רב הורדה בר אבא: בין
 דרף לרב, בין ששה לששה, מיאי? תיקו. אמר רבי
 ועירא אמר רב חננאל אמר רב: מוזה ששת וששת
 - בששה. אביעאי לה: ששת וששת ואתח
 מוזה? אמר רב נתן בר רזיק: כל שכן שעשה
 בששה. מתיבי: עשה בששה, או שירה במוזה -
 פסולא! - כי תניא הוה בספר תורה. אתמר רב
 אמר רבא בר בר חנה אמר רבי יוחנן, ואמר לה אמר
 רב אחא בר בר חנה אמר רבי יוחנן: מוזה שעשה
 ששת וששת ואתח - בששה, ובגלבי שלא ועשה
 בקובה, ובגלבי שלא ועשה כנב. אמר רב חסדא:
 "על הארץ" - בששה אחרונה, איפא דאמר: בסוף
 ששה, ואפא דאמר: בתחלת ששה. מאן דאמר
 בסוף ששה - "גמבה על הארץ", וזמן דאמר
 בתחילת ששה - הכי שמי עמירקא שמיים מארץ.
 אמר רבי חלב: הוה ליה לרב הונא דבבבא דרבא
 מ"אחר" כלפי "שמי", ועושה פשוטות סתומות.

גליון של ספר תורה, ובנסה הקרע בשני שיטין בתוך הכתב - יתפור. בשלש אל יתפור -
אלא יסלק את הידיעה. עתיקא - קלף שון, מניבא קריעה. אפיצין - את חזרו חתוקא.
אפיצין = מתוקן הקלף בעפעץ שקורין גלש. ויתור - מניין - תפור. אבל
לא בגדרים - תדפוס בלעז. בין אלף - אם
נקרע עד כנגד הכתב, שצילו היה בכמה היה
יותר משלש שיטין. וכן שיטה לשיטה - אם
נקרע, יתפור או לא יתפור. שמים שמים -
שיטות צורות. שיטה שיטה בת שתי תיבות.
שמים - כוז ושלש בוז ואחת בוז. מאניז לא כל שכן
- וכדשרה, שבעה כשרה דראו קרע משוה,
ששיטה אחת צורה ושעיה אחת צורה. שמים -
ממלא כל השיטה. או שיהי כמותה - שכתב
השיטה כשאר תיבות אריך על גבי ארית.
שמים שלש ואתח - היינו כשרה. שמים שבעה
כקוה - כוז. כאהל רחב מלמטה
וקצר מלמעלה. דהיינו אחת שמים שלש. וכו' -
שלש שמים ואתח כוז. על האריך
בשיטה אחרינה כלומר, אין בשיטה אחת
אלא שתי תיבות הללו. בסוף שיטה - וזו
מתחילין לשיטה אחרונה. כוז
כתילית שיטה - וזו מתחילת לשיטה אחרונה
כוז. מאן דאמר בסוף שיטה -
כזו שיהי שמים על האריך, כשנכתבו בכתבים.
לא כגובה שמים על האריך - כן יאריך ימכם.
ומאן דאמר כתילית שיטה - כלומר, בזה
ארוזקי אריך משמים, הדבי משמע. כי היכי
דמרחקא שמים מאריך - כן יאריך ימכם.
דברין לא מאריך כלפי שמע - לאור
שנכתב פסלה מצד שמאל לצד ימין
כשנכתבה ברלת. והיינו מארח"ל כלפי "שמע",
שראש השורה "שמע" וקראל"ל תופה "שמע",
ואח"כ כלפי "שמע" מארח"ל ושראש וכו' -
"שמע". דוכספוסים = קלף שלא נקלט בפין
דף - כמין עמוד שבספרים, ארוכא וקוצר.
אחרי

מִיִּתְּבִי, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר: רַבִּי מֵאִיר הָיָה פּוֹתֵבָה עַל דּוֹכְסִסְמוֹס כְּמִין דָּף, וְעוֹשָׂה

ומאן משמע, הא דתניא בפרק 'דבונה' (שבת ק"ג ב') כהנה כשירה, א שכתב השריפה, הא ומקציגא לא תיבז אכל בספר תורה. ותימה, דבפרק 'לכ כהנה' (שבת קט"ז, ט) – תחלתו לא הספד ובריו תיבז חרב רבי יוסף, ודודאי דילכ כהנה בשאר ספרים דלאו ספר תורה. וכן עברי – אינו נמנעא את הדיין עד שיסבטנו בבית אשכנזי על הספר ובריו, ומוקי לא דרבי יהודה אלא לגבי הא דשרי כלשון, אבל בריו לא אשכנז דפליגי! ונראה לפרש: קיין אובחית מציילן אותן אף על פי שלא כלשון מלתיבין, אבל מנילי – עד שרואה כהונה יתן בתם ואן. ואם תאמר: תיסקר רב בריה לא חזא דאמר בריש גמרא רבי 'לכ כהנה' ש'לומר: דהאמר: תורבן ורבי. ונראה ש'לא' יעשה כונן – עד שפרשי בקומטוס כאן ש'תורב' שותם, ולא כנגד רבי און שבין שתי הלכות שותם שותם. ופי' רבי **וענינה** פשיטהה דבספד שיהא אף על פי שאין תחילת אחר. כן מפי רבי **רבי** שמעון בן אלעזר אומר: משנו בשאר קומטוס, דבאשכנז בני לעיל ל'א' דקאמר רבי שמעון בן אלעזר שותם גמרא ובלבד שיהא הכסף משל אחרים, דקאמר רבי שמעון בן אלעזר משום רבי מאיר: אימר רבי שמעון: מאיר היה כהונה על הקלף מפני שהיה משמרת – משמע שיהא ריען דרבי רבי שמעון בן אלעזר כהני. ונראה ומתירא בהי פירכא אחריי, דאמר חתני גמרא, כן דפרי: 'מרבוב' (בבא קט"ז ע"ב) כי במדבר חזק מנינוהו. משני 'חרי תנאי אליבא פלגי עליה באידך ברייתא. ויש לתרץ: דעל הדוכסוסטוס דקתייבא הכא היינו: אף הדוכסוסטוס, ודקתייבא ודקא על חזק ותימה, דלמור דדוכסוסטוס עדיף למונה ולמך קלף עדיף. ופי' רבי. ונעשה

דורכי אלעזר. מפי רבי. **עשאר** שנים
היה אדיר אצל יגנו – בספר תורה משה
שקנו, ומגילת דוד שנתה ארבעה חתנים
בתורה, ותרעם שכתבו מקרא.
פרים ביד דע. ולא אשכח דפליג עלי
ידיה, ולא לענין קלות בהם. ולפי
כך, אמל אבא דמבעי ליה אב יתנו ל
אבא, וכן אמר אבא יתנין קלות קרות
בגג שיתא ואוד יוצא. וכו' שאלה
פיה שחת. ונשמו משום 'ע' על הארץ
ידה שחא דר' ורמי ארבעה אשאר דברים
בתקוח. וכן בפרק קמא דקדושין (בד),
ידיא דין (שבת ע"ב) בתוך כל השפירם.
ועוד סופר שי באר השפירם. אלא ויהי
אשאר דר' ורמי ארבעה אשאר דברים
בתקוח. וכן בפרק קמא דקדושין (בד),
ידיא דין (שבת ע"ב) בתוך כל השפירם.
ועוד סופר שי באר השפירם. אלא ויהי
אשאר דר' ורמי ארבעה אשאר דברים
בתקוח. וכן בפרק קמא דקדושין (בד),
ידיא דין (שבת ע"ב) בתוך כל השפירם.

מנחות. פרק שלישי – הקומץ רבה דף לב עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"

תוספות

הא מורידין עושין חטא בעיא שרטוט – ואם אומר: דלמא במשרטטין ויש לומר: רלא היו
רעילין לשרטט ספר תורה וחפלין, וכן דלא בעי שרטוט. כדאמרין בירושלמי בפרק
קמא דשבת: כל הפסוק מן הדבר ועושהו נקרא חריות, ובסדר רב ענשו מביא. והא דאמרין
בסוף פרק קמא דמגילה טו, ב: "דברי שלום ואמת" – מלמד שצריכה שרטוט באמיתו
של ספר – ולא בעי שרטוט. שם בקונטרס
דמירי תורה דאמר, ממש, אלא במזוזה קאמר,
שהיא אמורה של תורה, שיש בה מלכות שמים.
ובדמיון דבא דמזוזה בעיא שרטוט. וחד, דאי
בספר תורה פירוש הקונטרס, היה לו לדרוש
מנזקתא ספר, כדרשין התם דרשא אחריני
מנזקתא ספר. ומיהו יש לומר, דאי מנזקתא
ספר היה לה לאשכוחי דו עניינא דלא ליבעי
שרטוט. וכן נדקאק במזן כן איגריה. כדאמרין
נמי (פגילה טו, א) לענין פהידה דלא צריך
לתורה כולה בגדין, ובידולמא משמע בפירוש
הקונטרס: דספרי תורה צעמה לילי. דקמא התם
נאמר כאן "דברי שלום ואמת" ונאמר להלן "אמת
קנה ואל ממונה", ואל להלן צריך שרטוט אף כאן
צריך שרטוט, משמע דאיידי בכל תורה כולה.
דאלא תורה כולה כתיבא קרא. ואמר רבנו הוה.
דספר תורה בעי שרטוט משום (שמות טו) "זה
אל ואמת", ואלא תפילין ודמיון בעור לא בעי
שרטוט. ואלא שייך ביה וקע תחיה: דהבסמך
ליפנין מזוזה מספר תורה בגויה שוה כתיבה
כתיבה לענין כתיבת אגרת. ואמאי לא ליפנין
מינה ספר תורה ממזוזה לענין שרטוט? וכי תמא:
לענין כתיבה לא – דא לקמן בעי למחל
לענין כתיבה על האבנים? ומתא דאמרין במסכת
סופרים (פרק א') מסדילין בקנים וכותבין ביה,
עד מי אמרין תוהו דכל יריעה שאינה מסודרגת
פסולה – משום אף ראיא. ודלמא בשרוט עליון
איירי, דאי אפשר לכתוב של חבית או ארבע
בלא שרטוט. כדתינא בפרק קמא דגיטין (ו, ב),
אלא שרטוט כן שיה לשיטה אפשר ללא בעיא.
ומתוא אמר) שנהנין לכתוב באגרות שלומים
ארבע וחשב חיבת מן הפסוק בלא שרטוט –
צריך להאזין אל אסור אלא דוקא שכותב הפסוק
לדרישא, כי הדור עובדו דאיביר דגיטין,
אלא מה שאדם כותב באגרת מן הפסוק לרוב
נחתו שרי בלא שרטוט. ומיהו משמע בירושלמי
דאמר בבל ענין, שאפילו באגרת שלומים דו
מדפכים הפסוק ולא היו כותבים אותו בכחבו.

דְּתִכְבְּרוּהוּ אֲדוֹכְסוּסְטוֹס בְּמָקוֹם בָּשָׂר. וְאִיבְעִית
אִמָּא: שִׁנָּה בֹה וְכֹה תִנָּא הוּא, דְּתִנָּא: שִׁנָּה
בֹּה וְכֹה – פְּסוּל, רַבִּי [אִתָּא מְכַשִּׁיר מִשּׁוֹם
רַבִּי] אִתָּא בְּרַבִּי תִנָּא, וְאִמָּרִי לָהּ: מִשְׁמִית דְּרַבִּי
עֲקִיבָא בְּרַבִּי תִנָּא. הָא מוֹרִידִין – עוֹשִׂין? וְהָא
בְּעִינָא שְׂרָטוּט! דְּאִמַּר רַב מַנּוּמִי בַּר חֶלְקִיָּה אָמַר
רַב הֵמָּא בַּר גּוֹרִיָּא אָמַר רַב: כֹּל מִזְוָה שְׂאִינָה
מִשְׂרָטוּט – פְּסוּלָה, וְרַב מַנּוּמִי בַּר חֶלְקִיָּה
יְדִידָה אִתָּא: שְׂרָטוּט שֶׁל מִזְוָה – הִלָּכָה לְמִשְׁחָה
מִסִּינִי – אִתָּא שְׂרָטוּט, דְּתִנָּא, רַבִּי רִיבְהִי אִמָּר
מִשּׁוֹם רַבִּינוּ: תְּפִילִין וּמִזְוֹת נִתְכָּתוּב שְׁלֹא מִן
הַתֵּבָה, וְאִין צְרִיכוֹת שְׂרָטוּט. וְהִלָּכְתָּא: תְּפִילִין
לֹא בְּעֵי שְׂרָטוּט, וּמִזְוָה בְּעִינָא שְׂרָטוּט, וְאִידִי
וְאִידִי נִתְכָּתוּב שְׁלֹא מִן הַתֵּבָה; מַאי מַעֲמָנָא?
מִינֵיהּ גִּירְסִין. אָמַר רַב חֶלְבֹּא: אֵנָּא חִזְיִיתָ לְרַב
הוּנָא דְּתוֹרָה וְיָבִיב אַפּוּרָא דְּסָפֵר תוֹרָה עֲלֵיהּ, וְכַךְ
לְכַדָּא אַפּוּרָא וְאַתָּה עֲלֵיהּ סָפֵר תוֹרָה, וְהָדִיד וְיָבִיב
בְּמִיטָה; קָסְבִּי: אִסוּר לִישֵׁב עַל גִּבִּי מִיטָה שֶׁסָפֵר
תוֹרָה מִנְּהָ עֲלֵיהּ. וְלִפְנָא דְּרַבְהִי בַּר בַּר חֶלְבֹּא

בבבב

דְּאָמַר רַב רַב בַּר הֵנָּה אָמַר רַבִּי יוֹחֲנָן: מוֹתֵר לִישֵׁב עַל גִּבִּי מִיטָה שֶׁסָפֵר תוֹרָה מִנְּהָ
עֲלֵיהּ, וְאֵם לְהִשָּׂא אֶדָם לוֹמַר: מַעֲשֵׂה בְרַבִּי אֵילֵנוּ שְׁהָיָה יִשְׁבֵּעַ עַל הַמִּיטָה? וְנוֹכַח שֶׁסָפֵר
תוֹרָה מִנְּהָ עֲלֵיהּ, וְנִשְׁמַט וְיִשְׁבֵּעַ עַל גִּבִּי קֶרֶקֶר, וְיוֹמָה כְּמִי שֶׁחִבְשׁוּ נֶחֱשׁ – הָתָם סָפֵר
תוֹרָה עַל גִּבִּי קֶרֶקֶר הָיָה. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כְּתִיבָה אֲגֵרָת – פְּסוּלָה; מַאי
מַעֲמָנָא? אִתָּא כְּתִיבָה כְּתִיבָה מִסָּפֵר. וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: תִּלְתָּא בְּמָקָל –
פְּסוּלָה; מַאי מַעֲמָנָא? "בְּשִׁעְרֶיךָ" בְּעִינִי. תִּנָּא נְמִי הֵכִי: תִּלְתָּא בְּמָקָל אוֹ שְׁהִנִּיחָ אַחֵר
הִלָּת – סָפֵרָה וְאִין כֹּה מִצְוָה. שֶׁל בֵּית מִנְיָן הַמִּקְדָּשׁ הָיוּ עוֹשִׂין בְּפִנְיֻקוּתֵיהוֹן כֵּן, וְכֵן
לְמִזְוָה. וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: מִצְוָה לְהִנִּיחָ בְּחוּץ חֲלָלוֹ שֶׁל פֶּתַח. שְׁמִינָא,
"בְּשִׁעְרֶיךָ" אָמַר רַתְּמָנָא! – סִלְקָא דְּעֶתְדָא אִמָּנָא, הוּאִיל וְאָמַר רַבָּא: מִצְוָה לְהִנִּיחָ

בבבב

כדאמרין בפרק שלישי דמגילה מהו מכתב תורתן תלת מילין מן הפסוק: מר עוקבא שלח לרש גלותא דדא דמך וקא: "ביומי ישראל לא יבגים (ישראל אל) בעמים (אל) גיל".
וחלק על התלמוד של דקאמר גיטין (ו, א) – דרשיתו וכתב. ולא רבי עזריא כתב: "ולא זכר יואש המלך", ולא כתב כדכתיב: "דמלך יואש". רבי ירמיה שלח לרבי חייק: "לשנאת את
אחיה לא יאמרו את שונאין". שלח רבי אבהו: "אלא מהו מכתבים במתוריהויה היו עומדת ובקשנו למחוק ולשוף קצין צורף (ירמיה ו) (רבי נחמן שלח כתב לרבי אחשיבא רב שמיא:
"דרשיתו מצער היה ואחיהך מאד תשנאו" (איוב ח), מפי רבי, אסור לישב על גבי מטה ספר תורה מונח עליה – בירושלמי בפרק "ש שמיא" אמרין: ויבה שהיא מליאה ספרים
נותנה לרשא הפסח והיו נחתה למורגלת דמשה. רבי אבהו אמר רבי חזקיה: מטה גבוהה ששה פסחים, וליד רגלי משה נתינת חביתה. עד קאמר: לא שייך אדם על גבי
ספסל כשהוא מונח מטה עליה, ומעשה רבי אילעזר, כן אם היה נתן על גבי מטה רבי אחרי מותר. עד גמזא רבי אבא בשם רבי יוחנא: שבת רבי אבהו בשם רבי יוחנן: דאמר ר' אבהו
רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מותר לישב על גבי מטה ספר תורה מונח עליה – נראה דהלכה כרבי יוחנן לגבי רב חזקיה. דאפילו לגביה רב חזקיה הלכה כמותו, כדאמר (ביצה ו)
א). ותלמידו דרב חזקיה לא כרבי בוחתה. דבעי לאתובי ספר תורה אפריחיה בפרק בתרא דמועד קטן (כד, א), מפי רבי, כתבה אגרת פסולה נמי טעמא אתיא כתיבה כתיבה מספר
פירש בקונטרס: אגרות – בלא שרטוט. וקשה לדליל אמרין שרטוט של מזוזה הלכה למשה מסיני, והבא ליתף כתיבה כתיבה ומפשר רבינו בת: אגרת – מקרא אלא מסורת, שלא
דוק בחסידות אגרות אלא באגרת בעלמא. והיו דילין כתיבה כתיבה – אלא כמזו שפירש בקונטרס מוכרח כל ספר בריכות, וכמנהג אחריות ויתדותו של שני – "הויחבבין" (הויחבבין)
חמשה חפשי וידן, וגם חסידות כגון "למחך", ושרטוט נמי אשכחן דבעי בגט. ועוד, מסיפ"ה הכתוב בגט לאו למעוטי אגרת, ולדפסית דברים הוא אדאמא. כדאמרין גיטין (כא, ב), ומיהו,
בפרק שני דגיטין (ב), "דאמרין דספרי" עד דאם אתא למעוטי שנים ושלשה ספרים, והוא דרין דנמנע נמי כתבו אגרת, כמו בפרק שני דסוטה (י, ב) דרשין תרתייהו מסיפ"ה. ועוד, יש
לפרש, דילין אלא מסוטה. ומשמענין בפרק שני דסוטה כתבה אגרת מוכרח כ"ספרי", ובפירוש הקונטרס לשון אחר, דילין מכתוב או זכרון. וצריך לומר, דאמאי לא ליפנין ליל כל כתיבה
כתיבה ללפסול הבחי (ב) מדכתיב ביה "ספרי" וקאן לפרש אגרת רוצה לומר בעמודים קצרים שאינם רחבים כשלש פסגים? למשפחותיכם, כדאמר לעיל (ו, א) ולא רבי דפין שריאה
באגרת. דאם אמרין לעיל: מזוזה שעשאה שנים שלש ואחת כשירה. ואף על פי שדרשתי שצריך לדיקוק בחסידות ויתדותו אגרת, אלא חקשוקת מזה דתגן בפרק "השואל" (בבא מציעא קא,
ד) ומדכתיב ויבה דרב חזקיה שווא מעשה אומן, ומשמע בגמרא דרשוכי חייב במזוזה דרובת הדד הדיא, דהוה לא מייא לא בתינתו. ויתדותו מזה דהוי על השוכר, כדאמר אגרת
משום לא חייב חייב דאם רבא דאפשיע בגוהבא דקציא, והיו מנחה רוצה לומר בעמודים קצרים שאינם רחבים כשלש פסגים, כדאמר לעיל (ו, א) ולא רבי דפין שריאה
משמרת מפני המדקין. וקשה לרבינו בת: דאם כן הוה ליה למימר הכי: אבל העושהיה שלא כחילכתהו ותרואה: תלמאה במקל נוקף בה ראשו, דלאו אדעתיה, וכן אחוריה דהלת, רגילה לדיות
בולטת ומכה בה ראשו. והא דאמר בפרק "השואל" (בבא מציעא קא, ב) אפשיע בגוהבא דקציא, ופירש שם בקונטרס דהלי חלי בגוהבא דקציא חלול – לא חלי משום קאמר. מפי רבי.
כתבה

מנחות. פרק שלישי – הקומץ רבה דף לג עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" – (שטיינזלץ)^{רש"י}
תוספות

כתבה על שני דפין פסולה — פירש בקונטרס: שהיה גורל חלק בין לך. ולפירושו ש
לישב ברחוק הנתיב בשני סיפין. אלא: על שני דפין — בשתי תיבות קאמר,
ולא הדיא דפרק שני דסוטה (דף א). דאמר: בשני דפין פסולה, פירש אחר רזנא לא
שנים. והיינו בשתי תיבות, ודא דגט פפרק שני דגיטין (ג. כ.) דבעי רבא: בין ששה
לששה בין תיבה לתיבה, מהו ופיר: וחספ
לי דערפן אחר רזנא לא שני ושלה
ספחא ומשנא: לא צריכא מדרש. על בדרך
לא מפסיל לגט בשני דפין כתובתה אחר. דהא
אמרינן פברק ברחב רגלין (פ. ב.) שייך קמט
דא וכתב דבר דהוה חשיב רשע, ולא אמרינן דא
כשני ספרים ופסול. ופיר, לרדות, משום דגבי
כתוב "ספר", ולא כסוטה כתוב "ספר", ומשנע:
ספר המגבור ומיחזק, למעוטי שני דפין אפול
כתובתה אחר, ויבדולעמי משמע דבשני דפין
פסולה, דפריך, ולמה לא תנינן: שהספרים נתכתב
בעשר עורות, והפזילין וזוחות אין נכתבין
בעשר אף מי רבי.

18 דשא בירשא — פירש בקונטרס: העמיד
 19 תספין תחילה, ששאם לא אל הוה לי
 20 תעשה ולי מן תעשיה, ודעה ליה לעצמו:
 21 קבע סיפי בירשא ועד, לקמן הוה לי לאיתווי,
 22 גבי אל שפ דהש תשמדזי למבטא חתך כיו
 23 ותרוא לשפ דחאי ביתא דבנה ריש דלמא
 24 היינו כגז פיתחא בן גברי לבין שר דסליק
 25 מינה, ומנשה דחבי צור קאמר ליה תלי דשא
 26 בירשא, מפי רבי. אלא ערבדא כסיכא דהא
 27 ערבדא כאסיתא — פירש בקונטרס: דסיכא
 28 פסולה — שתחביב בסף כנגד שתחביבם בביתא.
 29 אסיתא — מקום דחור שדוכן דרגול, מעמד
 30 אחרון — כשרה, דהשתא בן מעמד בן מעמד
 31 תרוויחין מקריין "במין נגר". וקשיא לרבינו חם:
 32 דמעמד לא דרך דבד הוא, וקבורת הוא.
 33 קרי ליה בדימוכר פירוש" (בבא בתרא קא, א)
 34 וספר הורה לוחות שבארין מעמד אלא מעמד,
 35 כדמשמע פירש קמא דבבא בתרא (ד, א) אף
 36 על פי שהיו יכולין לרצות מעמד, דבאר רמז
 37 כרבונו, ועד, אמתרין סתמין העמיד ליה מלמן של
 38 קנים — חותך ששפירט מנוחה, ואי מעמד —
 39 רצונה באחת מן הקנים של מלמן ועל כן פירש
 40 יתבה חם: כי סיכא — מעמד כיתחיה דמשכן
 41 הנתעצב בארץ — פסולה, כאסיתא דהתוך
 42 בשוק לרבות, בלעז בקרילי — שדחה, ויהיה
 43 בפרש"י חותך ה'לצד' (וינמות קט, א) דאמרין לא

[illegible]

58 רחבת שדיה יוצא ממנו לבית המדרש, אבל פתח בית המדרש עצמו לא בני מוזהר.
59 חכמים בענייניהם תלמוד לומר ויצא אהרן אל ביתו – ר"ל שישניחו לו בית, ומשכית אהרן
(גמ' תמ' א') שיש משמיע עליוהם כבוד דמשרי, וב' אבירי שניו דאזל בארורא וכו' משו
61 חכי אמר רבי יוחנן אי מוכרין אלא בפתח שיש בו מוזהר, יש בו מוזהר סלקא דעתך
62 ששמו דבי מדרשא דרבי יעניא דיה בו מוזהר ומנותח כנגד תפיסתו של אדם. שם רבי.
ומאי

בשפת הסמך לרשות הריבם – (בדאמר לקמן דקדים פגע במצוה) אם היה עובי החלל ארכתה טפחים או משהו, כגון חומת אבנים – ניתנה בחלל טפח הסמך לרשות דריבם, כדאמר לקמן דקדים פגע במצוה כי אתי לביתיה. במה דרשו – כן דרבי תנן שם מעלי, ניתנה מבחוץ, קל שני דפין – חציה בדה וזה וחציה לה שני דפין – חציה מבחוץ לשם פתח, ראייה לה שני דפין –

שְׁחַצְתָּ גִּיל חֶלֶק בֵּין דָּף לְדָף, וְרֹאשׁוֹ לְחֶלֶק
 לְשׁוֹמְרֵיהֶם, חֲצִימָן חֲצִימָן חֲצִימָן - אֲבָתָהּ - אַחֲרָיו
 חֹרֵר שְׂבִיאִיקוֹפֶה חֲדָל חֲדָלָה סוֹכֵב בּוֹ - בְּיָדֵי
 דֹּבִי - הֵא - הֵלֶךְ אַחֲרֵי הֶדְרָר צִיר רֵיב חֲרִיב
 בְּנוֹן פִּתְחָא דְהִיר בְּתִי בִּי בְּבִי וְכִי נָשׁ - אַחֲרֵם
 שְׁחֻלֵּק בִּיתוֹ, חֲצִיו לְחֻלֵּק אֲנִישִׁים מְדֻבְּעֵם
 בְּבִיתוֹ, חֲצִיו לְאֶחָד עֲשֻׂרֹת מְלֻבָּחָה בְּדֻבְּעֵם
 רֵשׁ פֶּתַח בֵּין זוֹ לְזוֹ וּפֶתַח לְכָל בֵּית לְרֹשֶׁת
 דְּרִבְרִים, וְאַמְרִינִן לְקַמֵּן (מְנֻחָה לֵרֵא, אֵל מְנֻחָה
 דְּרִךְ יִמִּין לְבִיאָה וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה אֲחֵרָה בְּפֶתַח בֵּיתָא
 זוֹ לֹא לֹא דִיעֲבֹן דִּלְעֻשׁוֹ וְרִבְרִיב וְהָאֵל חֲלִישׁוֹב
 יִצְחָא, אֵל יִצְחָא מְנָחֵא לְאֵלֵינוּ וְאֵל מְנָחֵא לְרֵאֵינוּ
 אֵלֵינוּ הֵלֶךְ אַחֲרֵינוּ שְׂבִישׁ צִירֵינוּ חֲדָל סוֹכֵב בּוֹ
 הָיוֹת צִירֵינוּ שְׂחֻרֵר בְּחֻשִׁים בִּית, וְדֹרֵךְ יִמִּין
 כְּשֶׁנֶּבְסִין בּוֹ נִתְּנִין מְנֻחָה, דִּלְעֻשׁ בְּרִישָׁא -
 הַעֲמִיד הִסְפֵּם בְּמִצִּיתָהּ וְאַחֲרֵינוּ כִּי קִבְּעִישׁ
 הַמְּחוּחֹת, דְּגִרְמִינִן מִצִּיתָהּ בְּרִישׁ בִּי "תַּעֲשֶׂה" -
 וְלֹא מִן הַעֲשִׂי, וְאֵל קִבְּעִישׁ אֲחֵרָה מְחוּחָה
 בְּסִפָּא וְחֹדֶר הִסְפֵּם בְּבִנְיָן - הַזֶּה לִּיהַ עֲשִׂי
 הַמְּחוּחֹת קִבְּעִישׁ שְׂחָב לִידִי מְעוּלָה, קִשָּׁא כְּפִין
 נָגִי - קִבְּעִישׁ וְחֶתֶבֶת כְּפִין בְּנוֹן שְׂחֻרֵבִין דְּגִרְמִינִן
 בְּכֻתֵּל כּוֹזֵה, פְּסוּלָה -

19 תִּלְךָ אֶת־הָרִגְלִי. אָמַר
 20 אָמֵר שְׂמוּאֵל: מִצֹּה לְהִנֵּחַ
 21 וְיָרַד הוּנָא אָמַר: מִנְּבִיָּה
 22 מִן חֲסוּדָה טַפָּח, וְכָל
 23 מִיִּתְיָבִי: מִנְּבִיָּה מִן חֲסוּדָה
 24 טַפָּח, וְכָל תַּפְחָח בּוֹלֵי
 25 יְהוּדָה; רַבִּי יוֹסֵף אוֹמֵר:
 26 קִשְׁרָה גְּבוּלָה - אֵין כֹּה
 27 הוּנָא - הוּא תִּלְךָ בְּרַבִּי
 28 דְּאָמַר מִמָּאן? דְּאָמַר בְּרַבִּי
 29 אָמֵר יָרַד הוּנָא בְּרִיָּה דְּ

כשירה, הואיל וראשה אחד זקוף. גילי הוה – רוב דבנכסין לביה המדרש באותו פתח.
 וְהָיָה אִתָּהּ הַתֵּיבָה – אם יש שני פתחים לחדר אחד, באותו פתח שהיגיל לצאת ולבוא יתיר
 יצא המזוזה. בתחילת שנישן תעליין – מדרש מלמטה שני שישן הפתח, ולכשיבט
 תחלתו של העליין שן המזוזה. מן המזוזה. מן המזוזה. מן המזוזה. מן המזוזה. מן המזוזה. מן המזוזה.
 פירקא (מנחת לו. א) מקום שמורה של תיגון דפס. אָף תַּנְתָּ מוֹזֵה גִּבּוֹהַּ הַפֶּתַח –
 ומשני: שמור תלך הפתח יצודה, וכן כשמואל דאמר: בתחילת שנישן העליין
 מלמטה למעלה. ומכאן שרבי לעזר – להרחיק – כלומר, מן המשלש אל יצודה
 מן התקרה, ולעולם כרבי יוסי. מוֹזֵה בַּסֵּפֶר הַסֵּפֶר ב' – פירשתו למעלה.

סחומה מצד אחד, ולפירוש רבינו הם גרופים; כמין נגר ספולה – מועדום, אבל מדישב בשכס כדרך קבלתה היינו רכפאה על פיה. וגרץ עיון האי דאקאמ. כולוז חוזותא דארי דברי כמין הקוטנסו בין לפירוש רבינו הם. רכאסיתורא וכסידה – היינו באלסן, לא שוכב לזא וקאק – דעלמא לאו הכי עבדן, אלא לפירוש רבינו הם הייזן מדישב, ולפירוש הקוטנסו מועדום. וכשכליה צירוב צירוב

זהו ההוא פיתוח דרשה בי רב הונא ורביא ליה מזהה — מתוך הלשון משמע: דורקא ופסקר קטן ודומן (א, ב) איכא פלוגתא: דהנאי: יכול ליה בן בסיתא ביה מירדושה ומאיך דאן רבנן, דפליגי עיניה מזהה מזהה פלוגתא שאין בן ירדח ליהן חבנסת, ובבבסנת לבני בנישנא אמר ליה רבין לאביי: ליעול מור, אמר ליה עד השתא לאו מר אנא? אמר אלא בפחה דראוי למזהה. משמע דפחה בית הבבסנת פטור. ובירושלמי פירק שני דמגילת

מנחות. פרק שלישי – הקומץ רבה דף לג עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)"
תוספות

ומאי תחילת שליש העליון דקאמר להדיקה – שיותר לא ידחקנה מן התקרה.
ובירושלמי שליש הפרק יש דמגילה דכשהפתח גבוה דרבה מניחה כנגד כתפיו.
וחזק על התלמוד שלנו. מפי רב.

דלית לוד תקרה – פירוש: מקום שרחפתו שוקק שם מלמעלה אינו שוה, אלא האבנים מן
הבישא נאבנסו ואבן צרצאה וכענין זה

דלית ליה שקיף – שאין שם מנחות, אלא
האבנים בולטות בנזן שניי דמנה. וכענין זה ואתנאן
בפרק קמא עירובין (א, א) גבי סוכה. ומה
שפירש הקונטרס לשון אחר: דלית ליה תקרה –
שאינן הבית מקורה, קשיא: מן גרע משערי הצירות
הדיבין במנחה, כדאמר פירי קמא דינא (א, א)
דמי פרי.

איספלידי – דבי מר – סוגיא דשמעתין מכתא
הדינא אבסרדא, ולא כמו שפרש
בגטוסט בפרק קמא דבבא בתרא (ו, א) הדינא
טרקלין נאה. ובתריץ פירש הדינא מנחה
כדמחזקתין (תהלים ג) "בדרחו מפני שאלו
מנחה" – באיספלידי. וסוגיא דבבא בתרא
קשיא לפירוש הערוך, דמשמע הוה שם
באיספלידי שוור וליבני, ובמנחה ליבא כשוור
ולבני ועוד, דקאמרין הוה: מניקרא איספלידי
והשתא איצטדור: פירוש: לפי שבנה אשתא
אפסא דאיספלידי. ואי באיספלידי היינו מנחה
– אין קו חדר אפל מנחה מפי רבי.

אבסרדה – משמע יחזיקין במנחה – וכן
ומנחה בפרק קמא דסוכה (ו, ב)
דבית שער חייב במנחה. גבי שתי כוכות של
ידיעים זו לעומת זו, דפריך: ויהידי חיצונה בית
שער לפימלת ויתחייב במנחה. ותימה, ובפרק
קמא דינא (א, א) תניא: יכול שאני מרבה אף
בית שער אבסרדה ומרפסא: תלמוד לומר בית
כז ויש לומר: דהוה מדאורייתא ודבא מדרבנן,
הרב רבנו יצחק אלפס חירץ דרבא בפתחה
לביה. מפי רבי.

שימאי? פליגי בה רב ריהומי ואבא יוסי, חד אמר: דלית להו תקרה, וחד אמר: דלית
להו שקיף. אמר רבה בר שילא אמר רב חסדא: אבסרדה פטורה מן המנחה, לפי שאין
לה פצימין. – הא יש לה פצימין – תיב? לחיווק תקרה הוא העבדי – הכי קאמר: אף
על פי שיש לה פצימין – פטורה, שאין עשיון אלא לחיווק לתקרה. אמר אבוי: חיוניא
להו לאיספלידי דבי מר דאית להו פצימי ולית להו מנחותא, קסבר: לחיווק תקרה הוא
העבדי. מיתבי: בית שער, אבסרדה, ומרפסת – חייבין במנחה! – באבסרדה דבי רב. –
אבסרדה דבי רב אבסרדה מעשייתא או! – באבסרדה רומיתא. אמר רבקה אמר רב
יהודה: בי ה' תרוויי תיב בלתי מנחות. מאי בי תרוויי? אמר רב פפא קבא משמיה דרב:
בית שער פתוח לחצר, בתים פתוחין לבית שער. תנו רבנן: בית שער פתוח לגנה
ולקטניות – רבי יוסי אומר: גידון קטניות ואומרים: גידון קבית שער. רב
ושמואל דאמרי תרווייהו: מנינה לבית כולי עלמא לא פליגי דחייב, מאי מעמא? ביאה
דבית הוא, כי פליגי – מבית לגנה, מר סבר: קטניות עיקר, ומר סבר: גנה עיקר.
רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו: מבית לגנה דכולי עלמא לא פליגי דפטור, מאי מעמא?
פתחא דגנה הוא, כי פליגי – מנינה לבית, מר סבר: ביאה דבית הוא, ומר סבר: כולה
אתקרא

ומאי תחילת שליש העליון דקאמר – להדיקה,
שלא להדיקה מן הקורה של מעלה יותר
משיליש. אמר רבא: מצוה להניחה בטמא הפסוק
לרשות הרבים. מאי מעמא? רבנן אמרי: כדי
שיפגע במנחה מיד, רב חנינא מסופא אומר: כי
היכי דתניסריתיה. אמר רבי חנינא: בוא וראה שלא
בפחת הקדוש ברוך הוא מרת בשר ודם, מרת
בשר ודם – מלך יושב מבפנים ועם משמרין אותו
מבחוץ, מרת הקדוש ברוך הוא אינו עם עבדיו
יושבין מבפנים והוא משמרין מבחוץ, שנאמר: 'ה'
שומך ה' צלך על יד ימיך'. דרש רב יוסף בריה
דרבא משמיה דרבא: העמיק לה טמא – פסולה.
למא מפסינא ליה: הניחה בפצין או שפלה עליה
מלבן, אם יש שם טמא – צריך מנחה אחרת,
אם לאו – אינו צריך מנחה אחרת – כי תניא
היא: בפחת שאחורי הדלת. – הא ביהדי קחני
לה: פחת שאחורי הדלת, אם יש שם טמא
– צריך מנחה אחרת, ואם לאו – אינו צריך
מנחה אחרת! – ביצד קחני. תנא: העמיד לה
מלבן של קנים, וחוקש שפופרת ומניחה. אמר רב
אחא בריה דרבא: לא שנו אלא שהעמידו לבסוף
חוקש ומניחה, אבל חוקש והניח ולבסוף העמיד –
פסולה, "תעשה" – ולא מן העשוי. ואמר רבא:
הני פיתחי שימאי פטורין מן המנחה. מאי פיתחי
שימאי? פליגי בה רב ריהומי ואבא יוסי, חד אמר: דלית להו תקרה, וחד אמר: דלית
להו שקיף. אמר רבה בר שילא אמר רב חסדא: אבסרדה פטורה מן המנחה, לפי שאין
לה פצימין. – הא יש לה פצימין – תיב? לחיווק תקרה הוא העבדי – הכי קאמר: אף
על פי שיש לה פצימין – פטורה, שאין עשיון אלא לחיווק לתקרה. אמר אבוי: חיוניא
להו לאיספלידי דבי מר דאית להו פצימי ולית להו מנחותא, קסבר: לחיווק תקרה הוא
העבדי. מיתבי: בית שער, אבסרדה, ומרפסת – חייבין במנחה! – באבסרדה דבי רב. –
אבסרדה דבי רב אבסרדה מעשייתא או! – באבסרדה רומיתא. אמר רבקה אמר רב
יהודה: בי ה' תרוויי תיב בלתי מנחות. מאי בי תרוויי? אמר רב פפא קבא משמיה דרב:
בית שער פתוח לחצר, בתים פתוחין לבית שער. תנו רבנן: בית שער פתוח לגנה
ולקטניות – רבי יוסי אומר: גידון קטניות ואומרים: גידון קבית שער. רב
ושמואל דאמרי תרווייהו: מנינה לבית כולי עלמא לא פליגי דחייב, מאי מעמא? ביאה
דבית הוא, כי פליגי – מבית לגנה, מר סבר: קטניות עיקר, ומר סבר: גנה עיקר.
רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו: מבית לגנה דכולי עלמא לא פליגי דפטור, מאי מעמא?
פתחא דגנה הוא, כי פליגי – מנינה לבית, מר סבר: ביאה דבית הוא, ומר סבר: כולה
אתקרא

והנשיא – לכל הבית מן המזיקין. על ידי שינין – דמנחה ליד הזמין היא בבניסות.
העמיק – החור טפה, וקבע בו המנחה – פסולה. פצימי – דריתין סף מנחה של
צורת הפתח או שפלה עליה פלגן – לבנה, שלאחר שקבע המנחה בסף היסוד
מלבן בפחת כנגד הפתח, אם יש בעמק הפצימי או באותו מלבן (שלושה) שטלה
על המנחה טפה, ודושהא אתה מנחה
בעמק הכותל טפה – צריך מנחה אחרת
כו' שטלה – לשון סלאי, מלפסרדא. בפתח
שאחורי הדלת – כגון שיש במקצוע הבית
פצימי קבוע, ושני פתחים מנחות אחד לדרום
ואחד למערב, וקבע מנחה (בפנים) (בפצימו)
בחלל פתח הדרומי, ושדוהלת (סתום הוי)
פתח ודיו למערב אחורי הדלת, אם יש עובי
בפצימי המגדילין טפה בין פתח לפתח – צריך
מנחה אחרת לפתח מערב, והלא ואין המנחה
בחלל, ואם לאו – אין צריך מנחה אחרת,
שוור כמנחה באותו פתח בעצמו. כן שטלה
מלבן לפצימי משני צדדים, והמלבן ריבה את
עביו והבדיל את הבדולתו. פירוש אחר: שדרך
עשירים לעשות פתח אצל שער הגדול, שאין
פרחים שער הגדול המערב, והכי קאמר: או
שטלה עליה פתח ושעה אצל המלבן פתח
אחר, אם יש בין פתח לפתח טפה – הוי
כשדוהלת שחובין, וצריך מנחה אחרת לקטן. ואי
בהיא קתני לה – בספא דהויא, ביצד קחני
– הכי קאמר: הניחה בפצימי או שטלה עליה
מלבן, אם יש שם טמא, כי ביצד קחני – פתח
שאחורי הדלת. מלבן של קנים – כולל טמא
מנחות עץ ושעה צורת פתח של קנים. מלבן
מנחות על חוקש – חתוכה מאחר הקנים, שכן
לחולסין, וכן המנחה באותו חוקש חתך. אבל
חתך בשפופרת – והניח מנחה בתוכה, ואחר
לאן העמיד המלבן בעידה – לא, משום תעשה
וכן מן העשוי. פיתחי שימאי – מקולקלקין
ואומרים, כמו יקון אשמואי דאמרין בקדושין
(לכ, ב). תקרה – אספקה עליונה. שקיף –
מנחות. לישנא אחרינא תקרה – שאין הבית
מקורה – שקיף – אספקה עליונה. פצימין –
עמודים. אבסרדה – שטלה פתחת תחתות
בלא פתח, והדיבעית פתחה לגמרי מנחה,
חול למעלה יש דופן מעט המחוץ את הסכך,
הואל ואין לה פצימין – אחרינא, ואותה
פתחה לא פתח הוא. הא יש לה פצימין
יחיבין – בחניה, ואמאי? חיווק לתקרה הוא
דעבדי הפצימין, ולא לשום פתח אלא לחיווק
– תקרה – שלא פסול – אבספלידי דבי רב
אבסרדא דבי רבה, בית שער – בית
סוק עשויין בצד שער חיצוני, וישבת
שומר הפתח. מרפסת – סאלאריא, ודבית
במנחה – מדרבנן, קשיא לאביי. הויא דקחני
חייבת באבסרדה דבי רב – שיש לה ארבע
דפנות אלא שאין מגיעת לסכך, אחרינא
"פסולא" – באבסרדה רומיתא – שטלה
הלכות הלכות, וקדוין *לולא? בית שער
הפתוח לחצר בי' – שני שתי מנחות, אחת

בפתח שמן בית שער לבתים, ואחת בפתח שמן החצר לבית שער. ניון בקטניות – וצריך מנחה. ניון בבית שער –
לבי – באותו פתח שבין הגנה לבית שער – דכולי עלמא חייב. דביאית בית שער דוי, אותו שער שבו נבנסין מן
ולבחי קרי לה מבית לגנה. ולי נראה איפסא מגנה לבית היינו מן הקטניותו שבהאם מן הגנה דרך בית שער נבנסין בו לקטניות – כולי עלמא לא פליגי
מן פליגי מבית לגנה – פתח החיצון שיראה מבית ושער לגנה, שהוצאנו מן הבית דרך בית שער יוצאין בו שער עיקר בית שער בי' – לשם
כניסת קטניות נגישה, וזה שואר בית שער דעמלא. שחיבין כל פתחו במנחה. ומר סבר עיקר בית שער לגנה נקשה – ליציאת קטניותו לעליון, והלכך ניון
כאורי ולא בבית שער. (מר סבר הפתח לשם קטניות עביד חייב במנחה, ומר סבר עיקר לשם גנה עביד ופטורה). לישנא אחרינא, ועיקר היא מגנה לבית, אם
כשואר פתח פתח מגנה לבית, והדיכ צד דוי בבית – דכולי עלמא לא פליגי דחייבת. קטניות עיקר – חייב, ואף על גב דצד סוכה בגינה. דבי אמרין לעיל
הלך אורי היכר צד – דני מילי בפתח דבין חרי בתי, ודרווייהו עיקר, אבל הכא עיקר קטניותו. ולשמה נעשה – דייב. ומר סבר: עיקר לשם גנה עביד, ופטור.

והולכתא

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62

מנחות. פרק שלישי – הקומץ רבה דף לד עמוד א – מותר מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" רלב

בשואל אומר מנחות בפרשה שניה שאין תלמוד לומר – משמע קצת דכתיב "מנחות" מלא בשני וז"ל. ולא "מנחות" חסר, דהא רבי שמעאל אית ליה יט אם למסורת בריש סנהדרין (ד, ג) גבי "לטענת". ומיהו אין ראיה מזה. דכתיב נמי אשכחן רבי עקיבא דאית ליה יט אם למסורת. ופירש"י (פסחים לו, א) אית ליה יט אם למסורת.

נאמר כאן מתיבה נאמר להלן מתיבה – ופירש בקונטרס: גבי יט, דכתיב "זכבת לה ספר בריחות". ושאינא דהא נתן (גיטין יט, א) על גלה של זית ועל קרן של פרה חובטין, ודקאמר ספר – לספירת דבריםיו ונראה לפרש: דריש מתיבה דפרשת סוטה, וא מתיבה דמשנה תורה שהמלך חתם, דכתיב (דברים יז) "זכבת יז" וזאת משנה התורה הזאת על ספר, ודעיט נהוג לדורות ואם תאמר: אדרבה, גלף מנעו יזה לומר: דמזוח וספר תורה חבת דורות, ומזוח, מפי רבי. **במה** שנאמר להלן כי – פירש בקונטרס: כלומר, וצריכה ליכתב בדיו, בין מנחות בין גט, במה שנאמר להלן, ותימה גדולה פירושו, דהא נכתשין גט בסיקרא ובסס (גיטין יט, א) מפי רבי. **וכתבתם** אמר קרא מתיבה תמה וחדר על מנחות – צריך הוא לדרישה דכתיבה תמה. ולא מניעו למימר: אמר קרא "זכבתם" וחדר "על מנחות", דכתיב נמי מתיבה דהוה "זכבתם על האבנים", ולא אמרינן "זכבתם" וחדר "על האבנים". אלא מתיבה תמה דריש, דכריש הקונטרס דכתיבה תמה לא שיכאב על האבנים, לפי שאינה מתיבה תמה. מפי רבי. לטענת

והילכתא ברב ושמואל – ומצריך מנחות לתרייהו, דסבירא ליה כרבי יוסי. לול פתחון מן הבית לעליה – וזה דרבך ארובה באמצע העלייה ועלין לה מן הבית במעלות, ועושין ארבע מנחות סביב המעלות למטה כדי שלא יירד אדם מן העלייה לבית כי אם ברשות בעליה, ועושין פתח במנחות. וכן עושין בני עליה ארבע מנחות סביב הארובה למעלה ובתוך פתח. **אם יש לו שני**

פתחים – אחד בבית ואחד בעליה כדפירש"י. **אף על גב דרגיל בחד** – מניינו שפי. דהא דאמרן לעיל: הלך אחד הרגיל – דני מילי בנזן חריב, ורגיל בחד – בגולה אידך לגביה, אבל תלתא לגבי דא לא בעיל. לשון אחר מתשובת הגאונים: הלך אחד הרגיל – שהיה רגיל שבני אדם רגילים לבאת וזכא בו, ולמעט פתחא דרבי שאינו עשוי אלא לו לבדו, ולאיתויה פתחא דרב ונתא שהיה רגיל אף לארורים. אבל שני פתחים או שלשה לחדר אחד וכולן נעשו לביאת כל בני הבית שדיו מרובין, ותשמיש אחד בחדר תדיר והוצרכו לו פתחים הרבה – כולן יתיבין במנחות, ואף על פי שנתמעו תשמיש ואין צריכין עכשיו לכולן אלא לאחד מן. **ואיתא** – שדיו חזית על בית. וזה אין לה פצנים – מנחות, אלא ראשי הבתלים. **קרי** – דהרי. כלומר, אלו ראשי הבתלים חן ון הנצי הפתח הוא הוויית ואין אצלו כלום, ואין לו פצנים אלא קר שסוטר בו. **כרבי מאיר** – מפרש לקמן, דמחדיב מנחות לבית שאין לו אלא פצנים אחד. **מאי** – מנל דמדיק? **ביתא** – מן היטין – דרך ימין לכאן. **דרך ביאת** – לכאן ולא ליציאה. **יסיין** בבוא איש בית ה' – בשוהיה אדם נכנס לבית עזרה מחדר והלך למעבר – וזה ליה אותו ארון ימין. שהיה נתון אצל קיר צפוני של מבנה ימין בבוא אצל המבנה. אלמא דרך ימין היא ביאה וכל דבר ונתון דרך ביאה צריך ליתנו ביאה. **שיעם** הכתוב למנחות – שאם אין בו אלא פצנים אחד. **חייב** שאין תלמוד לומר שתי – דמיעים מנחות שתיים. להלן מתיבה – "זכבת על ספר" (דברים כד). ולהלן מתיבה – "זכבתם על האבנים". **ספר** ברייתו נוהג לדורות – מתיבה אבנים דהוא שעה היתה. **שנאמר** להלן כי – כלומר, וצריך ליכתוב בדיו, בין במנחות בין בגט, כמו שנאמר: "מפיו יקרא אליו וגו' כלומר, מהא קרא נפקא דספר בדיו בעין. **השנאמר** אמר על מנחות דמשמע: כתבם על ספק ממש, ולא באררת. **כתיבה תמה** – ואין כתיבה תמה על העצים האבנים, אלא על הספר. וחדר – שיהיה במנחות. **מזה שזה** – מתיבה מתיבה. **ליכתבם** אבנים – חתמה. וחדר ליכתב – לאבן אסיפה בצורת הפתח, ואיקיים מתיבה תמה וחדר על המנחות. לטענת

פרעה ד'ימינו עקר. רב שמואל פון אחא קמיה דרב פפא משמיה דרבא דרבא עולא אמר: **מהכא**: "ויקח יחידע הכהן ארון אחד ויבך רח בדרלתו ויתן אותו אצל המנחה ה'". **מאי** רבי מאיר? **דתנא**: בית שאין לו אלא פצנים אחד – רבי מאיר מתיבב במנחות, וכתבים פסוקין. **מאי** טעמא דרבנן? **"מנחות"** מתיבב. **מאי** טעמא דרבי מאיר? **דתנא**: "מנחות" – שומע אני מיעוט מנחות שתיים, כשהוא אומר "מנחות" בפרשה שניה – שאין תלמוד לומר, הוי ריבוי אחר ריבוי, ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט, מעטו הכתוב למנחות אחת, דכרי רבי ישימעאל. **רבי** עקיבא אומר: אינו צריך, כשהוא אומר: "על המשקוף ועל שתי המנחות" – שאין תלמוד לומר "שתי", מה תלמוד לומר "שתי"? זה בנה אב, כל מקום שנאמר "מנחות" אינו אלא אחת, עד שיקרש לה הכתוב שתיים. **תנו רבנן**: "זכבתם" – יכול יכתבה על האבנים? **אמר** פאן מתיבה נאמר להלן מתיבה, מה להלן על הספר? **אף** פאן על הספר. או פלך לדרך זו: נאמר פאן מתיבה נאמר להלן מתיבה, מה להלן על האבנים? **אף** פאן על האבנים! **נראה** לבי דומה, דנין מתיבה הנהגת לדורות מתיבה הנהגת לדורות, ואין דנין מתיבה הנהגת לדורות מתיבה הנהגת לדורות, וכמו שנאמר להלן: "ויאמר להם בירד מפיו יקרא אלי את הדברים האלה ואני כתב על הספר בדיו". **אמר** ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי, רחמנא אמר "על מנחות", ואת אמרת: גילף מתיבה מתיבה? **אמר** קרא: "זכבתם" – מתיבה תמה, וחדר "על המנחות". ומהאמר דכתיב, האי גזירה שוה קמה לי? – אי לא גזירה שוה, הוה אמנא לכתבא אמנא וליקבעא אסיפא, קא משמע לן. **"ארבע פרשיות שכתבין מעכות זו את זו, ואפילו כתב אחד מעכות"**. **פשיטא**: אמר רב יהודה אמר רב: לא נצרכא אלא לקצו של י"ד. – והא נמי פשיטא! לא נצרכא אלא לאידך דרב יהודה, דאמר רב יהודה אמר רב: כל אות שאין גזיל מוקף לה מארבע רוחותיה – פסולה. חנו

מנחות. פרק שלישי - הקומץ רבה דף לד עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)" תוספות רש"י

למשפט למשפט למוטפת חיי כאן ארבע – מכאן שכותב ארבע פרשיות בארבעה
בתים. מוז ככתפי' שחיים – באותו מקום קרין לשלשם 'שט' על ארבע עורות –
ארבע חתיכות קלף ויניהנה בארבעה בתים של ארבע חתיכות קלף. בארבעה בתים
בכור אחד – שמפושטין עגל קטן (ולאוקחים חתיכות עור) ומניחין אותו בדפוס שיש
לרוע (ארכטון) אצטרונו אצטרונו וזוהי ארבעה חתיכות קלף ויניהנה בארבעה בתים

1 ת"ל "למוטפת" - הרי כאן
 2 רבי עקיבא אומר: אינו
 3 פת"ל באפרקי שמים. תנו
 4 הוראות, ויניחם בארבעה
 5 מיד לומר: "ולקורן בין
 6 ידך, ולא שנים גלגלה
 7 לו ארבעה עורות, ומניחין
 8 יצא. כהן בעור אחד
 9 ואמר: וצריך שיהא ריוח
 10 מירום: אינו צריך; ריוח
 11 כל אחת ואחת. ואם
 12 תגנו רגנן: כיצד פותקין?
 13 עור אחד, ואם פתכה
 14 אחד - יצא. וצריך לדבק,
 15 כשם שאות אחת
 16 נפנים, דברי רבי יהודה.
 17 אמר רבי יוסי: ומודה לי
 18 לו תפילין של יד ושל
 19 טוליה עור על אחת מהן
 20 טוליה: אמר רבא: מבדקין
 21 יתרה. איני? והא שילה
 22 מן: תפלה של יד עושין
 23 אין עושין אותה של יד,
 24 המורה לקדושה קלה! -
 25 בחדרתהא. ולמאן דאמר
 26 גי עליהו מעשרא. תנו
 27 "ותהי כי יביאך" מניין,
 28 ששאל. והתניא איפא!
 29 מינו של קורא, כאן מימונו
 30 ידן. אמר רב הונא! אמר
 31 לות. אמר אבי: לא אמרן
 32 אלא

לשל יד. בנזן דאזיגן עליה - מעיקרא לשל די אי צריך להגיד: מיצד סרין -
 47 ונחת. באן מיין של קורא באן מיניט של מיני - בשקורא עומד
 בנזן מניח דהי ימנו של ווא לשמאל של ווא. חלקיקא קורא כסדרן - כסדר שוך
 48 בחובין בתורה, דקורא מעיקר מוקדם ומאחר. מאחר. דהי דקניג לעיל: קורא
 49 'זהה' כי 'ביאך' מינין - מיניט של קורא קאמר, דהשגה כשזאז קורא כדבר
 50 מיניט לשמאל ונמצא קוראן כסדרן. וזה דהגא איפכא, דמשמע 'קדש' 'זהה'
 51 כי 'ביאך' משמאל אקמר, דהוא ימין של קורא. החליף - כדמשפס
 52 גייתא

ד' 'שמע' מבחיך, ואחריה 'זהה' אע שמוע. מבפנים. וניחא השתא מי שחלק. וכן
 53 קורא 'שמע', רשמע', וכן רב האי גאון. וזה מניח - סמך - היות להדיה, פירוש: 'זהה'
 54 טעם טוב. וכן רב דקאמר: הקורא קורא כסדרן - לאו נאן כדמיך בקנטוס, ודכד
 כסדר שמונחין בתפילין מימנו לשמאל, דהיינו: 'קדש' 'זהה' כי 'ביאך' 'זהה' אם
 55 ונטריס. פירוש: 'זהה' כי 'ביאך', דקדש: וזהם בארבעה מוקדים מבחיך חלקי
 56 כסדרן - דהרד קדש: בתוך כסדרן, וזהם אבן של כסדרן יגמ, משמע: כסדר
 57 ואין נראה כלל. ובמשוואם רבא תיקון התפילין משמע כפירוש הקנטוס, וזה לשונו:
 58 'ביאך', ופרשתא ד'שמע' כשלישית ופרשה ד'זהה' אם שמוע' רביעית. ופיר
 59

לטטפת לטטפת לטוטפת – בשמיע' ודחה אם שמוע' בתיב; 'לטטפת', ב'רחה
כי יביאך בתיב; ולטוטפת' בספריים מודיקים, אבל בין פ"א לחי' לא
כתיב וי'. וחמה: הכי משמע רחץ ואז היה אמרין גורעין ומסופקין דורשין נתיא,
אבל לא אשכנחו. בתחלת תיבה ובסוף תיבה, בפרק שני דזבחים (כה, א) וגבי
אלהם הנה חתום, כדלעיל.

6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529

20 **לְמוֹטֶפֶת** — רָאָה לְדַשֵּׁן טוֹטֶפֶת הָיָה
21 הָרֹאֵשׁ אֶפְרַיִם בְּמִוֶּטֶפֶת כְּמוֹ שֶׁחִיטָּה
22 וְהַרְבֵּי־שָׁרֵץ דְּרָכָה בְּמִתָּה אֲשֶׁר שָׁכַח נֹן (אָר, דְּחִיטָּה)
23 כִּלְיָאָה שֶׁמִּשְׁקֶפָה כָּל הַמִּצְוָה אִי נָמִי, וְהָיָה טוֹטֶפֶת
24 עַל שֶׁשֶׁן הַכָּרָשׁ בָּן הָעֵינִים, לְשׁוֹן הַמִּבְטָה
25 כְּמוֹ מַעֲלָה דָּב, שֶׁפִּיל רָאִיב בָּן אֲוֹזֹת אֲרָמִי
26 מְטִיפִין, כֹּהן צִירֵן לְשׁוֹן הַבִּטָּה, עַל שֶׁשֶׁן הָיָה
27 לְמַעַל מִכָּל שְׁתֵּי יְרֵסֵי עֵינָיו, וְיִפְחֵלֵן רָאָה לְשׁוֹן
28 רִחְבֹת כְּמוֹ שֶׁחִיטָּה מְדָ, אֲרָם "זִיפְלֵן" — שֶׁעִשָּׂה
29 פְּלִיטָה עִם קוֹנֵה, עַל שֶׁשֶׁן עֲרוֹת הַחִיטָּה
30 שֶׁחֵסֶם אֲרָמִי עֲלֵי וִירָאִים מִנֵּה, כְּנוֹן אֲרָמִינִין
31 לְקַסֵּן (לֹה), כֹּה "וִירָאָה בֶּן עֲמִי הָאֲרָבִי בֶּן
32 הַקָּרָא עֲלִיךְ" וְגו' — אֶלֶף פְּחִילִין שֶׁרָאָה
33 מִפִּי רַבִּי. **מִטָּה** בְּחַפְזֵי שִׁחִים — לְהָאִי תָנָה אֶל
34 אֲרָמִינִין לִדְבַעֵי נִשְׁוֹת עֵינֵי שִׁחִים, וְתוֹמַכְהֵן יֵלֵךְ
35 כְּשֶׁכֹּהֵן אֶל פְּסוּקֹת אֵם, לֹאֵל אֲשֶׁכְּחֵן בְּחִיחָה
36 שֶׁלָּה הַחֲבוּר תְּפִילָן אֶלֶף אֲרָבִיעַ פְּרִישוֹת. יֵשׁ
37 גִּוְרִשִׁין "טוֹט", וּפְרִישִׁין בֶּן יֵהֲדִי אֲרָמִינִין בְּמִדֵּה
38 קָטָן (טו, א), "טוֹט אֲכֹר טוֹט שִׁרֵּי גִבִּי מִשְׁמֵי
39 הַדִּיעִי יֵשׁ לְמִלְחִמָה בְּמִדֵּה אֲסוּרִשׁ וְשִׁחִים אֲחֵרִים
40 יִתְּנוּ לְחַיִּיתָ. אֲשֶׁר אֶרָאָה, דִּהֲרִי אֶל בֵּית יוֹד
41 יִתְּנוּ לְהַקְדֵּת שׁוֹפָר אִירִי, כִּדְמוּ הַחֵם:
42 אֲרָבִיעַת מֵאָה שִׁשּׁוּרֵי שִׁחֵהֵי בָּן לְמִדֵּה, אֲפִיק
43 שִׁפְיָרָה וּשְׁמִתָּה. שׁוֹפֵר רַבִּי. **וְשׁוֹשִׁין** בְּנִתּוֹן חוֹט
44 אֶל מִשְׁחָה חוֹט בֶּן אֲחָת — הִידִיעִי קוֹדֵשׁ כִּתְּבוֹת
45 בְּעֵר, אֲחָת, אֲבֵל אֲרָבִיעַת שִׁחֵהֵי פֶּתֶחַ וְיֵשׁ תְּהִינָן

אפילו בארבעה ערות. מפי רבי. **והקורא** כסדרו — פיוש בקנטרס: כסדר שכן
בתבין בתורה, מוקדם מוקדם מאוד מאוחר. ודלברג, ודקני לעיל: "קיש" יהיה כי
"יבאר" מימן — מינים של קורא קאמו, והשטא כשואו קורא כדרבו ששטא לשפאלו
נמאז קורא קרסידיון. ושקע לרבינו ת"י, אדמאי לבינו, ויבאר שמינו הארשנות
מימן לכו הארשנות משפאלו היה לו לומר: הארשנות מימן לכו אחרת משפאלו, או
איפכא, ושלש ארשנות מימן ורביעית משפאלו. כמון כבי נר מערבי דרש "שתי הלחם"
(שנת צ"ב) בליף גרנות של מנהרה מולד ומערב מדרום, ובכתיב נר מערבי: לפי
ה" — מכלל הדבורא לוא לפי ה', אלא אמרנין: חצי גרנות לפי ה' וחצי האחר לפי
לפי ה'! ומפרש רבינו: חצי "יהיה כי" יבאר" מימן של קורא. ומשפאלו של
פירש רבינו הנאלב שנתרדיון (פס, א) כל בית הדינאן שאני רואה את הארזי סול —
כי "יבאר" יהיה כי שומע" מביטות וז' פאל. וכו' בתרשבות האוניאם שבתך דרבי רבי
שבתובת בתורה, אלא מפרש רבינו חסיד ארזי סול שנתרדיון, וקאמו ע
שומע" שומע", ואפילו אלא ריזן מן בריחאן איז שום הלחם. ויבאר שמינו מפרש
שומע" יהיה כי "יבאר" שומע" שומע" שומע", מכאן אמור: מנעם תפילין ארזי
ששנאן ברישא. ויש לדחות: ברבתיבת הסופר קאמו, אבל אין קובעין בתפילין כסדר
ומשו פרשאו "קיש" מימן בביאא קמו, ופרשאו דבסמון ליה בביאא תנייא "יהיה"

[דף י"ט ע"א]

הלכה ח' מתני' המנזח פירות להיות מפריש עליהן תרומה ומעשרות. מעות להיות מפריש עליהן מעשר שני - מפריש עליהן בהזקת שהן קיימין. אם אבדו - הרי זה חושש מעת לעת; דברי רבי לעזר. רבי יהודה אומר: בשלשה פרקים בודקין את חזין, בקדים של מוצאי החג, ובהוצאת המדר, ובשעת כניסת מים לבוסר.

גמרא רבי אלעזר בן אנמינגם בשם רבי לעזר בן ינאי: זאת אומרת: שאין לך מקולקל מעת לעת, אלא יום האחרון בלבד.

אמר רבי יוחנן: אין לך מתוקן מעת לעת, אלא יום ראשון בלבד, דתנינן תמן: מקנה שנמדד ונמצא חסר.

היננא בריה דרב אסי בר ממל בשם רבי לעזר: זו להוציא מדברי רבי לעזר, דתנינן: אם אבדו - הרי זה חושש מעת לעת; דברי רבי לעזר.

תמן תנינן: הלוקח זין מבין הכותים. תני, רבי יוסי ורבי שמעון אוסרין, שפא תפקע חנוך ונמצא שותה מקלים למפרע. והדא מתניתא לא פרי יוסי וברבי שמעון? אומר רבי זעירא: תמן למפרע נתקלקל. ברם הכא, מיפן והילך נקלקל.

זין מוגיתו - מפרישין עליו בהזקת שהוא זין עד ארבעים יום. רבי יהודה אומר: עד הפרק. אשפחה אמר קולא וחומרא על רבי יהודה, קולא וחומרא על רבנן. קולא על רבי יודה, שאם בא עד הפרק ולא באו ארבעים יום. וחומרת, שאם באו ארבעים יום ולא בא הפרק - אינו תורם. קולא על דרבנן, שאם באו ארבעים יום ולא בא הפרק - אינו תורם. וחומרת, שאם בא הפרק ולא באו ארבעים יום - אינו תורם.

רבי סימון בעי: הגיע ארבעים יום ולא בדק, נתעצל שנים שלשה ימים ובא ומצא חומין, למפרעו הוא נעשה חומין, או מיפן ולהבא? מה נפק ביניהון? עבר ותורם. אין תימר למפרע נעשה חומין - אין תרומתו תרומה. אין תימר מיפן ולהבא - תרומתו תרומה.

בדק חבית להיות מפריש עליה והולך, ובא ומצא חומין. רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: שלשה ימים הראשונים - וודאי זין.

[דף י"ט ע"ב]

ואחרונים - הומין. והאמצעים - ספק. אמר רבי אבהו: אני שמעתי מרבי יהושע בן לוי, ורבי יוחנן לא אמר בן. אלא, שלשה הראשונים - ודאי יין. מיכן ואילך - ספק.

מה ופליג ספק? מה דאמר רבי יוחנן - בשמאזא הומין דהא. מה דאמר רבי יהושע בן לוי - בשמאזא הומין ברור.

ואתניין אילין פלוגתא באילין פלוגתא, דתנינן תמן: מחט שנמצאת חלודה או שבורה - טהורה. תני: הניחה שיפה, ובא ומצאה חלודה, רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: שלשה הראשונים - ודאי טמאה, אחרונים - טהורה. אמצעיים - ספק. אמר רבי אבהו: אמר רבי יהושע בן לוי, ורבי יוחנן לא אמר בן, אלא שלשה ימים הראשונים - ודאי טמאה, מכאן ואילך - ספק.

רבי אילא, ורבי אבא, ורבי אלעזר בשם כל רבנן דעלין לבי מדרשא: ביין ובמחט - חלקה כרבי יהושע בן לוי.

רבי קריספא בעי: כל שנה ושנה הוא בודק, או אחת לשלש שנים? נישמעינה מן הדא: המוכר יין לחבירו סתם - חייב באחריותו עד הקוג. אמר רבי יודה: תיפתר, באילין בני גלילא דאינון קטפין בתר קדמיתא דחגא, ולית שמע מינה כלום.

הדא אמרה: ישן - משל אשתקד. ומיושן - מן שלש שנים. גומר משום הדא מטעמיתה. הדא אמרה: דמתיישן חייב באחריותו שתי שנים. הדא אמרה: מתיישן חייב באחריותו עד הקוג. הדא אמרה: בכל שנה ושנה הוא בודק.

ביצד הוא בודק? בודק חבית אחת. וכולן תלויות בה? כל אחת ואחת הוא בודק. ואינה מקמיצות? אמר רבי שמי: אית בגי נש מקשין על גרבא מלבר, ואינון ידעין מה אית בה מלגיו.

הדרן עלף כל גט

פרק רביעי

הלכה א' מתני' השולח גט לאשתו, והגיע בשלית. או ששלח אחריו שלית, ואמר: "גט שנתתי לך בטל" – הרי הוא בטל. קדם אצל אשתו, או ששלח אצל שלית, ואמר לה: "גט ששלחתי לך בטל הוא" – הרי זה בטל. אם משהגיע גט לידה – אינו יכול לבטלו.

[דף כ' ע"א]

גמרא הדין פליגא על רבי יוחנן! דרבי יוחנן אמר: אדם מבטל שליחותו בדברים. פתר לה: משום חומר הוא בעצירות.

עשה שלית להוליד את הגט – צריך ליתנו לה בפני שנים, ואין השלית עולה לו משום שנים.

הלך השלית לבטל את הגט – צריך לבטלו בפני שנים, והשלית עולה משם שנים.

הלך לבטל את הגט, אשכחיה באיסקרמא. אמר ליה: הדין גיטא דיתקת לה? אמר ליה: יבילי לה. מי מישתעי, שמע נפיל מיניה. אמר ליה: לא אמרת לי יבילית לה? אמר ליה: יבילי לה ואמרת לי, יהא לי בידך. מה? מאחר שיש בידו לגרש – נאמן. או, מאחר שנמצא בידו – אינו נאמן.

חלה שלית, מה את עבד ליה? בגיטין, בקדושין. אין תעבדינה בגיטין, ביד כל אדם מצוי לגרש. אין תעבדינה בקדושין, לא ביד כל אדם מצוי לקדש.

הלכה ב' מתני' בראשונה היה עושה בית דין במקום אחד ומבטלו. התקין רבן גמליאל תזקן שלא יהיו עושין בן מפני תיקון העולם. בראשונה היה משנה שמו ושמה ושם עירו ושם עירה. התקין רבן גמליאל תזקן: שיהא בותב, איש פלוני וכל שם שיש לו, אשה פלונית וכל שם שיש לה, מפני תיקון העולם.

גמרא לית הדין פליגא על ריש לקיש? דריש לקיש אמר: אין אדם מבטל שליחותו בדברים! פתר לה: בבית דין שפדוהו מרובה.

מפני תיקון העולם. אמרין בשם ריש לקיש: שלא תבוא לידי ממזירות. ואמרין בשם ריש לקיש: שלא תהא יושבת עגונה. מאן דאמר שלא תהא יושבת עגונה, סבורה שביטל והוא לא ביטל, ונמצאת

יושבת עגונה. ומאן דאמר שלא תבוא לידי ממוזרות, סבורה שלא ביטל, והוא ביטל, והיא הולכת ונישאת בלא גט, ונמצאו בניה באין לידי ממוזרות.

סבורה שביטל, והוא לא ביטל, ובא אחר וקידשה, תופסין בה קידושין, והיא סבורה שלא תופסין בה קידושין, והיא ממתנת עד שימות בעלה הראשון, והיא הולכת ונישאת, ונמצא בניה באין לידי ממוזרות.

אמר רבי מנא: סלקית לשירא, ושמעית לרבי יעקב בר אבהו ורבי אימי בשם ריש לקיש: שלא תבוא לידי ממוזרות.

אמר רב הונא: אפילו במאן דאמר שלא תהא יושבת עגונה, אית ליה שלא תבוא לידי

[דף כ' ע"ב]

ממוזרות.

עבר וביטלו? נישמעניה מן הדא: אם ביטלו – הרי זה מביטל; דברי רבי. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אינו יכול לבטלו, ולא להוסיף על תנאו. יאות אמר רבן שמעון בן גמליאל, מאי טעמא דרבי? דבר תורה הוא שיבטל, והן אמרו שלא יבטל. ודבריהן עוקרין דברי תורה!

וכי זיתים על שמן, וענבים על חיון, לא תורה הוא שיתרום, והן אמרו שלא יתרום מפני גזל השבט. ולא עוד, אלא שאמרו: עבר ותרום – אין תרומתו תרומה! רבי אושעיה בר אבא אמר לרבי יודן נשייא: באגדה דסבך מאן דייק לן?

איש פלוני וכל שם שיש לו. הגע עצמך, דהוה שמייה ראובן ואפיק שמייה שמעון! אלא: אני פלוני, וכל שם שיש לי.

יותר מיכן אמרו: היו לו שתי נשים, אחת ביהודה ואחת בגליל, ולו שני שמות, אחד ביהודה ואחד בגליל. וכתב זה שביהודה לגרש זו שבגליל. ושבגליל לגרש זו שביהודה – אינה מוגרשת.

מתניתא – שהיה מיהודה וכתב לגרש בגליל. ומגליל וכתב לגרש ביהודה. אבל אם היו מיהודה וכתב לגרש ביהודה. מגליל וכתב לגרש בגליל – הרי זו מוגרשת. אמר רבי אילי: בתחילה צריך לומר: "אני פלוני שמייהודה עם כל שם שיש לי בגליל".

אם היה שריו במקום אחר – מגרש לאי זה שירצה. אמר רבי יוסי: הדא דאת אמר לשעבר,

[דף כ"א ע"א]

אבל לכתחילה – צריך למיעבד בהדא דרבי אילי. אמר רבי אבין: אם יצא לו שם במקום אחר – צריך לחזקיר שלשתו.

תמן תנינן: כותבין גט לאיש אף על פי שאין אשתו עמו, ושובר לאשה אף על פי שאין בעלה עמה, ובלבד שיהא מכירם, ויפועל נותן את השקר.

אמר רבי אבא: צריך שיהא מכיר את שניהן. אמר רבי לא: צריך שיהא מכיר לאיש בגט, ולאשה בשוכרה. רבי אבון בר חייה בעי קומי רבי: הגע עצמך, שהביא אשה אחרת וגירש בה! אמר ליה: לכשיבואו ויעידו העדים. ולא בן אמר ריש לקיש: עשו עדים החתומים על השטר כמי שנחקקה עדותן בבית דין! תמן – בשאמרו לא התמנו כל עיקר. ברם הכא – באומר: בזה התמנו, ולא התמנו על זה. מתניתא פליגא על רבי אבא. בראשונה היה משנה שמו ושמה שם עירו ושם עירה. אם במכירה, בזה צריך לשנות את שמותם! אית בר נש דחקמין לחבריהון באפיו, ולא ידעין שמהתהון.

מתניתא פליגא על רבי אילי. התקין רבן שמעון בן גמליאל שיהו כותבין איש פלוני וכל שם שיש לו, אשה פלונית וכל שם שיש לה מפני תיקון העולם. מתניתא – במגרש בעל בורחו. מה דאמר רבי אילא – במגרש ברצונו. ואית דבעי מימר: במגרש במקומות אחרים, מה דאמר רבי אילי – במגרש באותו מקום.

בהדא דושו אחוי דדודו הוה משבק איתתיה. אתא עובדא קומי רבנן, אמרין: היא תתן אגרא. והתנינן: הפעל נותן את השקר! רבי אילי בשם שמואל: במוחלת לו כותבתה.

[דף כ"א ע"ב]

הלכה ג' מתני' אין אלמנה נפרעת מניכסי יתומין אלא בשבועה. נמנעו מלהשביע. התקין רבן שמעון בן גמליאל שתהא נודרת ליתומין כל מה שירצו, וגובה את כתובתה. והעדים חותמין על הגט מפני תיקון העולם. והלל התקין פרוזבול מפני תיקון העולם.

גמרא בראשונה היו נשבעות לשקר, וקוברות את בניהם, שנאמר (ירמיה ב) לשוא הביתי את בניהם. ועוד, שאימת נדרים עליהן יותר מן השבועות.

עברה ונשבעה – רב הונא אמר: אם נשבעה, נשבעה. רב אמר לפלתיא: אילולא דאנא וותרן, אפילו קלוסימיה דעל רישך ידי הוא. שמואל אמר: זכת בבליים שעליהם. מתניתא מסייעא ליה לשמואל: אין לו לא בבסות אשתו ולא בבסות בניו.

רב הונא אמר: מפני מה התקינו זמן בגט? מפני מעשה שאירע. מעשה באחד שהיה נשוי את בת אחותו, וזינת עד שהיא אשת איש. הלך והקדים זמנו בגט. אמר: מוטב שתידון בפנויה ואל תדון באשת איש.

אמר רב הונא: קשיתא קומי רבי יעקב בר אחא: כמאן דאמר: מעשרות – מן דבריהן. ברם כמאן דאמר: מעשרות – מן התורה, והילל מתקין על דבר תורה? אמר רבי יוסי: וכי משעה שגלו לבבל, כלום נפטרו אלא ממצות התלויות בארץ, והשמיט כספים נוהג בין בארץ בין בחוצה לארץ!

חזר רבי יוסי ואמר: (דברים טו) זה דבר השמיטה, שמוט. בשעה שהשמיטה נוהגת בארץ מדבר תורה – השמיט כספים נוהג בין בארץ בין בחוצה לארץ דבר תורה. בשעה שהשמיטה נוהגת בארץ מדבריהם – השמיט כספים נוהג בין בארץ בין בחוצה לארץ מדבריהן. (תמן תנינן אמרין אפילו כמאן דאמר מעשרות מדברי תורה – השמיט כספים נוהג בין בארץ בין בחוצה לארץ מדבריהן) תמן אמרין: אפילו כמאן דאמר מעשרות מדברי תורה, מודה בשמיטה שהיא מדבריהן. וזה דבר השמיטה, שמוט. רבי אומר: שני שמיטין, שמיטה ויובל. בשעה

[דף כ"ב ע"א]

שהיובל נוהג – השמיטה נוהגת מדברי תורה. פסקו היובלות – נוהגת שמיטה מדבריהן. אימתי פסקו היובלות? לכל ישיבה – בזמן שיושבין עליה, ולא בזמן שגלו מתוכה. היו עליה והיו מעורבבין, שכט יהודה בבבליין ושכט בבבליין ביהודה, יכול יהא היובל נוהג? תלמוד לומר: יושבין. לכל יושבין. נמצאת אומר: ביון שגלו שכט ראובן וגד וחצי שכט מנשה – בטלו היובלות.

הלכה ד' מתני' עבד שנשבה ופדאוהו. לשם עבד – ישתעבד. לשם בן חורין – לא ישתעבד. רבן שמעון בן גמליאל אמר: בין כך ובין כך ישתעבד. עבד שעשא רבו אפותיקי לאחרים, ושחררו – שורת הדין אין העבד חייב כלום. אלא מפני תיקון העולם בופין את רבו ועושה אותו בן חורין. וכותב שטר על דמיו. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אינו כותב אלא משחרר.

גמרא רבי אבהו בשם חזקיה: בדין הוה שאפילו לשם עבד לא ישתעבד, ולמה אמרו ישתעבד? שלא יהא העבד מכריח עצמו מן שבויין. אמר רבי זעירא: מתניתא אמרה כן: רבו נותן את דמיו ומשחררו. לא אמר אלא – רבו, הא אחר – לא.

רבי אילא בשם רבי יסא: בדין הוה, אפילו לשם כן חורין, ישתעבד. ולמה אמרו לא ישתעבד? שלא להוציא לזוה על בני חורין. אמר רבי יוסי: אם כן, רבן שמעון כן גמליאל אומר: בין כך ובין כך ישתעבד, שבשם שישאל מצויון לפדות כן חורין, כך הן מצויון לפדות את העבדים.

[דף כ"ב ע"ב]

אחז תנניא קדמיא סבר מימר: מצויון הן לפדות בני חורין ואין מצויון לפדות את העבדים.

רבי יעקב בר אידי בשם ריש לקיש אמר: הלכה ברבן שמעון כן גמליאל.

רבי סימון בשם רבי יהושע כן לוי: אמר ייסי כן שאול בשם רבי: המתניאל בעבדו – אינו רשאי לשעבדו, וצריך לכתוב לו גט שחרור. שמע רבי יוחנן, ואמר: ופה לימדני רבי יהושע כן לוי. כלום למדו גט שחרור, לא מאשה? מה אשה אינה יוצאה משום ייאוש שצריכה ממנו גט, אף עבד אינו יוצא משום ייאוש, וצריך גט שחרור.

שמעון בר בא בשם רבי יוחנן: עבד שברח מן השבויין אצל רבו – אין רבו רשאי לשעבדו, וצריך לכתוב לו גט שחרור.

רבי אבהו בשם רבי יוחנן אמר: המפקיר את עבדו – אינו רשאי לשעבדו, ואינו רשאי לכתוב לו גט שחרור. אמר ליה רבי זעירא: כל עמא אמרין דהוא צריך, ואת אומר: אינו צריך! שמוא אינו מעבדו מלוכל בפסח, כהדא דתני (שמות יב) וכל עבד איש מקנת כסף ומלתה אתו. בשעה שהוא עובד את רבו – הוא מעבדו לוכל בפסח, ובשעה שאינו עובד את רבו – אינו מעבדו מלוכל בפסח.

סימא שתי עיניו כאחת, הפיל שני שיניו כאחת – יוצא בהן לחירות. זו אחר זו – יוצא לחירות בראשונה, ונותן לו דמים בשנייה.

רבי אילא בשם ריש לקיש: כמאן דאמר: אינו צריך לכתוב לו גט שחרור, ברם כמאן דאמר: צריך לכתוב לו גט שחרור, ואת אומר: משלם לו?

אין לי אלא היוצא בשן ועין. מניין היוצא בכיפה ובהרנירק טיאאונם.

[דף כ"ג ע"א]

ובקורות של מלכים? תלמוד לומר להפשיי ושלחנו. מכל מקום.

בגני מה הן? היצא בשן ועין – בגני עבדים. והיצא משום ייאוש – בגני בני חורין. אמר רבי יוסי בר רבי בון: לא מסתברא חילופין? היצא בשן ועין, הואיל ושיחררתו התורה – בגני בני חורין. והיצא משום ייאוש, הואיל ולא שיחררתו התורה – בגני עבדים!

גר שמת, ובין בזה ישראל את נכסיו, והיו שם עבדים, בין גדולים בין קטנים – יצאו לחירות. אבא שאול אומר: גדולים – יצאו לחירות. קטנים – לא יצאו לחירות. למה? שהן יצאו במיתת רבן. מעתה, אפילו גדולים! אמר רבי בא: גדולים, על ידי שיש בהן דעת לזכות את עצמן – יצאו לחירות. קטנים, על ידי שאין בהן דעת לזכות לעצמן – לא יצאו לחירות.

רבי יהושע בן לוי אמר: הלכה באבא שאול. מחלפא שיטתיה דרבי יהושע. תמן אמר רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: ורבי יוסי בן שאול בשם רבי, חמתיאש מעבדו – אינו רשאי לשעבד בו. אמרין: מה דאמר רבי יהושע לשעבד, דלא יתב לא יתב, דילמא הלכה לשעבדו!

וצריך לכתוב לו גט שיחרור, והכא הוא אמר הכין! שמענו דאמר רבי יוחנן ופה לימדני רבי יהושע בן לוי דילמא הלכה באבא שאול?

אמתייה דרבה בר זוטרא ערקת, אתי יאש מינה. אתא שאל לרבי חנינה ולרבי יהושע בן לוי, אמר: אינו רשאי לשעבדה.

[דף כ"ג ע"ב]

מהו לכתוב לה גט שיחרור? אמר ליה: אם כתבת, יאות את עבד.

רבי חנינה בשם רבי ישמעאל בי רבי יוסה: עבד שנשא בת חורין לפני רבו – יצא לחירות.

אמר רבי יוחנן: אמש הייתי יושב ושונה, הפותב כתב קידושין לעבדו או כתב גישואין לאמתו, רבי אומר: זכה, וחכמים אומרים: לא זכה. אהן תנאיי קדמיא סבר ברבי זכה.

מי משחרר? רב אמר: בין רבו הראשון ובין רבו השני. אמר רבי יוחנן: אין לך משחרר אלא רבו הראשון בלבד.

התיב רבי חגי קומי רבי יוסי: מתניתא פליגא על רב. ישראל שהלוח את גוי על המצו – אחר הפסח מותר בהנאה. אין תימר ברשות ישראל הוא ויהא אסור.

מה עבד לה רב? אמר רבי יודן: קל הוא בשחרור! פהדא דתני: העושה עבדו אפותיקי, מכרו – אינו מכור. שיהרר – משוחרר.

חיליה דרבי יוחנן מן הדא: רבן שמעון בן גמליאל אומר: אינו בותב אלא משחרר.

אילו המשעבד שדה לחבירו וחלף ומכרה, שפא אין בעל חוב פא וטורף? אמר רבי אבהו: פתח לנו רבי יוחנן פתח מאיר באורה, לא מצינו עבד משתחרר וחוזר ומשתעבד!

מעתה, לא יכתוב לו שטר על דמיו! אמר רבי אילא: מוטב שיאמר לו: תן לי מאתים זוז שיש לי בידך, ולא שיאמר לו עבדי אתה. רבנין דקיסרין אמרין בשם רבי ביסא: אתיא דרבן שמעון בן גמליאל ברבי מאיר. פמה דרבי מאיר קנים בדברים, בן רבן שמעון בן גמליאל קנים בדברים. דתני

[דף כ"ד ע"א]

שטר שיש בו ריבית – קנסין אותו, ואינו גובה לא את הקרן ולא את הריבית; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: גובה את הקרן ולא את הריבית:

הלכה ה' מתני' מי שהציו עבד וחציו בן חורין – עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד; דברי בית הלל. בית שמאי אומרים: תיסקנתם את רבו, ואת עצמו לא תיסקנתם. לישא שפחה אינו יכול, בת חורין אינו יכול, ובטל? וחלא לא נברא העולם אלא לפירייה ורבייה, שנאמר (ישעיה מו): לא תהו בראה, לשבת יצרה! אלא מפני תיקון העולם בופין את רבו ועושה אותו בן חורין, ובותב שטר על חצי דמיו. חזרו בית הלל להורות בדברי בית שמאי.

גמרא היא? איפשר חציו עבד וחציו בן חורין? תיפתר, או ברבי, דרבי אומר: אדם משחרר חצי עבדו. או דברי חבל, בעבד של שני שותפין, נעמד אחד מהן ושיחרר חלקו.

מצא מציאה, ביום של רבו – של רבו. ביום של עצמו – של עצמו. ולית מהר פגי ועבדה ליה למריה?

קידש אשה ביום של מריה – אין חוששין לקידושיו. ביום של עצמו – חוששין לקידושיו. ולא בן אומר רבי חייא בשם רבי יוחנן: מי שהציו עבד וחציו בן חורין, קידש אשה – אין חוששין לקידושיו. דכוותה, גירש – אין חוששין לגירושיו.

תמן תנינן: איז נושאין נשים במועד. שמעון בר אבא בשם רבי יוחנן: משום ביטול פרייה ורבייה. בעון קומי רבי יוסי: עבד מהו שישא אשה במועד? אמר ליה: נישמעינה מן הדא: ליבטיל, והלא לא נכרא העולם אלא לפירייה ורבייה. ואמר רבי שמעון בר אבא בשם רבי יוחנן: כל שהוא מצווה על פרייה ורבייה – אסור לו לישא אשה במועד.

הלכה ו' מתני' המוכר את עבדו לעכו"ם או להוציא לארץ – יצא כן חורין. איז פודין את השבויין יותר על דמיהן, מפני תיקון העולם. איז מכריחין את השבויין, מפני תיקון העולם. רבן שמעון בן גמליאל אומר: מפני תקנת שבויים. איז לוקחים ספרים תפילין ומוזוות מן הגוים יותר על דמיהן, מפני תיקון העולם.

גמרא לגוי, אפילו בארץ ישראל. מי משחררו? רבו ראשון נותן דמיו, והשני משחררו. ובחוצה לארץ, אפילו ישראל? גומר, אם ידע רבו השני – שניהן נותנין את דמיו.

[דף כ"ד ע"ב]

ואם לאו – הראשון נותן את דמיו, והשני משחררו.

אני פלוני בן פלוני מוכר את עבדי פלוני אנטיוכי – יצא לחירות. משהוא בלוד – לא יצא לחירות. תני: יוצא עבד עם רבו בחוצה לארץ, לפיכך אם מכרו לשם – מכור.

בא מחוצה לארץ על מנת לחזור – בופין אותו למחר לחזור. על מנת שלא לחזור – אין בופין אותו לחזור.

ברח מחוצה לארץ – רשאי להחזירו. ברח מארץ לחוצה לארץ, רבי יאשיה בשם רבי חייה רבא אומר: מותר. רבי הושעיה רבא אומר: מותר. רבי מרינוס בריה דרבי הושעיה רבא אומר: אסור.

אמר רבי זעירא: לא פליגי, מאן דאמר מותר – בלמוד לברוח לשם. ומאן דאמר אסור – בשאינו למוד לברוח לשם. אמר רבי יוסי: ולא פליגי, מאן דאמר אסור – ביכול להביאו משם. ומאן דאמר מותר – בשאינו יכול להביאו משם.

ניתני, ואם התנה עמו – מותר. עד כדון בגדולים. בקטנים? ניתני עם רבחו? עד כדון בשקיה רבו ישראל, היה רבו גוי?

רבי טבלא זבין עבדיה ומתני עם רבחו.

רבי יצחק דרבנן הוון ליה עבדיה, ערקין לבנותהון. אתא שאל לרבי אימי, ואורי ליה: אוני - אסור. אנטרים - שרי. אפרבורים - צריכה.

אמתיא דרבי אבא בר אדא ערקת לקליטיא, אתא שאל לרבי מנא, והורי ליה פרי אימי, אוני - אסור. אנטרים - שרי. אפרבורים - צריכה.

אין פודין את השבויין יותר מדמיהן, מפני תיקון העולם. ואין מכריחין את השבויין מפני תיקון העולם. רבן שמעון בן גמליאל אומר: מפני תקנת השבויין, דלא יהוון קטרינן.

תני: גוי מוכר ספרים תפילין ומזוזות - אסור ליקח ממנו. והא תני: מעשה בגוי אחד בצידן שהיה מוכר תפילין ומזוזות, וכא מעשה לפני חכמים, ואמרו: מותר ליקח ממנו! רבי שמואל בר נתן בשם רבי חמא בר חנינה: בגוי שחזר לסורו הותר.

הלכה ז' מתני' המוציא את אשתו משום שם רע - לא יחזיר. משום נדר - לא יחזיר. רבי יהודה אומר: כל נדר שידעו בו הרבים - לא יחזיר, ושלא ידעו בו הרבים - יחזיר. רבי מאיר אומר: כל נדר שהוא צריך חקירת חכם -

[דף כ"ה ע"א]

לא יחזיר. ושאינו צריך חקירת חכם - יחזיר. אמר רבי אלעזר: לא אסרו זה אלא מפני זה. אמר רבי יוסי בי רבי יהודה: מעשה בצידן, באחד שאמר לאשתו, קונם שאיני מגרשך וגירשך. והתירו לו חכמים שיחזירנה, מפני תיקון העולם.

גמרא ותני: מפני מה אסרו חכמים המוציא משום שם רע לא יחזיר? שהרי המוציא את אשתו משום שם רע, והלכה ונישאת לאחר, וילדה ממנו בנים, לאחר זמן נמצאו הדברים בדיאם, אמר: אילו הייתי יודע שהדברים בדיאם, אילו היה אדם נותן לי באשתי מאה מנה, לא הייתי מגרשה. ונמצא גט בטל ובניה ממזירין. ומתוך שהוא יודע שאם הוא מגרשה שהיא אסורה לחזור לו, אף הוא נותן לה גט שלם משעה ראשונה.

תני: מפני מה אסרו המוציא את אשתו משום נדר לא יחזיר? שהרי המוציא את אשתו משום נדר, והלכה ונישאת לאחר, וילדה ממנו, ונמצא נדר בטל, אמר: אילו הייתי יודע שהיה הנדר בטל, אילו היה אדם נותן לי באשתי מאה מנה, לא הייתי מגרשה. ונמצא גט בטל והולך ממור. ומתוך שהוא יודע שאם הוא מגרשה שהיא אסורה לחזור לו, אף הוא נותן לה גט שלם משעה ראשונה.

אמר רבי זעיריה: תדע לך שעילה ה'ה רוצה לגרשה, שהרי נדר שאינו צריך חקירת חכם ה'ה! אמר רבי זעיריה: תדע לך שעילה ה'ה רוצה לגרשה, שהרי נדר שלא ידעו בו רבים ה'ה!

אמר רבי לעזר: לא אמרו זה אלא מפני זה. בדין ה'ה שאפילו נדר שהוא צריך חקירת חכם – יחזיר, שהזקן עוקר את הנדר מעיקרו. מפני מה אמרו נדר שאין צריך חקירת חכם? מפני נדר שאצריך חקירת חכם.

הלכה ח' מתני' המוציא את אשתו משום איילונית, רבי יהודה אומר: לא יחזיר, וחכמים אומרים: יחזיר. נישאת לאחר והיו לה בנים, והיא תובעת בתובתה, אמר רבי יהודה: אומר לה: שתיקוּתִיד יפה מדיבוריך.

גמרא תני: מפני מה אמרו המוציא את אשתו משום איילונית לא יחזיר? שהרי המוציא את אשתו משום איילונית, והלכה ונישאת לאחר, וילדה ממנו בנים, ואמר אילו הייתי יודע שאשתי יולדת, אילו ה'ה אדם נותן לי באשתי מאה מנה, לא הייתי מגרשה, ונמצא גט בטל והולד ממזר. ומתוך שהיא יודע שאם הוא מגרשה והיא אסורה לחזור לו, אף הוא נותן לה גט שלם משעה ראשונה.

אמר רבי זעיריה: תדע לך שעילה ה'ה רוצה לגרשה, שהרי כשה נשים נשואין איילונית, ועל ידי שיש להן נחת רוח מהן, מקיימין אותן.

[דף כ"ה ע"ב]

רבי יהודה אומר: לא יחזיר, ואף אמר בן? אמר רבי יוחנן: לית כאן רבי יהודה, אלא רבי מאיר. ותני כן משום רבי מאיר: אומר לה שתיקוּתִיד יפה מדיבוריך.

הלכה ט' מתני' המזכר את עצמו ואת בניו לעבו"ם – אין פוּדין אותו. אבל פוּדין את הבנים לאחר מיתת אביהן. המזכר שניהו לעבו"ם, וחזר ולקחה ממנו ישראל – חלוקה מביא ביבורים, מפני תיקון העולם.

גמרא מתניתא – בשמכר עצמו ושנה. אבל אם מכר עצמו פעם אחת – פוּדין אותו. ואם מכר עצמו ללודים, אפילו פעם אחת – אין פוּדין אותו. מעשה באחד שמכר את עצמו ללודים. אתא עובדא קמי רבי אבהו. אמר: מה נעשה? מפני הייו עשה.

מתניתא דרבי מאיר, דרבי מאיר אמר: אין קניין לעבד"ם בארץ ישראל לפוטרו מן המעשרות. רבי יודן ורבי שמעון אמרין: יש קניין לעבד"ם בארץ ישראל לפוטרו מן המעשרות. רבי אימי בשם ריש לקיש: טעמא דרבי מאיר (ויקרא כח) והתנחלתם אתם לבניכם אחרים לרשת אחוזה. הקיש עבדים לאחוזות. מה עבדים – אתם קניין מהן ואין הם קניין מבם, אף אחוזה – אתם קונים מהם, והם אינם קונים מבם.

אמר רבי אלעזר בי רבי יוסי קומי רבי יוסי: והא מסייעא לרבי מאיר (שם) והארץ לא תמכר לצממת לחולטנות. אמר ליה: כל גרמא אמרה, דהיא מסייעא לרבי שמעון, לא תימכר, הא אם נמכרה – חלוטה היא!

רבי הונא דציפורי אמר: הנהיג רבי חנינה בציפורין כהדא דרבי שמעון. רבי זעורה קומי רבי אבהו בשם רבי אלעזר: אף על גב דרבי מאיר אמר אין קניין לעבד"ם בארץ ישראל להפקיעו מן המעשרות – מודה שיש לו בה קניין נכסים. מהו קניין נכסים? אמר רבי אבא: אכילת פירות.

והתנינן: חלוקה מביא ביכורים מפני תיקון העולם, ויביא ביכורים דבר תורה!

קנה שדה ביוכל, רבי אילא אמר: קנה קרקע. אבא בר ממל אמר: לא קנה קרקע.

מתיב רבי אבא בר ממל לרבי אילא: על דעתיד דאת אמר קנה קרקע, יחפור בה בורות שיתין ומערות! אמר ליה: התורה אמרה (שם) ושב לאחוזתו – בעינינו.

איתי רבי יעקב בר אחא שמועתא קדמיהון,

[דף כ"ז ע"א]

ולא ידע דעוד אינון פליגין, רבי יוחנן אמר: מביא וקורא. רבי שמעון בן לקיש אמר: אינו מביא וקורא.

אמר רבי לעזר בי רבי יוסי קומי רבי יוסי: כל עמא מודיי שהוא מביא, מה פליגין? בקרייה, רבי יוחנן אמר: מביא וקורא. רבי שמעון בן לקיש אמר: מביא ואינו קורא:

הדרן עלך השולח גט לאשתו

מסכת כלאים פרק ראשון

א. כל הזוגות שמגנו חקמים מין במינו - אינן כלאים זה בזה, ושאר ירקות השדה וירקות הגנה, מין במינו - אינן כלאים זה בזה:

ב. השבת והגופנין, הכסבר והכרפס, אף על פי שדומין זה לזה - כלאים זה בזה. הקשואין, והדלועין, והאבטיחין והמלפפונות - אינן כלאים זה בזה, ותורמין ומעשרין מזה על זה; דברי רבי מאיר. רבי יהודה ורבי שמעון אומרים: כלאים זה בזה, ואין תורמין ומעשרין מזה על זה. הוסיף רבי עקיבה: השום והשומנית, והבצל והבצלזול, והתורמוס והפלוסולוס. אמר רבי שמעון: לא היה רבי עקיבא שונה בזוגות אלו, אלא התורמוס והפלוסולוס - אינן כלאים זה בזה:

ג. בתחום אריח, היו מרביבין תפוח על גבי חזרד. מצאן תלמיד אחד, אמר להם: אסורין אתם. הלכו וקצצום, ובאו ושאלו ביבנה, אמרו: יפה אמר אותו תלמיד. בשוקי של צפורי היו מרביבין קריסתמין על גבי אגסים. מצאן תלמיד אחד, אמר להן: אסורין אתם. הלכו וקצצום, ובאו ושאלו ביבנה, אמרו: מי שפגע בכם, אינו אלא מתלמידי שמאי:

ד. רבי נחמיה אומר: דלעת ארמית, ומצרית, ויונית - כלאים עם היונית, וכלאים עם הרמוצה. חמשה דברים נאמרו בדלעת יונית: אסורה לסכך על גבי זרעים. עקצה טפח. אוסרת כל שהיא. ומביאה את השמאה וחוצצת בפני הטמאה. והנודר מן הדלועין - אין אסור אלא בדלעת יונית בלבד:

ה. תרנגול טוס, ותרנגול פסאני, אף על פי שדומין זה לזה - כלאים זה בזה. רבי יהודה אומר: פרדה שתבעה זכר - אין מרביעין עליה, לא מן הסוס ולא מן החמור, אלא מן הפרד. שור ושור הבר,

חמור וחמור הבר, חזיר וחזיר הבר, אף על פי שדומין זה לזה - כלאים זה בזה:

ו. חמשה דברים נאמרו בשור הבר: אסור משום "אותו ואת בנו". וחלבו אסור. וקרב לגבי מזבח. וחייב במתנות. ונקח בכסף מעשר לזבחי שלמים אבל לא לבשר תאנה. והרי הוא כבהמה לכל דבר. רבי יוסי אומר: זהו "תאו" האמור בתורה. ומתור משום "אותו ואת בנו", וחלבו מתור, ופסול לגבי מזבח, ופטור מן המתנות, ונקח בכסף מעשר לבשר-תאנה, אבל לא לזבחי שלמים. והרי הוא כחיה לכל דבר. וחקמים אומרים: תאו - בריה לעצמו. שור הבר - בריה לעצמו:

ז. אין נוטעין שרביט של רמון, ולא עקצים של רמון בתוך סדן של שקמה. ואין נוטעין זמורה בין שתי קורות כדי שתרבע ביניהן. ואין נוטעין שני מינין בשפופרת אחת כדי שיכלעו זה מזה. ואין מרביבין זיתים ברכב של תמרה, מפני שהוא אילן באילן. ואין מרביבין קשות על גבי האיזמא, ולא תדר על גבי ירבוז, מפני שהוא ירק בירק:

ח. אין מרביבין כשות על גבי האיגא, מפני שהוא ירק באילן. רבי יהודה מתיר ירק באילן. אילן בירק - רבן שמעון בן גמליאל מתיר משום רבי יהודה בן אגרא איש כפר עכו:

ט. הנותן מינה של תורמוס בצד מינה של דלעת כדי שתבקע הארץ מפניה - חייב. הזורע דבר המצמיח על גבי בצים, ועל גבי חילת - חייב. על גבי סלע, ועל גבי אמת המים - פטור:

י. הזורע, והמנכש, והחופה - עובר בלא תעשה. רבי עקיבא אומר: אף המקיים - עובר בלא תעשה. וזורעין זרע וזרעוני אילן כאחת. הזורע חרצנים עם החטים - הרי זה לוקה את הארבעים:

יא. כל סאה שיש בה רבע זרע ממין אחר - ימעט. במה דברים אמורים? בדברים

שעורים. רבי אליעזר בן יעקב אומר: אפלו חטא אחת נכנסת לתוך שדה שעורים, או שעורה אחת נכנסת לתוך שדה חטים – מתר, מפני שחטין נראות כסוף שדה לחטין, ושעורין נראות כסוף שדה לשעורין:

ג. היו לו שתי שדות, אחת זרועה חטים ואחת זרועה שעורים – מתר לעשות ביניהם תלם, להיות זרע אחת חטה ואחת שעורה. היתה חטה אחת מבלעת בתוך שדה שעורין, או שעורה אחת מבלעת בתוך שדה חטין – אסור:

ד. היו לו שתי שדות, אחת זרועה חטים ואחת זרועה שעורין – אין מתר לעשות ביניהן תלם של מין אחד. ובפשתן – מתר, מפני שרועה לבדוק את שדהו. ובלבד שיהא תלם מפסיק מראש שדה ועד ראשו. רבי אלעזר ברבי שמעון ואבא יוסי חנן איש יוני אומרים: דין ארץ חמשים אמה. רבי אומר: מתר אדם לעשות בתוך שדהו שורה של חרדל. כמה הוא ארץ השורה? עשר אמות ומחצה:

ה. אין מקיפין חרדל חריע אלא לחיסית בלבד; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: לכל מקיפין חרדל חריע, חוץ מן התבואה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: לערוגות קטנות של ירק מקיפין אותו חרדל חריע:

ו. הסומך לשרשי אילן שיכשו, שהן גבוהין מעשרה טפחים, ואילן שאין נופו גבוה מן הארץ שלשה טפחים – זרע תחתיו זרע, וסומך לו מין אחר מבחוץ. היו מושכות מן הגדר שלשה טפחים – לא יפחות משלשה תלמים מפלשין, כדי שיהיו נראין כשורה. דרך היחיד ודרך הרבים, וגדר שהוא נמוך מעשרה טפחים – עולה למדת בית רבע. אבל הגבוה עשרה טפחים – אין עולה למדת בית רבע:

הנופלים שלשה וארבע קבין בבית סאה. זרעוני הגנה – מצטרפין אחד מעשרים וארבעה; בנופל למינו. בין שנפל לתוך אחרים, בין שנפלו אחרים לתוכה:

יב. היתה שדהו זרועה חטין, ונמלך לזרעה שעורין – לא יזרע עד שיורף. לא יפיר – עד שתתלע. עד כמה היא מתלעת? עד שישה שלשה ימים במקום הצנה, אבל לא במקום הגריר, ומקצת היום ככלו. אין מחיבין אותו להיות חורש דק, אלא חורש חריש גסה כתלמי הרביעה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: 'זנב הסוס' היתה נקריית סוף עפרה של זו נוגע בעפרה של זו, אם צמחה והוריד לתוכה בהמה ולקטתו – הרי זה מתר:

יג. נטועה ונמלך לזרעה – גומם עד פחות מטפח, וזרע, ואחר כך משריש. גומם עד פחות מטפח, ובא ומצא עליו על גבי תבואה – מתר לשעבר, ואסור לעתיד לבא. עוקר איזה מהן שירצה, ומקים איזה מהן שירצה:

יד. שדה שעלו בו עשבים – אין מחיבין אותו להפך, אלא חורש ומחפה ומכסח, ונוטל את הגס מלפני פועליו, ואין בזה משום מקים:

מסכת פלאים פרק שני

א. הרועה לעשות שדהו שורות של תבואה של מינין הרבה – עושה, מפני שנראית בשדה שלשת תלמין מפלשין מראש שדה ועד סופו – רבי אלעזר ברבי שמעון ואבא יוסי בן חנן איש יוני אומר: דין ארץ חמשים אמה. ורחב – מלא על השרונים דומה לעל של כרמים. תחלתו – כשעור הזה, אף על פי שאין סופו כשעור הזה:

ב. היו לו שתי שדות, אחת זרועה חטים ואחת זרועה שעורים – היה מכניס חטה בתוך שדה שעורים, או שעורה בתוך שדה חטים – מתר, מפני שחטים נראות כסוף שדה חטים, ושעורה נראית כסוף שדה

ז. כמה היא מדת בית רבע? עשר אמות ומחצה על עשר אמות ומחצה מרבעת. רבי יוסי אומר: אפלו ארבע כשנים ברחבה:

ח. עבודת ירק בירק, אחר ששה טפחים – רואין אותה כאלו היא טבלא מרבעת. אפלו אם אין שם אלא קלח אחד – נותנין לה עבודתה ששה טפחים, בין מן האמצע ובין מן הצדדין. היו קלחין נוטין לו לארבע רוחותיה – מתר, מפני שנראית כסוף שדה:

ט. החרדל, והפולין, והשיפין, אף על פי שזרען לירק – אין זורעין אותן בערוגה. פולין הגמלונין ופול המצרי, בזמן שזרען לזרע – אין זורעין אותן בערוגה. לירק – זורעין אותן בערוגה. ושאר ירקות שדה וירקות גנה, אף על פי שזרען לזרע – זורעין אותן בערוגה:

י. מתר אדם לעשות בתוך שדהו תלמיות קטנות של טפח טפח, ולתן לתוכן שלשה שלשה מינין, אחד מכאן ואחד מכאן ואחד באמצע. מתר אדם לעשות בתוך שדהו ערוגיות קטנות של ששה ששה טפחים, ולתן לתוכן חמשה חמשה מינין, ארבע על ארבע רוחות הערוגה, ואחד באמצע. ומת' אדם לעשות בתוך שדהו גומא קטנה שהיא עמוקה טפח, ולתן לתוכה ארבעה מינין, והופכין לארבע רוחותיה. ומת' אדם לעשות בתוך שדהו תלם, להיות נוטע קשואין ודלועין אבטיחים ומלפפונות ופול המצרי, והופכין, אלו לצד זה, ואלו לצד זה. ובלבד שלא יהא בינו לבין חברו ששה טפחים:

יא. הנוטע שתי שורות של קשואין, שתי שורות של דלועין, שתי שורות של אבטיחים, ושתי שורות של מלפפונות, ושתי שורות של פול המצרי, אפלו כל שדהו – מתר:

יב. וקוצב בכדי' שניהם – רבי ישמעאל אומר: שנים עשר אמות. רבי עקיבה אומר: שמונה אמות. מעשה היה בכפר פגי, ועשה רבי נחמיה כדברי רבי ישמעאל:

יג. שורה של דלועין בירק, ארך – ששה טפחים, ורחב – מלואו. אחד שורה של קשואין, ואחד שורה של ירק, אחד בתבואה, ארך – עשר אמות ומחצה על רחב ששה טפחים. ושורה של ירק בירק, ארך – ששה טפחים, ורחבו – מלואו. של דלועין בירק, ובין שורה לחברתה – שנים עשר אמה. שורה של תבואה בתבואה או בירק אחד מראש השדה ועד ראשו, ורחב שלשה תלמים של פתחים:

יד. אחת שורה של קשואין, ואחת שורה של דלועין, ואחת שורה של אבטיחים, ואחת שורה של מלפפונות, ואחת שורה של פול המצרי, אחד המקנים קלח אחד לזרע – בית רבע, או צריך לעשות מחיצה גבוהה עשרה טפחים ורחבה ארבע:

טו. נכרי שהרכיב הפרסין על גבי עכש, אף על פי שאין ישראל רשאי לעשות כן – נוטל הימנו, וחוזר ונוטען במקום אחר. הרכיב תרד על גבי ירבת, אף על פי שאין ישראל רשאי לעשות כן – נוטל הימנו זרע וזורע במקום אחר:

טז. ישראל שקים כלאים בתוך שדהו – אין אחיו הכהנים נכנסין לתוכה, אלא רואין אותו כציון בית הקברות. אין עושין עם הנכרים בכלאים, אבל עוקרין עמו כלאים, מפני שממעט את התפלה:

יז. אין עושין עם הנכרי בכלאים. אחד כלאי הכרם ואחד כלאי זרעים. ובעירות

¹ יש גורסים: הקוצר בדברי שניהם. פרוש:

הקצור של דברי רבי ישמעאל ורבי עקיבא.

² בפרוש ר"ש על המשניות גרס: 'של דלועין'.

ונעשו מכונות - הרי זה כרם. כיצד יודע
אם היו מכונות אם לא? מותח את החוט
לעקר גפנים, אם היו כלן נוגעות בחוט -
הרי זה כרם. אחת נכנסת ואחת יוצאת -
הרי זה אינו כרם:

ו. רבי שמעון אומר: חריץ שנטוע
כהלכתו, או שהיה מקף כשוכך הזה עגול
- הרי זה אינו חריץ. כרם שנטוע ערוביאי,
אם יש בו לכוון שתיים כנגד שלש - הרי זה
כרם, ואם לאו - אינו כרם. זה היה מעשה,
ובאו ושאלו את רבן גמליאל, אמר להם:
צאו ושאלו את יוסי בן גילאי, שהוא בר
ובקי בהלכות הכרם. יצאו ושאלוהו, אמר
להם: אם יש בו לכוון שתיים כנגד שלש -
הרי זה כרם, ואם לאו - אינו כרם. רבי
שמעון אומר: כרם שנטוע על פחות
מארבע אמות, או יותר על שמונה אמות -
הרי זה אינו כרם:

ז. כרם שנטוע שאינו כהלכתו, ושורה אחת
נכנסת ואחת יוצאת ממנו, כשהוא מודד -
נותן לכרם ארבע אמות, ולשורה ששה
טפחים. היה נטוע כהלכתו, וגפנים
החיצונים כנגד בינתים, כשהוא מודד
מבפנים, נותן לכרם מבפנים - ארבע
אמות, ולגפנים - ששה טפחים:

ח. גפן שנטועה במדרגה - נותנין לה
עבודתה. הזרעים והירקות שנטועין
במדרגה - נותנין להן עבודתן. היו שתי
שדות זו למעלה מזו, התחתונה נטועה
כרם, והעליונה אין נטועה כרם - זורע את
העליונה עד שמגיע לאויר עשרה של
תחתונה. העליונה נטועה כרם, והתחתונה
אין נטועה כרם - זורע את התחתונה ואת
המדרגה עד שמגיע לעקר גפנים:

ט. גפן שנטוע בנקע עמוק עשרה ורחב
ארבעה - נותנין לה עבודתה למטה. פחות
מפן - נותנין לה עבודתה למעלה:

י. חריץ שעובר בכרם עמוק עשרה ורחב
ארבעה, רבי אלעזר אומר: זורעין בתוכה

המבלעות, כגון: בית ענה, אימא
וחברותיה - עושין עם הנכרי בכלאים.
כשם שהכלאים בארץ - כך הכלאים
בחוצה לארץ:

מסכת כלאים פרק שלישי

א. איזו היא קרחת הכרם? כרם שחרב
אמצעו, ונשתירו ארבע וחמש שורות
גפנים, בין מארבעה ורוחות, ובין משלשה
רוחות, ובין משתי ורוחות, זו כנגד זו:

ב. איזו מחול הכרם? בין שני כרמים;
דברי רבי יהודה. וחכמים אומרים: אם אין
שם אלא שתיים עשרה אמה - לא יביא זרע
לשם. היו שם שתיים עשרה אמה - נותנין
לו עבודתו, וזורע את המותר:

ג. יש במחיצת הכרם להקל ולהחמיר.
כיצד? מחיצה סמוכה לגפנים - זורע חוצה
לה, עד שמגיע לעקר מחיצה, שאלו אין
שם - נותנים לכרם ארבע אמות וזורע את
המותר. היתה משוכה אחת עשרה אמה -
לא יביא זרע לשם, שאלו אין שם מחיצה -
נותן לכרם ארבע אמות וזורע את המותר:

ד. מחיצת הכרם שנפרצה, אומרים לו:
'גדור'. גדרה ונפרצה, אומרים לו: 'גדור'.
אם נתיאש הימנה - הרי זה קדש וחייב
באחריותה. כמה תהא מטעתה? שלש
כנגד שלש. נטלה אחת מן הקיצונה - הרי
זה כרם. כמה יהא ביניהן? שתיים כנגד
שתיים, מארבע אמות ועד שמונה. והזנב -
מארבע אמות ועד שמונה. היו שתיים כנגד
שתיים, מארבע אמות ועד שמונה, והזנב
פחות מארבע אמות, או יתר על שמונה, או
שתיים כנגד שתיים פחות מארבע אמות עד
שמונה, או יתר על שמונה, והזנב מארבע
אמות עד שמונה - הרי זה אינו כרם, עד
שיהיו שתיים כנגד שתיים מארבע אמות עד
שמונה, ומזנב, מארבע אמות ועד שמונה:

ה. כנרת מכון ונוף אין מכון - הרי זה כרם.
נוף מכון וכנרת אין מכון - הרי זה אינו
כרם. היו דקות ולא היו מכונות, העבו

הלל אומרים: אינן כלאים, לא בכרם ולא בזרעים. אמר רבי טרפון: אם כלאים בכרם – תהא כלאים בזרעים, ואם אין כלאים בזרעים – לא תהא כלאים בכרם. אלו ואלו מודים: שחייב בערלה:

מסכת כלאים פרק רביעי

א. רבן גמליאל ובית דין התקינו: שיהו מרחיקין ארבע אמות מעקר גפנים ולשדה. העושה מחיצה לכרם גבוהה עשרה ורחבה ארבעה – בטל ארבע אמות שבכרם. העושה מחיצה לגפן גבוהה עשרה ורחבה ארבעה – בטל ששה טפחים שבגפן. העושה מחיצה לכרם גבוהה עשרה ואינה רחבה ארבעה – לא בטל ארבע אמות שבכרם. העושה מחיצה לכרם גבוהה עשרה ואין רחבה ארבעה – לא בטל ששה טפחים שבגפן:

ב. בכל עושין מחיצה, באבנים ובמחצלות, בקשים ובקנים ובקולחות, אפלו שלשה חבלים זה למעלה מזה וזה למעלה מזה, ובלבד שלא יהא בין חבל לחברו שלשה טפחים, כדי שיכנס הגדי. רבי אליעזר אומר: רעפים שהעביר על גבי חריץ – הרי הרעפים כמחיצה, ובלבד שלא יהא בינו לבין חברו כמלואו. רבי יהודה אומר: קנים שהעבירו על גבי חריץ – הרי הקנים כמחיצה צריך שלא יהא בין קנה לחברו שלשה טפחים כדי שיכנס הגדי. רבי יוסי אומר: אם היו קנים מדוקרנין ועשה להם פאה מלמעלה – מתר:

ג. נמצאת אומר, שלש מדות במחצה. כל שפחות משלשה – צריך שלא יהא בינו לחברו שלשה טפחים כדי שלא יכנס הגדי. וכל שהן שלשה, משלשה עד ארבעה – צריך שלא יהא בינו לבין חברו כמלואו, כדי שלא יהו פרוצות כבנן. היו יתרות על בנן, אף כנגד הבנן – אסור. כל שהן ארבעה, מארבעה ולמעלה – צריך שלא יהא בינו לבין חברו כמלואו, כדי שלא יהא פרוץ כעומד. אם הפרוץ מרבה על

שלשה וזרעונין אחד מכאן ואחד מכאן, ואחד באמצע. רבי אליעזר בן יעקב אומר: נראין דברי רבי אלעזר בחריץ מברץ:

יא. הנוטע ירק בכרם, או המקים – הרי זה מקדש ארבעים וחמשה גפנים. אימתי? בזמן שנטועות על ארבע ארבע, או על חמש חמש. היו נטועות על שש שש, או על שבע שבע – הרי זה מקדש שש עשרה אמה לכל רוח, עגלות לא מרבעות. רבי שמעון בן אלעזר אומר: תוקע יתד בארץ ומודד שש עשרה אמה לכל רוח, עגלות לא מרבעות, מפני שנתאית כקרן טבלא. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי אלעזר בר שמעון: הזורע, וסערתו הרוח לאחרי – מתר, מפני שהוא אנס. סערתו הרוח לפניו – אסור:

יב. בעל הבית שקים ירקות שדה בכרם – אסור לו ואסור לכל אדם. אחר מכל מקום שקים ירקות שדה בכרם – אסור לו ומתיר לכל אדם:

יג. הלשישות, והלביצין, והברמיר, והבולפסין, והפרכוס, והקינרה, והחמיתה, והתלמית, והסיאה, והאזוב, והקורנית, והקשוואין, והדלוועין, והאבטיחין, והמלפפונות, ופול המצרי – מיני זרעים, הרי הן כלאי הכרם. האירוס, והקיסוס, ושושנת המלך – מיני זרעים, ואינן כלאים בכרם. רבי דוסתאי בן יהודה אומר: מיני דשאים, והן כלאים. החשיפה, והאוסין, והגמי, וכל הגדלין באפר – מיני דשאים, והן כלאים בכרם. הקנים, והחבין, והורד, והאטדין – מין אילו, ואינן כלאים בכרם. זה הקלל: כל המוציא עלין מעקרו – הרי זה ירק. וכל שאין מוציא עלין מעקרו – הרי זה אילן:

יד. החצב, רבי ישמעאל אומר: כלאים וחכמים אומרים: אין כלאים. כשות, רבי טרפון אומר: אין כלאים. וחכמים אומרים: כלאים. צלף, בית שמאי אומרים: כלאים בכרם ואינם כלאים בזרעים. ובית

הגפן - מחזיר ואינו מקדש. הגפנים והירקות שנוטין לתוך הגפן, אבא שאול אומר, רבי עקיבא אומר: יחזיר. וכן עזאי אומר: יספר:

ח. היו שרשין יוצאין בתוך ארבע אמות שבכרם - הכל מודים שיעקר. שרשי פאה יוצאין בתוך ארבע אמות שבכרם, אפלו למטה משלשה טפחים - מתר:

ט. המבריק את הגפן בארץ, ואין על גביו עפר, אלא כל שהוא - מתר לזרע מכאן ומכאן, ואסור לזרע על גביו. היה על גביו עפר שלשה טפחים - מתר לזרע על גביו. רבן שמעון בן גמליאל אומר, בית שמאי אומרים: עשרה טפחים, ובית הלל אומרים: ששה טפחים. הברכה שבסלע, אף על פי שאין עפר על גביו אלא שתי אצבעות - מתר לזרע על גבה; דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: שלש אצבעות:

י. רבי שמעון בן אלעזר אומר: תבואה שהשרישה - הרי זו אסורה ומקדשת ומתקדשת. גפנים שהשרישו - הרי אלו אסורין ומקדשין, אבל אין מתקדשין עד שיעשו כפול הלבן. מקצתם עשו כפול הלבן, ומקצתן לא עשו, את שעשו כפול הלבן - אסורין, ואת שלא עשו כפול הלבן - מתרין:

יא. המעביר עציץ נקוב בכרם, אם הוסיף מאתים - אסור, אבל אין מתקדש עד שנייחנו תחת הגפן. רבי שמעון אומר: אין בין עציץ נקוב לשאינו נקוב, אלא הכשר זרעים בלבד:

מסכת כלאים פרק חמישי

א. כלאי הכרם - מתרין משום גזל, ופטורין מן המעשר. כלאי זרעים - אסורין משום גזל, וחייבין במעשרות:

ב. סוס שילדה מין חמור - מתר עם אמו. ואם היה אביו חמור - אסור עם אמו. חמור שילדה מין סוס - מתר עם אמו. רחל

העומד, כנגד העומד - מתר, כנגד הפרוץ - אסור. אם היה עומד מרבה על הפרוץ, אף כנגד הפרוץ - מתר. ובלבד שלא תהא פרוצה יתרה על עשר אמות. אם היו קנים מדוקרנין ועשה להם פאה מלמעלה, אפלו יתרה על עשר אמות - מתר:

ד. כל מחיצה שעשויה שתי ואין עשויה ערב, ערב ואין עשויה שתי - הרי זו מחיצה. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: אין מחיצה אלא עד שתהא עשויה שתי וערב. מעשה שהלך רבי יהושע אצל רבי ישמעאל בכפר עזיז, הראהו גפן שמדלה על מקצת תאנה, אמר לו: מה אני להביא זרע תחת המותר? אמר לו: מתר, שאין אדם מבטל תאנתו מפני גפנו. העלהו משם לבית המגנים³, והראהו גפן שמדלה על מקצת קורה ובו סדן של שקמה ובו קורות הרבה, אמר לו: תחת קורה זו - אסור, והשאר - מתר, שאני רואה שכל קורה וקורה באילן - אילן בפני עצמו. רבי ישמעאל בן אלעזר אומר: אם היה מפסיק בין קורה לחברתה - כאלו אילן אחד:

ה. אלו הן פסקי ערים: ערים שחבר אמצעו, ונשתירו בו חמש גפנים מכאן וחמש גפנים מכאן, אם אין שם שמונה אמות - לא יביא זרע לשם. אם היו שם שמונה אמות ועוד - נותנין לו עבודתו וזרע את המותר. כמה הוא 'ועוד'? אחד מששה טפחים באמה:

ו. העושה מחיצה לכרם גבוה עשרה ואין רחבה ארבעה - לא בטל את ארבע אמות שבכרם. העושה מחיצה לגפן, גבוה עשרה ואינה רחבה ארבעה - לא בטל ששה טפחים שבגפן:

ז. זמורה של גפן שהיתה מדלה על גבי תבואה, אפלו היא מאה אמה - כל הגפן אסורה, היא ופרותיה. תבואה שנטעה תחת

³ בפושניות (כלאים ו, ד): 'הפגניה'.

ו. הירודין והנעמות - הרי הן כעופות לכל דבר. ואין בהמה טמאה יולדת מן טהורה, ולא טהורה מן טמאה, ולא גסה מן דקה, ולא דקה מן גסה, ולא אדם מן כלן, ולא כלן מן אדם. כל שיש בישוב - יש במדבר. הרבה יש במדבר מה שאין בישוב. כל שיש ביבשה - יש בים, הרבה יש בים מה שאין ביבשה. אין מין חלדה בים:

ז. החוסם את הפרה, והמוזג את הכלאים - פטור, שאין לך שהוא חזיב אלא הנוהג והמנהיג בלבד:

ח. צמר הגמלים וצמר הרחלים שטרפן זה עם זה, אם הרב מן גמלים - מתר. במה דברים אמורים? בזמן שטרפן זה בזה והביא פשתן ביניהם. אבל העושה חלוק שכולל צמר הגמלים וכולל צמר הארנבים, וארג בו חוט אחד של צמר בצד זה, וחוט אחד של פשתן בצד זה - אסור. בגד שיש בראשו אחד כלאים - לא יתפסה בצד השני, אף על פי שהכלאים מנח בארץ:

ט. חלוק של צמר שנפרם ופרפו בחוט של פשתן, ושל פשתן שנפרם ופרפו בחוט של צמר - אין בו משום כלאים, ואין יוצאין בהם בשבת. תפרן - אסורין משום כלאים, ויוצאין בהן בשבת:

י. לובש אדם שתי חלקות של צמר ושל פשתן זו על גב זו, אף על פי שפגדתו חגורה עליו מבחוץ, ובלבד שלא יתן את המשיחה ויקשר בין שתי כתפיו. בלארי נשים - אין בהן משום כלאים. תפרן - מקבלות הטמאה ואסורות משום כלאים. מטפחות תכה - אין בהן משום כלאים. מטפחות ידים, ומטפחות ספרים, ומטפחות ספוג - אין בהם משום כלאים. רבי אליעזר אסר; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר, רבי אליעזר מתיר, וחכמים אוסרין:

יא. לא יתן את המרדעת על כתפו אפלו להוציא עליה את הזבל. ורבי אליעזר ברבי

שילדה מין עז - מתר עם אמו. אם היה אביו עז - אסור עם אמו. עז שילדה מין רחל - מתר עם אמו. אם היה אביו רחל - אסור עם עמו, ואין קרב לגבי מזבח. כוי - מטילין עליו שני חומרים:

ג. אין קושרין את הסוס לצדי הקרון, ולא לאחר הקרון. ולא את הלכדקים לגמלים. רבי מאיר מתיר. אם היו מסייעין בירידה ובעליה - הכל מודים שהוא אסור:

ד. לא יקשר סוס לפרד, ופרד לחמור, וחמור לערוד, מפני שמנהגין זה את זה. אם עשה כן - רבי מאיר מחיב, וחכמים פוטרין. רבי יהודה אומר: בני סוסה ובני חמורה - אסורין זה עם זה. וחכמים אומרים: כל הפרדות מין אחד הן. אסי הבבלי אומר: אסור לרכב על גבי הפרדה מקל וחמר, ומה אם במקום שמתר ללבש שני חלוקות כאחד - הרי הוא אסור בתערוכתו, מקום שאסור לנהג שתי בהמות - אינו דין שיהא אסור בתערוכתו?! אמרו לו: הרי הוא אומר (מלכים-א, לג): "והרכבתם את שלמה בני על הפרדה אשר לי והורדתם אתו אל גחון". אמר להן: אין משיבין מתקוע. אמרו לו: הרי הוא אומר (מלכים-א טו, ה): "אשר עשה דוד את הישר בעיני ה' ולא סר מכל אשר צוהו כל ימי חייו רק בדבר אוריה החתי":

ה. כלב - מין חיה. רבי מאיר אומר: מין בהמה. מה הפרש בין רבי מאיר וחכמים? אלא: שהכותב חיתו לבנו, רבי מאיר אומר: כתב לו כלב. וחכמים אומרים: לא כתב לו כלב. הכותב בהמתו לבנו, רבי מאיר אומר: לא כתב לו כלב. וחכמים אומרים: כתב לו כלב. כלב כופרי - מין חיה:

⁴ פרוש: מן המלכות. ויש אומרים: שהפגנה על עירא רבו של דוד שהיה מעיר תקוע.

דינו התקינו: שיהו מתרין בעבודת הארץ עד ראש השנה:

ב. אילן העומד בבית קבים, ושנים העומדים בבית ארבע קבים - אין חורשין להם אלא צרפן. שלשה אילנות של שלשה בני אדם, אילנות של אחר, והשדה של אחר, אף על פי שבעל השדה חורש מפני צרך שדהו - הרי זה מתר. זקנה שהיא נראית בנטיעה - כנטיעה. נטיעה שהיא נראית בזקנה - כזקנה. מה בין זקנה לנטיעה? זקנה - עד עצרת. נטיעה - עד ראש השנה. זקנה - מעין שלשה, ונטיעה - מעין עשר. וישדה קנים - נדון כנטיעה:

ג. שלשה קשואין שלשה דלועין וארבע נטיעות - הרי אלו מצטרפין, וחורשין כל בית סאה בשבילן. ובלבד שתהא מטעתן עשרה לבית סאה. כמה רוח יהא ביניהן? רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל שתחתיו וחוצה לו - מלא צמד וכליו:

ד. איזו היא נטיעה? רבי יהושע אומר: בת חמש, בת שש, בת חמש בת שש ובת שבע? מה אמרו בת חמש בת שש ובת שבע? אלא גפנים - בני חמש, תאנים - בני שש, וזיתים - בני שבע:

ה. מוכרין ומוציאין זבלים ערב שביעית מישאל החשוד על השביעית. ומן הנכרי ומן הכותי, אפלו בשביעית - מתר. עד מתי מתר לזבל? כל זמן שמתר לחרש - מתר לזבל:

ו. משקין את הנטיעות - עד ראש השנה. רבי יוסי בן כיפר אומר משום רבי אליעזר: בית שמאי אומרים: משקה על הנוף ויורד על העקר. בית הלל אומרים: על הנוף ועל העקר. אמרו בית הלל לבית שמאי: אם אתה מתיר לו מקצתו - תתיר לו את הכל. אם אין אתה מתיר לו הכל - אל תתיר לו מקצת:

ז. ומכוננין את הנטיעות עד ראש השנה. רבי יהודה אומר: אם היו מפורכות לפני

שמעון מתיר. בגד שאבד בו כלאים - לא ימכרנו לנכרי, ולא יעשנו מרדעת לחמור. רבי שמעון בן אלעזר אומר: לא יעשה הימנו טלאי לבגד אימרא המפרסמת. אבל יעשה הימנו תכריך למתים:

יב. כפה של צמר שנתנו בפשתן - מתר. עשה שני ראשי בצד אחד - אסור. צמר שנתנו בפשתן להיות אורג עליו - הרי זה אסור, שבשעה שהוא אורג היה נטוה. אמר רבי שמעון בן אלעזר: למה נקרא שמו שעטנז? מפני שמליו את אביו שבשמים עליו:

יג. רבי חנניה בן גמליאל אומר: לא יקשר סרק של צמר ושל פשתן לחגור בו את מתניו, אף על פי שהרצועה באמצע. הפוקרית והציפה - אין בהם משום כלאים. ואם תפרן - מקבלין טמאה ואסורין משום כלאים. פשתן שצבעו בחרת - לא ימכרנו לנכרי, ולא יעשנו אימרא לפשתן המפרסמת. בכרים ובכסתות - הרי זה מתר:

יד. אספלנית מלוגמא ורטיה - אין בהן משום כלאים. המת, והבהמה, והאהלין, והאפסלים, והאסטמא, וקלע, ווילון, ובגדי כהנים, ובגדי כהן גדול - אין בהן משום כלאים. בגדי כהן גדול, היוצא בהן למדינה - חיב. ובמקדש, בין לשרת ובין שלא לשרת - פטור, מפני שהן ראויין לעבודה:

מסכת שביעית פרק ראשון

א. שלשה אילנות בתוך בית סאה - הרי אלו מצטרפין, וחורשין כל בית סאה בשבילן. ובלבד שתהא מטעתן ממטע עשרה לבית סאה; דברי רבי מאיר ורבי יהודה. ורבי יוסי ורבי שמעון אומרים: אין חורשין להם אלא צרפן. כמה רוח יהא ביניהן? רבן שמעון בן גמליאל אומר: כדי שיהא בקר עובר בכליו. רבן גמליאל ובית

יב. אין בודקין את הזרעים באדמה בגללים ובצעצין. אבל דובקין אותם בגללים ובצעצין, ומשרין משביעית למוצאי שביעית. ומקמינן את העלוים⁸ שבגג, אבל אין משקין אותן:

מסכת שביעית פרק שני

א. מרביצין שדה בערב שביעית כדי שתעלה ירקות בשביעית. ולא עוד: אלא אף בשביעית, ומרביצין אותה כדי שתעלה ירקות למוצאי שביעית:

ב. בצלים שנכנסו מערב שביעית לשביעית, או שיצא משביעית למוצאי שביעית – מרביצין עליהן מים כדי שיהיו נוחין לעקר. הלוח שחעלה תמרות בשביעית – לא יטלו הימנו בשביעית מפני מראית העין:

ג. הנוטע והמכריז והמרכיב שלשים יום לפני ראש השנה – עלתה לו שנה, ומתר לקימן בשביעית. פחות מכן – לא עלתה לו שנה, ואסור לקימן בשביעית. פרות נטיעה זו – אסורין עד חמשה עשר בשבט. אם ערלה – ערלה. אם רבעי – רבעי:

ד. אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על הגמור – שהוא לשעבר. ועל שלא הניץ – שהוא לעתיד לבוא. על מה נחלקו? על התורמל, שבית שמאי אומרים: לשעבר, ובית הלל אומרים: לעתיד לבוא.

ה. פול המצרי שמנע ממנו מים שלשים יום לפני ראש השנה – מתעשר לשעבר ומתר לקימן בשביעית. ואם לאו – אסור לקימן בשביעית, ומתעשר לשנה הבאה. במה דברים אמורים? בשל שקיא. אבל בשל בעל – שמנע הימנו שתי מרבעות; דברי רבי מאיר. ויחכמים אומרים: שלש. רבי יוסי בן כפר אמר משום רבי שמעון

שביעית – נוטלין אף בשביעית. אלו הן עוגיות, אלו בדידין שבעקרי אילנות. מותרין ומשמטין בקנים. מקום שנהגו לותר ולשמט לפני החג – מותרין ומשמטין לפני החג. לאחר החג – מותרין ומשמטין לאחר החג:

ח. פגי ערב שביעית שנכנסו לשביעית – רבי יהודה אומר: מקום שנהגו לסוף – אין סכין מפני שהיא עבודה. מקום שלא נהגו לסוף – סכין. ושל שביעית שיצאו למוצאי שביעית – הכל שוין שאין סכין אותן, ואין מקנחין אותן. וכן היה רבי יהודה אומר: הלוקח פגים מחברו בשאר שני שבוע, אף במקום שנהגו לסוף – סכין. לא יקנח שרף בעקר, מפני שמתרין. אבל מקנחו בעלין:

ט. תאנה שנתקלפה – אין טוחין אותה בטיט, שהיא מלאכתה. אין תולין תחומין בתאנה, ואין מרכיבין בתאנה, מפני שהיא עבודה. רבי שמעון בן אלעזר אומר: במועד – צוררו, בשביעית – הופך:

י. סוקרין את האילן בסקרא, וטוענין אותו באבנים, ואין חושש לא משום שביעית ולא משום דרכי האמורי. מסלקין, מקוצין, מקטפין, מסתתין, ומצדדין, ומגמזין – עד ראש השנה, ונוטל את הרואה. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אין אוכלין את הפגים בשביעית:

יא. חורשין שדה בית השלחין, ומשקין אותן שלשים יום לפני ראש השנה. רבי אומר: עד לפני ראש השנה שלשה ימים כדי שיטע וישריש:

⁵ כל אלו הם לשונות של סלוק הקוצים מהשדה בשביעית.

⁶ נקוי האבנים.

⁷ שמתקנים את המצר והצד.

⁸ מין פרי

מתעשר זרע וירק. (וזירין¹⁰ ופטור). זרעה זירין - מתעשר זרע וירק וזירין¹¹.

ז. כל ירקות שזרען לזרע - בטלה דעתו. ירקן - חיב, וזרען - פטור. התבואה והקטניות שזרען לזרע - בטלה דעתו. זרען - חיב, וירקן - פטור. הפול והשעורין והתלתן שזרען לירק - בטלה דעתו. זרען - חיב, וירקן - פטור. השחלים והגרגר שזרען לזרע - מתעשרין זרע וירק. זרע לירק - מתעשרין ירק וזרע:

ח. רבן שמעון בן גמליאל אומר: בצלים הקיצונין שרבצין לפני ראש השנה - מתעשרין לשעבר ומתירין בשביעית. ואם לאו - אסורין בשביעית, ומתעשרין לשנה הבאה. היתה שניה ונכנסה שלישית - אין מודכין, ואין מונעין מהן מים, כדי שיהא מעשר שני. היתה שלישית ונכנסה רביעית - מודכין ומונעין מהן, כדי שיהא מעשר עני. ומתיר לדכן ברגל. וכן כל אדם נוהגין:

ט. כל ירקות שהוקשו לפני ראש השנה - מתיר לקימן בשביעית. אם היו רכין - אסור לקימן בשביעית מפני מראית העין. אין מחיבין אותו לשרש את הלוף, אלא מניחן כמות שהיא. אם צומח למוצאי שביעית - מתיר. אין מחיבין אותו לשרש את הקונדס, אבל גוזזה בעלים. אם צמחה למוצאי שביעית - מתרת:

י. התבואה והקטניות שהביאו שליש לפני ראש השנה - מתעשרין לשעבר, ומתירין בשביעית. ואם לאו - אסורין בשביעית,

שזורי: כמה דברים אמורים? בזמן שזרעו לירק וחשב עליו לזרעו. אבל אם זרעו מתחלה לזרע, ומקצתן השריש לפני ראש השנה, ומקצתן השריש לאחר ראש השנה - אין מעשרין מזו על זו, אלא כונס גרנו לתוכו ומעשר הימנו עליו. נמצא מעשר מן החדש על החדש, ומן הישן על הישן.

ו. מעשר עני ומעשר שני לפי חשבון - נוטל את העישור ועושה אותו מעשר⁹, ופודה אותה, ועושה אותה מעשר עני. אם זרעו מתחלה לזרע וירק, או שזרעו לזרע וחשב עליו לירק, זרעו - מתעשר לשעבר, וירקו - משעת לקיטתו. נמצאת אומר, שש מדות בפול המצרי: זרע לזרע - מתעשר לשעבר. וזרע לירק - מתעשר לעתיד לבוא. זרע לזרע ולירק, או שזרע לזרע ואחר כך חשב עליה לירק - מעשר מירקו על זרעו ומזרעו על ירקו. בשלקט לפני ראש השנה. אבל אם לקט לאחר ראש השנה - זרעו מתעשר לשעבר, וירקו בשעת לקיטתו. כשהביא שליש לפני ראש השנה. אבל הביא לאחר ראש השנה, בין זרעו בין ירקו - מתעשר לבוא. זרע לזרע, וחשב עליו לירק - באה במחשבה. זרע לירק וחשב עליו לזרע - לעולם אין מחשבת זרע חלה עליו, אלא אם כן מנע ממנה שלש מרביות. עשה כלן קצצן גמורין לפני ראש השנה, זרעו - מתעשרת לשעבר, וירקו - בשעת לקיטתו. לא עשה קצצן - צובר לתוכו, ונמצא מעשר מזרע על ירק ומירקו על זרעו. השבת והכוסבר שזרעו לירק, אף על פי שהשרישו לפני ראש השנה ולקטן לאחר ראש השנה, בשעת לקיטתן - עישורן. ומתעשרין מזרעו על ירקו ומירקו על זרעו. ואם הביאו שליש לפני ראש השנה זרעו מתעשר לשעבר וירקו בשעת לקיטתו. השבת שזרע לזרע - מתעשרת זרע, ופטורה זירין וירק. זרעה ירק -

¹⁰ גבעולין - קנים.

¹¹ ב'חזון יחזקאל' גרס לפי גרסת הירושלמי (מעשרות סוף פרק ד'): זרעו לזרע - מתעשרת זרע ואינה מתעשרת ירק. זרעה לירק - מתעשרת זרע וירק ואינה מתעשרת זירין. זרעה לזירין - מתעשרת זרע וירק וזירין.

⁹ פרוש: מעשר שני.

דוסתאי ברבי יהודה. רבי יוסי בן כיפר
אמר משום רבי אליעזר: בית סאתים ובית
סאתים - זה חולב וזה גוזז לתוכה, ומכנים
ומוציא בדרך עליה:

טו. בכל עושין סהרין: באבנים, ומחצלות,
בקש, בקנים, ובקלחות, אפלו שלשה
חבלים זה למעלה מזה וזה למעלה מזה,
ובלבד שלא יהא בין חבל לחברו שלשה
טפחים, כדי שיכנס הגדי:

טז. אין מדיירין לא בשבתות ולא בימים
טובים ולא בחולו של מועד, אפלו בטובה.
אם באו מאליהן - מתר. אין מסייעין אותן,
ואין מתר להושיב שומר ולנער את הצאן.
אם היו מדיירין לשבתות, לחדשים, ולשנים
- מתר להושיב שומר ולנער את הצאן. רבי
אומר: מדיירין בשבת - בטובה. ביום טוב -
במזונו. בחולו של מועד - אפלו נוטל
שכרו:

ומתעשרין לשנה הבאה. רבי שמעון שזורי
אומר: פול המצרי שזרעו לזרע בתחלה,
וכן פולין הגמלונין וכל פיוצא בהן
שהשרישו לפני ראש השנה - מתעשרין
לשעבר, ומתירין בשביעית. ואם לאו -
אסורין בשביעית, ומתעשרין לשנה הבאה.
אמר בן עזאי לפני רבי עקיבה משום רבי
יהושע: אף משהשרישו. חזר רבי עקיבה
להיות שונה כדברי בן עזאי:

יא. אין מלקטין עשבים מגבי זבל, אכל
מלקטין ממנו קשורות. נותנין עליו קש או
תבן, כדי שירבה. נותנין עליו מים, כדי
שיפרח. ועודרין אותו, כדי שיתפח:

יב. אין מוסיפין לא על המשפלות ולא על
האשפות; דברי רבי מאיר. רבי יהודה
אומר: מוסיפין על המשפלות ואין
מוסיפין על האשפות. רבי שמעון אומר:
אף על האשפות. ובלבד שלא יפחות
משלש אשפות לבית סאה:

יג. המדיר את שדהו - עושה סהר¹² לבית
סאתים. נתמלאה - עוקר מתוך הסהר,
וחוזר ועושה בית הסהר אחר, ועושה
אשפות בתוך שדהו בדרך המזבלין. אמר
רבי יהודה: במה דברים אמורים? בזמן
שהיתה צאנו מעטת. אבל אם היתה צאנו
מרבה, אפלו בית כור אפלו בית כורים -
מתר. רבן שמעון בן גמליאל אומר: תוקע
יתד באמצע, ומקיף לה ארבע סהרים
מארבע רוחותיה:

יד. היתה כל שדהו בית סאתים - לא יעשה
כלה סהר, אלא משיר הימנה מקצת מפני
מראית העין; דברי רבי מאיר. רבי יוסי
מתיר. עוקר מסהר זה ונותן לתוך סהר
אחר, ובלבד שלא יחזיר לראש; דברי רבי
מאיר. וחקמים מתירין. עוקר מסהר זה
ונותן לתוך סהר אחר, ובלבד שלא יהא
בינו לחברו בית שמונה סאין; דברי רבי

8 FEB	ראשון Sunday	כ"א 21	בבלי: מנחות כח ירושלמי: גיטין יט תוספתא: כלאים א נ"ך: רות א רמב"ם: מצוות עשה קסז-רמח	נץ החמה..... 5:46 סו"ז קרי"ש - גר"א... 8:58 סו"ז תפלה - גר"א... 10:02 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:22	עלות השחר..... סו"ז קרי"ש - פג"א... 8:58 סו"ז תפלה - פג"א... 10:02 שקיעה.....
9 FEB	שני Monday	כ"ב 22	בבלי: מנחות כט ירושלמי: גיטין כ תוספתא: כלאים ב נ"ך: רות ב רמב"ם: מצוות לא תעשה א-קכב	נץ החמה..... 5:45 סו"ז קרי"ש - גר"א... 8:57 סו"ז תפלה - גר"א... 10:01 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:23	עלות השחר..... סו"ז קרי"ש - פג"א... 8:57 סו"ז תפלה - פג"א... 10:01 שקיעה.....
10 FEB	שלישי Tuesday	כ"ג 23	בבלי: מנחות ל ירושלמי: גיטין כא תוספתא: כלאים ג נ"ך: רות ג רמב"ם: מצוות לא תעשה קכג-רמד	נץ החמה..... 5:43 סו"ז קרי"ש - גר"א... 8:57 סו"ז תפלה - גר"א... 10:01 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:24	עלות השחר..... סו"ז קרי"ש - פג"א... 8:57 סו"ז תפלה - פג"א... 10:01 שקיעה.....
11 FEB	רביעי Wednesday	כ"ד 24	בבלי: מנחות לא ירושלמי: גיטין כב תוספתא: כלאים ד נ"ך: רות ד רמב"ם: מצוות לא תעשה רמה-שסה	נץ החמה..... 5:42 סו"ז קרי"ש - גר"א... 8:56 סו"ז תפלה - גר"א... 10:01 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:26	עלות השחר..... סו"ז קרי"ש - פג"א... 8:56 סו"ז תפלה - פג"א... 10:01 שקיעה.....
12 FEB	המישי Thursday	כ"ה 25	בבלי: מנחות לב ירושלמי: גיטין כג תוספתא: כלאים ה נ"ך: איכה א רמב"ם: וראיתי לחלק ספר המדע כז-ספר קדושה	נץ החמה..... 5:41 סו"ז קרי"ש - גר"א... 8:55 סו"ז תפלה - גר"א... 10:00 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:27	עלות השחר..... סו"ז קרי"ש - פג"א... 8:55 סו"ז תפלה - פג"א... 10:00 שקיעה.....
13 FEB	ששי Friday	כ"ו 26	בבלי: מנחות לג ירושלמי: גיטין כד תוספתא: שביעית א נ"ך: איכה ב רמב"ם: ספר קדושה-ספר טהרה	נץ החמה..... 5:40 סו"ז קרי"ש - גר"א... 8:55 סו"ז תפלה - גר"א... 10:00 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:28	עלות השחר..... סו"ז קרי"ש - פג"א... 8:55 סו"ז תפלה - פג"א... 10:00 שקיעה.....
Candle Lighting 5:10 הדלקת הנרות					
14 FEB	שבת Shabbos	כ"ז 27	בבלי: מנחות לד ירושלמי: גיטין כה תוספתא: שביעית ב נ"ך: איכה ג רמב"ם: ספר טהרה-ספר המדע	Shabbos Shkolim נץ החמה..... 5:38 סו"ז קרי"ש - גר"א... 8:54 סו"ז תפלה - גר"א... 9:59 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:29	משפטים, שקלים, מבי"ח עלות השחר..... סו"ז קרי"ש - פג"א... 8:54 סו"ז תפלה - פג"א... 9:59 שקיעה.....
Shabbos Ends 6:42 זמן מוצש"ק					

מברכים חודש אדר המולד: דינסטאג אפרטאגס 50 מינוט און 12 חלקים נאך 3. ראש חודש: שלישי ולמחרתו ביום הרביעי

אַלְעָס וְאֵס אַ מַעֲנֵטֵשׁ הָאֵט גַּעְלֶקְרֵנט אויף דער וועלט און ער האָט נישט פאַרשטאַנען די ריכטיגע פֿונָה פון דעם לימוד, וועט ער זוכה זײַן עס צו פאַרשטיין אויף יענע וועלט.
(ספר המדות אות לימוד סימן ח')